

Na dan Vernih duš bomo obiskali grobove svojih dragih, v duhu pa poromali v Slovenijo na pokopališča in k znanim in neznanim jamam, ki jih skrivajo naši gozdovi, kjer ležijo žrtve komunistične revolucije, pobite med vojno in po njej.

Ob tem znamenju pri Sv. Ani na Ljubelju so pokopani štirje domobranci, ubiti 12. maja 1945 ob umiku na Koroško. Trije iz Litije in Kresnic (pri Domžalah), četrti ima ploščo, nakateri je vklesano:

Tu počiva
IVAN MEŽNAR
iz Goričice
pri Ihanu
* 1911 + 1945.

Njegova žena
in trije otroci
žive z nami
v Argentini.

Foto:
Lojze REZELJ

duhovno

življenje

Doprni kip Franceta Balantiča, delo kiparja Franceta Ahčina, odkrit v Našem domu v San Justu vsoboto 28. avgusta 1993, ob 50-letnici pesnikove smrti.

Delegat dr. Alojzij Starc med obredom blagoslovitve Balantičevega kipa.

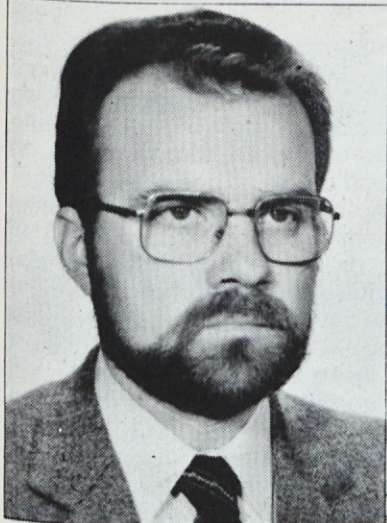
Foto: Marko VOMBERGAR

Dr. Marko Kremžar govori o Balantiču človeku in domobrancu.

Zastopnika sanjuške mladine — Marjan Indihar in Pavlinka Zupanc — polagata venec.

Pred petdesetimi leti

ANDREJ FINK

Brez časa ni prostora in brez prostora ni časa. Filozofi in fiziki so vsak iz svojega vidika razglabljali in še razglabljajo o tem dvojem. Naše potovanje skozi čas se dotika prostora, ki z našimi prizadevanji dobiva morda do zdaj neslutene okrogline, prav tako pa lahko tudi bolj začrtane obrise in ostrejše robove, kjer jih do zdaj ni bilo. Radi govorimo o perspektivi časa, pa mnogokrat ne

znamo pravilno povezovati te perspektive s časovnostjo in prostornino. Kot da bi nam kombinacija tega trojnega ne povedala mnogo in bi zato ne razumeli presežnega pomena preživetih dogodkov in dejanj. Po drugi strani pa dogodki, tolikokrat priklicani v spomin, lahko zadobijo drugačen pomen, če so osvetljeni s časovno lučjo. Tako je torej od dogodka samega, od luči časa in od prostorske dimenzije odvisna projekcija naprej, torej presežnost, ki jo neka doba in dogodek v njej ima.

Pred petdesetimi leti se je v Sloveniji razvijal tek dogodkov, ki je močno zaznamoval slovensko sedanost in tudi prihodnost. Prav v teh mesecih se je pred petimi desetletji zaokrenila zgodovina in izsilila iz slovenskega toliko stoletij nedržavnega naroda dejansko državotvorno potezo, potezo, ki je že takrat bila bistvene važnosti, a je šele v današnjem času zadobila ves svoj pomen. Daljnosežni pomen te poteze se vedno bolj utrjuje v slovenskem prostoru in času in polagoma postaja referenčna točka za vse, kar prihaja pozneje. V mesecu septembru 1943 je bilo ustanovljeno Slovensko domobranstvo, ki se je v naslednjih mesecih z različnimi reorganizacijami je v utrdilo in razmahnilo v resnično slovensko vojsko. Pol stoletja mineva od te ustanovitve. Marsikateri neinformirani ali informacijsko deformirani rojak iz Slovenije bi se lahko začudil nad spominjanjem te ustanovitve in bi verjetno dejal, da Slovenci iz zdomstva bolešno vztrajamo na domobranstvu in krčevito in končno neinteligentno zagovarjamo, kar se definitivno zagovarjati ne dá. Domobranci posamezno so pač že bili dobri fantje, a domobranstvo kot formacija je bilo nekaj zavrženega zaradi povezanosti z okupatorjem. O tem naj bi bi ne moglo biti nobene debate več in „zgodovina“ naj bi o tem že povedala svoje. Ni tukaj niti prostora niti časa, da bi se spuščali v globljo in širšo debato o teh zadevah, ki so menda že dovolj osvetljena, da jih nepristranski opazovalec lahko pravilno oceni. Toda nekaj kratkih misli skoraj nehote zdrkne na papir.

Mnogi dobro misleči ljudje v Sloveniji še sedaj trdijo, da bi politična emigracija, kot domobrantska stran, morala napraviti zadnjo gesto k definitivnemu zblizanju in priznati, da se je motila, ko je šla v kombinacijo z okupatorjem. Ta

kombinacija naj bi namreč očitno kazala na objektivno protinarodno dejavnost domobranstva, dokazov v naprotnem smislu pa tako ni bilo, saj jih po tej logiki tudi ni moglo biti. Zadeva je torej za tako gledanje dovolj jasna.

Pustimo ob strani, kdo je ožigosal domobranstvo z „narodnim izdajstvom“ in s kakšnim namenom. Komunistična partija in partiji v njej so ostali na smetišču zgodovine in prav „zgodovinske nujnosti“ so se izkazale drugače kot pa so napovedovali. Če se je javno izkazalo, da je tisti, ki je očital izdajstvo proti narodu, zagrešil najhujše zločine proti njemu, očitki izgubijo veljavo. Tisti, ki je očital, je izgubil vso moralno moč. Koničaste osti ni več.

Toda dobro misleči rojak v domovini bi vendarle rad imel v rokah dokaz, da domobranci res niso bili v službi okupatorja in razpoloženjsko navezani nanj, kot so jim petinštirideset let nenehno prigovarjali. Mnogi v domovini, ki vsaj malo poznajo zdomsko Slovenijo, govore o „čudežu“ v emigraciji. Naj bo takoj povedano, da mnogim v zdomstvu govorjenje o čudežu ni pribjubljeno, saj bi sprejemanje tega izraza pomenilo samohvalo, ki bi kmalu razvrednotila vse, kar je bilo v zdomstvu storjenega. Toda govorjenje o čudežu ni primerno, predvsem zato ne, ker se tukaj ni zgodilo ničesar takega, kar bi bilo nadnaravni poseg v naravne zakone. Tudi čarobnih palic ni bilo, niti klobukov, iz katerih bi skakljali zajci in še kaj. Nobenega čudeža ni bilo. Vse, kar se zdaj tako imenuje, so ustvarile domobrantske roke in domobrantski žulji preostalih iz vélikega poboja. Ko omenjamo domobrantske roke, mislimo s tem na vse tiste Slovence in Slovenke v zdomstvu, ki so se v teku teh desetletij, prežeti s slovensko domobrantsko mislijo, posvečali, na najrazličnejše načine, delu za slovenstvo in za Slovenijo, torej, istočasno za neki globalni življenjski in životvoren pojem ter za konkretno domovino pod Karavankami, ki so vedeli, da bo nekoč svobodno zadihala. Tu je dokaz. Kdo lahko v tem petdesetletnem prizadevanju najde „narodno izdajstvo“? Od tedaj pa do danes je vse en sam continuum.

Slovensko domobranstvo je bilo ustanovljeno v tistih posebnih okoliščinah z namenom, da postane slovenska vojska, kakor se je ob tretjem maju 1945 tudi formalno preimenovala. Vse značilnosti te vojske so kazale, da je

slovenska: slovensko moštvo, slovenski častniki, slovenski občevalni jezik, slovenski poveljevalni jezik, branjenje izključno slovenskih interesov, vojskovanje izključno na slovenskem ozemlju, slovenski znaki (zastava, kranjski deželni grb, itd.), v korist izključno slovenskega človeka. Če je imel ob tem svoje račune nemški okupator, je to zgolj naključni stek različnih interesov. Slovenci v domobranstvu so imeli pri vsem svoje namene, okupator pa svoje. Po dolgem tisočletju nadržavnosti se je prvič zgodilo, da je kaka slovenska vojska, domobranska, z vsemi omenjenimi atributi branila slovenske interese na svoji zemlji. Prej smo — posamezno ali skupinsko, vedno morali braniti interes drugih, na tujih bojiščih, z redkimi izjemami (npr. soška fronta).

Partizanska, komunistična stran, po svojih takih ali takih naslednikih, še danes govori o domobranskem sodelovanju z okupatorjem in zato o narodnem izdajstvu. Pa so se prav oni, partizani, pod vodstvom Komunistične partije Slovenije, pod pretvezo, da se bojujejo proti enemu okupatorju, dejansko bojevali za drugega, namreč za Stalina in njegov internacionalni totalitarizem, če govorim z ideološkega vidika, ter za Sovjetsko zvezo iz političnega, sicer se Stalinu ne bi bilo treba upirati šele leta 1948. Sovjetska zveza je vse do konca držala svojo šapo nad državami „socialističnega bloka“ in jih dejansko ali virtualno okupirala. Za tak red se je bojevalo med revolucijo partizansko gibanje, ko so šli „Na klic Kominterne... v boj za Sovjete“. V najboljšem primeru, torej, so se tudi dobronamerni in ne-komunistični partizani v tem gibanju bojevali za Stalina in, paradokсно, tudi komunistični za Churchilla in Roosevelta, čeprav je KPS pred vojno in po njej zahodnim zaveznikom namenjala najhujše vzdevke. Tudi na tej strani je bil očiten stek raznih interesov. Toda

izhodišče za akcijo po komunistih vódenega partizanstva je bila revolucija za vsako ceno, za domobrancelce pa obramba Slovenije in slovenstva pred nevarnostjo, ki se je kot taka definitivno izkazala v vsej svoji krutosti samo dobro poldrugo leto po ustanovitvi domobranstva, ob komunističnem prevzemu oblasti po nemški kapitulaciji.

Za vse tiste, ki smo bili ponosni na domobransko vojsko, ki je v svojevrstnih izjemno težkih okoliščinah znala braniti resnične in daljnosežne slovenske interese, se s pretekom časa v bistvu ni nič spremenilo. Vrednote domobranstva ostajajo, medtem ko je čas neusmiljeno povozil vse tisto, kar se je desetletja na zunaj kazalo kot rešitev. Bistvo domobranstva je bila obramba temeljnih in najelementarnejših interesov slovenskega človeka, ki so bili v nevarnosti že ob brutalni okupaciji sil Osi. Toda ob zatonu te sile je to brutalnost nadomestila in pomnožila komunistična revolucija, ki je Sloveniji že takoj v začetku pričela jemati življenjsko moč, pozneje jo je pa 45 let zastrupljala in dušila. Domobranstvo je hotelo prav to preprečiti in je v ta namen zastavilo vse. V tem je domobranstvo nekaj aktualnega, sodobnega. Obramba samega sebe pred krivičnim in protipravnim napadom je bilo vedno nekaj naravnega, če pa gre za obrambo drugih, je to nekaj plemenitega.

Rečeno je bilo: Po njih sadovih jih boste spoznali! Mar lahko nezdravo drevo rodi zdrav sad ali obratno? Sadovi so na dlani. Zato skoraj ni treba več posebnih argumentov. Prav pa je, da se spominjamo ustanovitve Slovenskega domobranstva, ki je zgodovinska poteza na poti v državnost, z močno projekcijo naprej. Domobranci so bili pobiti samo zato, ker so branili slovensko identiteto, izročila in tisočletno kulturo pred napadom tuje miselnosti, antikulture in moderne barbarstva. Ker so zato morali

seči po možnostih, ki jih niso sami izbirali, so bili proglašeni za izvržek. Čas v slovenskem prostoru in perspektiva pa jim priznavata dobro ime in vedno važnejše mesto v vrsti za polnoveljavno navzočnost Slovenije v posvetu narodov. V duhovni in stvarni povezanosti so z vsemi tistimi, ki so se v stoletjih in danes darovali in žrtvovali za deželo pod Triglavom.

Učiteljstvo slovenske šole v San Justu ob kipu Franceta Balantiča, po katerem se ta šola tudi imenuje.

Foto: Marko VOMBERGAR

„Sesutje komunizma je bil velik dogodek“

Pogovor s torontskim nadškofom
dr. Alojzijem Ambrožičem

JOŽE POLIČAR

Sprejel me je v nadškofijskem domu v Ljubljani, kjer je nekaj dni bival med svojim obiskom v Sloveniji. Severnoameriška sproščenost in slovenska ljubeznivost sta se srečavali na obrazu prvega moža Cerkve v kanadskem Torontu. Slovenščina mu teče gladko, čeprav je že 15-leten kot begunec po koncu vojne zapustil domovino. Njegova družina prihaja iz Gabrja blizu Dobrove pri Ljubljani. Gimnazijo je med vojno obiskoval še v Ljubljani, maturiral pa je leta 1948 v begunskem taborišču v avstrijskem Spittalu (tam je bil za organiziranje šolanja beguncev nadvse zaslužen ravn. Marko Bajuk). Nato ga je pot vodila v semenišče v Kanadi. V duhovnika je bil posvečen leta 1955, pomožni škof Toronta je postal leta 1976, pred tremi leti pa je postal nadškof te velike kanadske cerkvene pokrajine. Svetopisemske študije je opravil v Rimu in v Nemčiji, kjer je tudi doktoriral, in bil trinajst let profesor bibličnih ved na teološki fakulteti v Torontu. V nedeljo, 25. julija, je vodil somaševanje na spominski slovesnosti na Teharjah. Pri maši je imel škofovsko palico škofa Gregorija Rožmana.

Gospod nadškof, vaša nekoliko nenavadna življenjska pot vas je privedla v Kanado in na zelo visok položaj v Cerkvi. Ste na čelu velike narodnostno mešane nadškofije.

Pri 18 letih je človek dovolj star, da razvije narodnostna čustva in ohrani spomin na domovino, hkrati pa je ta doba dovolj zgodnja, da lahko začne živeti z novo domovino. Tako od takrat živim povezan s kanadsko Cerkvijo in z njenimi problemi. Kar zadeva Cerkev v Kanadi, je treba najprej poudariti precejšnjo razliko med angleško govorečimi in francosko govorečimi Kanadčani. V angleško govorečem delu naše države je bila Katoliška cerkev vedno manjšinska, medtem ko je bila v Quebecu, kjer govorijo francosko, večinska. V Cerkvi so v času mojega prihoda prevladovali verniki irskega porekla. Bila je tudi nekako zapostavljena, seveda pa ne tako, kot je bila npr. slovenska Cerkev v času komunizma. Vendar je Cerkev v Kanadi stanovitna, zvesta in trdno katoliška.

Po drugi svetovni vojni so se v Kanado priselili številni novi katoličani iz Vzhodne in osrednje Evrope ter Italije, Portugalske in Južne Amerike, zdaj pa prihajajo še priseljenci z Daljnega vzhoda. Človek se tako navadi te mešanice

narodov in ras, da se mu v krajih, kjer živijo le belci, zdi kar nenavadno. Seveda pa vse to prinaša s seboj specifične težave pri pastoralnem delu. Pri tem je zelo pomembna tako imenovana narodna fara, ki daje ljudem občutek avtonomnosti, obenem pa vernike vključuje v krajevno Cerkev.

Kanadčani se trudijo za duhovno širino, „fairness“. Beseda je morda prevedljiva s pravičnostjo v konkretni situaciji. To je v angleškem svetu velikega pomena za emigranta, saj je v začetku še izgubljen v tujem svetu. Zdi se mi, da je pogoj za širino notranja samozavest. Pri nas so verjetno najmočnejša skupina Škoti, ne po številu, ampak po kulturi in po položaju na družbeni lestvici. To so zelo samozavestni ljudje in zato (zdi se mi, da tega ne poudarjamo dovolj) so pripravljene tudi drugim dajati življenjski prostor in jih ne zatirajo. V zvezi s priseljenci se mi zdi, da je asimilacija skoraj neizbežna, ker to niso avtohtoni naseljenci, kot so narodnostne manjšine.

Značaj severnoameriške družbe se v zadnjih dvesto letih ni spremenil. Vsi prišleki so se prilagodili osnovnemu tipu družbe. Ta je anglosaški. To opažam tudi v Torontu, kjer se vsi prilagodijo tej tradiciji. Morda se rojaki v Argentini, kjer so

drugačne okoliščine, ne bodo povsem strinjali.

Ste poznavalec in ljubitelj književnosti. Posebej ste prebirali angleško literaturo.

V mladosti sem se kolikor toliko seznanil s slovensko literaturo, pozneje sem moral v času šolanja v Kanadi študirati tudi angleško in francosko literaturo. Priznam, da kar precej prebiram književnost. Od slovenskih novejših piscev poznam Edvarda Kocbeka, Borisa Pahorja, Toneta Pavčka, občasno me pritegne Taras Kermauner in seveda Alojz Rebula, seveda pa bi bilo treba omeniti še koga. Od angleško pišočih naj omenim le Williama Faulknerja, Grahama Greena in Kanadčanko Margaret Lawrence.

S kakšnimi izzivi se srečuje Cerkev v Kanadi in morda tudi pri nas, saj svet postaja čedalje manjši?

Po mojem mnenju je poglobljen problem pojav praktičnega, ljudskega ateizma. Navzoč je tako pri nas v Kanadi kot pri vas v Sloveniji. Ljudje Boga ne zanikajo, vendar jim v vsakdanjem življenju prav malo pomeni. Ateizem je bil nekoč živ le v ozkem družbenem krogu, danes pa se je razrastlel med najširše množice.

In kje je vzrok?

Površno gledano živimo v svetu, ki

smo ga ustvarili s svojimi rokami. Sodobni človek ima občutek, da svet obvladuje veliko bolj, kot so ga njegovi predniki. To izkustvo, ki ga imamo vsi, ljudje prenašajo na področje etičnih kategorij; človek hoče sam odločati o tem, kaj je zanj dobro in kaj slabo. V svoji površnosti misli, da je sam svoj stvarnik. Zato mu resnični Stvarnik pomeni manj, kot mu je pomenil pred nekaj desetletji. Sodobni človek je nasledel prav tej skušnjavi. Postal je moderni Adam in hoče gospodariti nad vsem.

Živimo v prehodnem času. Na Slovenskem se prehod v demokracijo odvija prepočasi. Vi imate izkušnje življenja v zahodni demokraciji.

Demokracija je zrasla iz krščanskega humusa. Mislim na sodobno demokracijo, in ne na atensko, kjer jo je uživalo kvečjemu deset odstotkov prebivalstva. Sodobna demokracija je zgrajena na predpostavki, da ima vsak človek sam po sebi neodtujljive pravice, ki mu jih nihče ne more odvzeti. Te pravice ne prihajajo od človeka, ampak od višje avtoritete, od Boga. Če Bog izgine, nastane vprašanje, kdo je porok za te pravice. In takrat človek postane igrača v rokah diktatorjev, ideologij... Zato se mi zdi, da se motijo tisti, ki mislijo, da je mogoča demokracija brez Boga. S tem dokazujejo, da ne poznajo zadnjega njenega izvira. Posledice so grozljive: nacistična taborišča in komunistični gulagi so logični nasledki ideološkega in praktičnega ateizma.

Seveda obstaja nekakšno liberalistično izročilo, na katerem naj bi slonela moderna demokracija. Vendar ima ta liberalizem krščanske prvine. Kakor hitro jih izgubi, je v nevarnosti tudi demokracija.

Demokracija se mora stalno prenavljati in iti skozi proces samospraševanja. Nobena ni popolna. Raja na zemlji ni in ga nikoli ne bo.

Ali ste bolj Kanadčan ali bolj Slovenec?

Tu se bom rešil s salomonskim odgovorom: sem oboje. Thomas Mann je nekje zapisal: če Nemeč postane Francoz, ne bo več Nemeč, če pa postane Amerikanec, ne preneha biti Nemeč. To je sociološko dejstvo. Isto velja za Kanado; če postane Slovenec Kanadčan, ne preneha biti Slovenec. Tako sem tudi jaz oboje, moram pa reči, da sem morda čustveno bolj Slovenec, ker si človek pridobi domovinska čustva v mladosti. Po drugi strani pa moram priznati, da živim in diham bolj s Kanado kot s Slovenijo. To je povezano s tamkajšnjim življenjem in delom. Brez dvoma čutim močno solidarnost s Kanado in njenimi problemi, saj jih doživljam bolj

od blizu kot slovenske.

Vendar kljub temu spremljate razvoj in življenje v Sloveniji. Ali ste pričakovali tako hitre spremembe in razvoj v smeri demokracije?

Za Slovenijo se zanimam kar instinktivno, preprosto se ne morem izogniti zanimanju za dogodke tukaj. Pogosto sem v stikih z ljudmi v domovini, berem in poročam se z izseljenci.

Kar zadeva konec komunizma, bi rad rekel, da sem ga pričakoval, a priznam, da ga nisem. Če pa se ozrem v preteklost, se spomnim francoskega pisca Alaina Besancona, ki je že v sedemdesetih letih pisal, da komunizem ni stvar idej, upov ali misli, ampak je le še stvar besed. In to praznih! Po njegovem smo takrat že vsi vedeli, kaj pomeni beseda ljudska demokracija. A vendar smo tudi na Zahodu to prazno besedo morali uporabljati v spoznavanju s komunisti in smo s tem podpirali sistem laži. Enako je označil besedo kolhoz; to je bila po njegovem srednjeveška fevdalna ustanova, na Zahodu pa so se morali pretvarjati, kot da je to nekaj naprednega. Zahodnjaki so po Besanconu podpirali komunizem prav s tem, da so se pretvarjali, da verjamejo tem besedam. Dejansko je obstajalo samo še vprašanje besed, saj je bila ideja gotovo že mrtva.

Ko sem prebiral te misli, sem se spomnil silne občutljivosti komunistov za vsako kritiko od zunaj. Kdor se čuti gotovega, kritiko, čeprav nerad, prenese in ga ne moti pretirano. Demokracija kritiko celo predpostavlja. Pravica do kritike je bistven element demokracije. Občutljivost komunistov si razlagam z njihovo podzavestno negotovostjo.

Spominjam se še opombe nekega profesorja z univerze Georgetown v Washingtonu. Po izvolitvi poljskega papeža Janeza Pavla II. je dejal, da je s tem nastopil konec komunizma. Takrat mu je malokdo verjel. Zdi se mi, da se pri tem ne zavedamo dovolj vloge Cerkve. Do razsula je navsezadnje privedla revolucija vesti. Seveda priznavam še druge dejavnike. V tem se strinjam s Čehom Vaclavom Havelom in poljskimi intelektualci. Ljudje so se preprosto naveličali sprenevedanja, saj so vedeli, da celo tisti, ki so komunistične dogme razglašali, vanje niso več verjeli.

Vendar smo mislili, da bo sprememba hitra in razvoj na boljše hitrejši.

Interesna skupina, ki je imela v prejšnjem sistemu masko ideologije, je to zdaj odvrгла, ohranila pa je svoje interese. Te tudi skrbno varuje.

Vprašanje je, koliko ljudi je v zadnjih

dvajsetih letih stopilo v partijo iz resničnega idealizma. Še bolj pa je vprašljivo, koliko časa so ostali idealisti. Vsekakor je bila za večino to le pot za vzpon na družbeni lestvici. Če bi taki ljudje živeli na Zahodu, bi se pridružili raznim skupinam, kjer bi videli največ možnosti za uspeh. Če bi imeli dovolj denarja, bi svoje otroke poslali v najdražje zasebne šole. V komunizmu je bila partija sredstvo za vzpon.

Zdaj komunizma ni več, ostali pa so, kot sem že omenil, interesi in tisti, ki jih branijo.

Kristjani smo pri zaslugah za konec sistema preveč skromni. Pravzaprav smo ga v glavnem najbrž mi prisilili k priznanju, da mu je ostala samo še maska.

Na pogorišču komunistične ideologije v Vzhodni Evropi je položaj precej podoben, vendar ne povsod enak.

Tudi znotraj Vzhodne Evrope so razlike. Cerkev na Poljskem se mi zdi zelo samozavestna. Na Češkem veliko manj. V Sloveniji se mi zdi, da je Cerkev prebrodila težka leta, a ni bila nikoli tako potlačena kot npr. na Češkem. Tam je imel vsak škof tajnega policista pred vrati, da je zapisoval obiske, duhovniki so morali predložiti vsako pridigo v pisni obliki...

Cerkev v Sloveniji je preživljala najhujša leta do leta 1960. Takrat so zapirali duhovnike in nekatere laike brez vsakega pravega razloga.

Pri tem se spominjam odlomka iz Solženicinovega dela Arhipelag Gulag. Obsojenca so sojetniki vprašali, na koliko let je bil obsojen. Odgovoril je, da je dobil deset let, vendar ni nič zakrivil. Ne, so rekli, nekaj si prav gotovo storil, saj za nič dajejo po osem let.

Ko sem se prvič vrnil v Slovenijo leta 1990, mi je neki duhovnik v Mariboru potožil, da se kar nerodno počuti, ker drugi mislijo, da je z njim nekaj narobe. Zakaj? Ni bil še zaprt.

No, kljub temu je bil v primerjavi z nekaterimi drugimi deželami položaj v Sloveniji morda nekoliko boljši.

Pred kakšnimi nalogami stoji Cerkev na koncu drugega tisočletja?

Po mojem mnenju sta pred njo dve veliki nalogi (mislim na celotno Cerkev):

Evangelizacija, to je oznanjanje Kristusove blagovesti. Tu se je treba varovati skušnjave, da bi oznanjevanje potekalo nekako anonimno, brez Kristusa. To pomeni, da bi se zavzemali za socialno pravičnost, ljubezen do bližnjega, strpnost in za kulturne vrednote. Kristusa v vsem njegovem ponižanju in veličini pa bi ne omenjali. Tone bi bilo popolno krščanstvo. Tega ni brez jasnega in nedvoumnega

priznanja križanega in od mrtvih vstalega Kristusa.

Definicijo krščanstva je povedal sam Kristus: Hodi za menoj. To pomeni priznati ga kot osebo. Pri tem je treba še reči, da bi bili tudi do sveta krivični, če bi mislili, da svet Kristusu ni zmožen sprejeti v celoti. Cerkev to oznanja v svobodi in brez prisile. Hkrati je realistična in ne pričakuje takojšnjega spreobrnjenja vseh. Kristusa bi danes svet sprejel enako kot pred dva tisoč leti. Nekateri mislijo, da bi bil zdaj Kristus bolj sprejemljiv, kot je Cerkev. S tem se ne strinjam. Zame je zelo pomemben dokaz za božanski izvor Cerkev, da vedno oznanja ideal, ki je čistejši od nje same. Če bi oznanjali tak evangelij, kot ga živimo, bi bilo to oznanilo včasih zelo ubogo. Cerkev ne oznanja svoje etične popolnosti, ampak evangelij, ki ji je bil razodet; sama se zaveda svoje grešnosti.

Druga pomembna stvar se mi zdi čedalje večja vloga laikov v Cerkvi. S tem duhovniki ne bodo postali nepotrebni. Morda se škofje in duhovniki pa tudi večina laikov tega ne zaveda dovolj. Laik je tisti, ki „pridiga“ z življenjem, z žrtvijo, včasih morda tudi za ceno posmeha, pokončno in brez zadrege vedno pripravljen priznati svoje krščansko prepričanje. Krščanstvo mu ne sme biti omejitve, temveč nasprotno: osvoboditev.

Poznate življenje zahodnega človeka in tudi slovenska miselnost vam ni neznana. Kaj menite o miselnosti pri nas in v svetu po padcu diktatur?

To, kar vidim v Sloveniji, se mi zdi zanimivo. Po koncu komunizma prihajajo na dan razne ideje iz naše liberalne preteklosti. Včasih se mi zdi, kot da berem Slovenski narod, liberalno glasilo iz prejšnjega stoletja.

Še živi miselnost, po kateri ima samo ena ideologija pravico do javnega političnega udejstvovanja. To je treba zavreči, ta skušnjava je navzoča tudi na Zahodu. Kakor da je po koncu diktature upravičen le neke vrste liberalizem, ki se ima za nevtralnega. Vendar je ta s svojo ideologijo ravno tako ozek kot vsako enoumje.

Pri tem se mi zdi, da se od kristjana zahteva, da se v svojem javnem delovanju vede, kot da ne bi bil kristjan. Vsekakor ima kristjan kot liberallec vso pravico do udejstvovanja v družbi po svojih načelih. Seveda se v demokratični družbi oba soočita v diskusijah in dogovorih za skupno delovanje v družbi.

Prav strah pred novim klerikalizmom na Slovenskem je znamenje lastnega enoumja, ki ni več komunizem, pač pa ozkosrčni liberalizem.

Je nekaj gnilega v deželi Danski

BRANKO ROZMAN

Ta stavek iz Hamleta je v naših današnjih razmerah dokaj uporaben. Že vrabci s streh čivkajo, da je naš prostor tako zatohel, da zaudarja do neba: vztrajanje pri ponarejanju polpretekle zgodovine in pri optiki rajkega enoumja, navzočnost bivših cekajevcev, udbašev in podobne žlahte na vrhu družbenih struktur, prenašanje obtožb s krivcev na odkritelje le-teh, kraja družbenega premoženja, afere in aferice — moj Bog — ta gniloba naj bo moja dežela? Saj ni mogoče. Slovenci vendar že od nekaj veljamo za sposoben in pošten narod. Le kdo nas je tako pokvaril?

Ob tem se marsikdo sprašuje, ali je ta naša dužba že tako gnila, odkar živi v demokraciji, ali pa je še vedno tako gnila od prej. Vsekakor niso iz nje še izpuhtela načela revolucijske (ne)morale, ki je pohabila toliko duš.

Če omenimo le nekaj izkrivljenosti iz zadnjega časa...

• Od republiškega vrha sta prejela odlikovanji z znakom svobode dva moža, ki sta po mnenju poznavalcev delovala ob osamosvajanju prav v nasprotni smeri. S tem je bilo to odlikovanje izvotljeno in cena osamosvojitve močno zbita. (Ali je v isti smeri razumeti tudi letošnje sramežljivo skromno praznovanje dneva osamosvojitve?) To je bil razlog, da je

šest, za osamosvojitve najbolj zaslužnih mož, enaka odlikovanja vrnilo. V normalni demokraciji bi tak dogodek prerastel v škandal prve vrste. Pri nas se ni pa nič zgodilo. Celo nasprotno, v tisku so se pojavile zahteve po njihovem odstopu! Narobe svet.

• 27. junija se je pri maši za po koncu vojne pobite tisoče domobrancev in ostalih žrtev revolucijskega nasilja zbrala na Rogu množica rojakov iz domovine, zamejstva in zdomstva. Tržaški pisatelj je ob tem ugotovil: „Ko se proti večeru vračamo, odpremo radio, da bi slišali, kako je ljubljanska postaja registrirala ta shod od osem do deset tisoč ljudi pri maši slovenskega metropolita v spominnajvečje tragedije v tisočtristoletni zgodovini našega naroda. Niti nesede. Zvemo pa, da je Kučan obiskal neko gasilsko veselico kaj vem kje.“ (Družina, 11. julija)

• Ljubljansko Delo je objavilo udbovski dosje predsednika ene naših parlamentarnih strank in člana državnega zbora. (Da sedijo takšni ljudje v naših najvišjih predstavniških telesih, je sramota.) Ob tem je spet prišlo na dan vprašanje, ali naj se udbovski dosjeji objavijo ali ne. Znani dedič enoumja je ob tem vprašanju zamodroval, da se mu zdi „vsako objavljanje dosjejev brez soglasja prizadetega izredno grobo poseganje v osebno sfero in

Poleg tega opažam pri nekaterih kristjanih (morda bolj v polpreteklosti kot danes) nekakšen na glavo obrnjen klerikalizem. Po njihovem je v Cerkvi vsenarobe, v neki idealizirani ideologiji pa je vse prav. Takšen klerikalizem sem opazil pri Edvardu Kocbuku. Sicer je bil dober kristjan, a je bil do Cerkve silno kritičen. Ko berem njegova dela, opažam povsod to kritičnost, a hkrati idealiziranje komunizma, ki je bil veliko hujši kot kateri koli predvojni klerikalizem. Tega je zdaj manj, a pri nekaterih tako imenovanih krščanskih disidentih to še najdem.

Kaj menite o slovenski prihodnosti?

Sem optimist. Kot član politične emigracije iz leta 1945 sem zelo srečen zaradi sprememb v zadnjih letih. Seveda še marsikaj ostaja nedorečeno, vendar ste hvala Bogu pridobili svobodo. Ko sem te dni poslušal domobranski govor Ivana

Korošca na Teharjah, sem se spomnil preteklosti. Še pred nekaj leti si nisem mogel misliti, da bom kdaj kaj takega slišal v Sloveniji.

Seveda bo treba še marsikaj postoriti. Zgodovino naj bi začeli pošteno proučevati in preteklost prikazovati čim bolj objektivno. Razumljivo je, da hoče vsaka stran idealizirati svoj pogled in svoje ljudi.

Naj omenim še vtis, ki ga včasih dobim, da nam, ki mo bežali leta 1945, nekateri skoraj zamerijo, da smo spoznali komunizem prej kot oni.

Kar pa zaveda sedanost, se mi zdi, da včasih preveč ozko poudarjamo dnevne težave in zablode. Kljub vsemu se moramo zavedati, da se je s sesutjem komunizma zgodilo nekaj velikega. To je največje znamenje, da je prihodnost svetla. A bila bi velika utvara, če bi pričakovali raj na zemlji.

temelje človekove pravice“ (Delo, 22. julija). Taka izjava je čisto navadno norčevanje, saj so udbaši vohljali za poštenimi občani in jih ovajali „brez njih soglasja“ ter s tem „izredno grobo posegali v njihovo osebno sfero in temeljne človekove pravice“. Sicer se pa mnogi sprašujejo, kaj imajo sploh iskati v demokraciji v oblastniških strukturah, na univerzi, v SAZU-ju, medijih in na direktorskih stolčkih razni cekajevci, udbaši in drugi stebri prejšnjega zatiralnega sistema.

- Ostarali revolucionarji se drug za drugim poslavljajo, kar je pač naravni zakon (kolikor si kdo od njih ne pomaga sam) in za narod nič posebno tragičnega. Osupljivo pa je, da še finajvišjih državnih teles objavljajo osmrtnice v imenu naroda, ki je bil žrtev te avantgarde. Te osmrtnice plačujemo vsi.

- V tisku je bilo objavljeno, da se pripravlja „slavnostna seja državnega zbora v počastitev 50-letnice Kočevskega zbora“. Kdor ve, da Kočevski zbor „ni bil zbor odposlancev slovenskega naroda, ampak zbor delegatov revolucionarne skupine, ki si je hotela pridobiti totalitarno oblast“ (Delo, 17. julija), ve tudi, da bi bila taka seja počastitev stalinistične revolucije, ki je bila, kot se starejši še spomnimo, oklicana kot „borba pod genialnim vodstvom svojega in našega velikega Stalina.“ Taka počastitev bi bila čisto navadna sprevrženost.

Že teh nekaj dogodkov kaže, kakšen zrak polni naš prostor. Okna bo treba odpreti na stežaj in prostor pošteno prezračiti, da se v njem ne zadušimo.

(Družina 30)

Balantičeva proslava na odru Našega doma v režiji Frida Beznika in s sceno Toneta Oblaka. Foto: Marko VOMBERGAR

ODGOVORNOST CERKVE za vzgojo in izobraževanje

Slovenska škofovska konferenca o nacionalnem programu vzgoje in izobraževanja

V tem času se pripravlja nacionalni program vzgoje in izobraževanja, ki bo gotovo povzemal temeljna načela vzgoje in izobraževanja v naši mladi državi. S tem bo odločilno vplival na vse, kar se bo na tem področju dogajalo v bližnji, pa tudi daljnji prihodnosti. Verjetno ni mogoče precenjevati njegovega pomena, saj je od primerne vzgoje in izobraževanja naša prihodnost usodno odvisna.

Ravno zato pa tudi ni mogoče, da bi tako pomemben dokument za celoten narod in državo obravnavala in izdelovala samo ena omejena skupina ljudi s samo enega nazorskega zornega kota. Vzgoja in izobraževanje imata za celotno narodno in državno skupnost tako velike posledice, da morajo odgovornost zanjo prevzeti vsi, ki imajo na tem tako pomembnem področju znanje, izkušnje in preverjene zasluge. Slovenska škofovska konferenca izjavlja, da je tudi katoliška Cerkev eden izmed tistih odločilnih vzgojnih in izobraževalnih dejavnikov, katere izkušnje, izročilo in zasluge so za naš narod tako nesporne, da upravičeno pričakuje, da ji bo kot enakopravnemu sogovorniku omogočeno prevzeti svoj del odgovornosti za slovenski nacionalni program vzgoje in izobraževanja.

Ljubljana, 26. julija 1993

Alojzij Šuštar

ljubljski nadškof in metropolit - predsednik SŠK

Srečanje nadškofa Šuštarja s premierom Drnovškom

21. julija sta imela polurni pogovor v Belem salonu slovenske vlade nadškof Šuštar in predsednik slovenske vlade Drnovšek. Ta je nadškofa obvestil, da bo vlada vrnila Cerkvi zgradbo starega samostana na Taboru v Ljubljani. Tu so

predvideni tudi prostori za nunciaturo. Govorila sta tudi o gradnji cerkve v Kočevski Reki. Pri tej gradnji bo tudi država sodelovala. To bo simbolično nadomestilo za okrog 90 porušenih cerkva v povojnem obdobju na Kočevskem. Nerešenih je še polno vprašanj, najbolj nujen problem pa ostaja nerešeni pravni položaj Cerkev.

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE

ZA OKTOBER

Splošni: Da bi bila nova evangelizacija zvesta nauku Cerve tudi na socialnem področju.

Misijonski: Da bi se dialog med kristjani in muslimani povsod razvijal brez ovir.

Slovenski: Da bi se ob veselem in hvaležnem uživanju božjih darov polja in vinogradov znali upreti skušnjavi nezmernosti, pijanosti in omamljanju.

ZA NOVEMBER

Splošni: Da bi svetnike častili kot svoje priprošnjike in jih posnemali kot vzor krščanskega življenja.

Misijonski: Za misijonarke in misijonarje, ki so darovali svoja življenja za evangelij iz ljubezni do bratov in sester.

Slovenski: Da bi nam zemeljske potrebe ne zameglile pogleda na verske dobrine.

Slovinci z vsega sveta - povežimo se!

Katoliško središče Slovencev po svetu (KSSS) s sedežem v Ljubljani povezuje vedno več naših rojakov po svetu

Pogovarjal se je BRANKO ROZMAN

Ob nedelji Slovencev po svetu, ki jo praznujemo prvo nedeljo v juliju, smo zastavili nekaj vprašanj ravnatelju Katoliškega središča Slovencev po svetu (KSSS) Janezu Riharju, župniku na Fužinah v Ljubljani.

Ali prav razumem, da je s koncem enoumja tudi konec monopola Slovenske izseljenske matice (SIM) pri delu z našimi rojaki na tujem? Dr. Bernik, ZDA, je izjavil: „Ker je bil katoliški del izseljencev ves čas po vojni ne samo ignoriran, ampak tudi aktivno napadan, se otroci teh izseljencev niso mogli identificirati s Slovenijo. To je najbolj žalosten del politike slovenskega komunističnega režima za izseljence v ZDA“ (Mladika, Trst, 92/4). Da je bila SIM le transmisija partije, se ve.

Prinas žal še ničisto konec enoumja, zato tudi še ne more biti konec monopolnih apetitov. SIM tudi še ni utegnila povsem razčistiti razmerja med seboj in izseljenci: ali je ona zaradi njih ali so oni zaradi nje. Težko je popravljati škodo iz preteklosti, grozi pa že nova.

Poleg SIM imata „na skrbi“ Slovenske središče Slovencev po svetu (KSSS) in Slovenija v svetu (SVS). Ker se ti dve organizaciji verjetno zanimata za isti krog ljudi, najbrž sodelujeta. Kako?

Sodelovanje med KSSS in SVS je logično in naravno, saj je nujno del nadaljevanje Družbe sv. Rafaela (že skoraj stoletna tradicija!) Omenjeni društvi nagovarjata zlasti tisti del Slovencev po svetu, ki jih je matična Slovenija ves čas po vojni ignorirala. Vsem pustimo popolno svobodo, da si poiščejo sogovornika v domovini oz. domovini svojih staršev po svojem okusu.

Ali je KSSS podrejeno slovenskemu ministrstvu za zunanje zadeve?

Ker je KSSS cerkvena ustanova, ne more biti podrejena zunanjemu ministrstvu. Sodelovanje pa je obojestransko možno in zaželeno.

KSSS je organizacijama SIM in SVS najbrž prirejeno?

Seveda. Tudi sodelovanje z vsemi drugimi inštitucijami (npr. tudi s Studia slovenica in Inštitutom za slovensko izseljenstvo pri SAZU) je načelno možno, a nikoli v smislu podrejanja kateri koli od njih.

Kakšen odstotek zajame po vaši oceni vsako od teh treh društev? SIM si „prilašča“ 80% Slovencev na tujem, drugi jih ji pripisujejo 20%.

Mi smo z delovanjem komaj dobro začeli, zato je nemogoče govoriti o tem, kako velik izsek našega življa na tujem s svojim delom pokrivamo. Trditev SIM, da zajema 80% izseljence, je, milo rečeno, neresna.

Katere skupine — tako pod ideološkim vidikom kot zemljepisno — zajema KSSS?

Ideološke skupine, ki se zbirajo okrog slovenskih župnijskih središč, zemljepisno pa vse dežele, kjer so slovenski duhovniki — ti so pa na vseh celinah.

Kdo in kdaj je ustanovil KSSS?

Na željo mnogih Slovencev po svetu jo je ustanovila Slovenska škofovska konferenca spomladi 1990. Za ravnatelja me je metropolit imenoval 9. aprila istega leta. Sicer pa obstaja pri slovenski škofovski konferenci tudi Svet za Slovence po svetu, ki ga vodi škof Parih, sestavljajo pa po en duhovnik iz kopr-

ke, ljubljanske in mariborske škofije.

Kakšne so glavne smeri dela pri KSSS?

Naštetjem lahko le nekaj smeri naše dejavnosti, takoj moram pa dodati, da se še kar naprej odpirajo nove.

- Skuša biti pomoč našim dušnim pastirjem med rojaki na tujem (obveščanje o verskih, prosvetnih, šolskih tiskih, kasetah, videokasetah, ki izhajajo v Sloveniji, in pošiljanje le-teh; obveščanje o verskem in cerkvenem življenju doma in med rojaki po svetu).

- Pomaga pri organiziranju obiskov in gostovanj slovenskih skupin: iz tujine doma in od doma na tujem.

- Sodeluje z revijo Naša luč, zlasti s širjenjem le-te po Sloveniji. V domovini pripravlja vsakoletno nedeljo Slovencev po svetu, katere namen je predvsem spomniti naše rojake doma na naše izseljenke.

- Sodeluje pri raznih razstavah (npr. Tisk in fotografije v slovenskih begunskih taboriščih).

- Udeleženo je pri urejanju Slovenskega doma v Škofovih zavodih v Ljubljani.

- S svojo pisarno je našim izseljencem vsak čas na voljo.

Kakšen je ustroj KSSS?

Pri vodstvu organizacije mi kot posvetovalni organ pomaga tričlanski odbor, s katerim se sestajamo vsak mesec. Našo organizacijsko mrežo pa sestavljajo slovenska župnijska središča po svetu: tem pošiljamo dvomesečna Obvestila.

Naslov pisarne?

Poljanska 2, 61000 Ljubljana, tel. 00-386-61-133-2075, faks 446-135.

Uradne ure so...

...vsak delavnik od 11. do 13. ure.

Zelo odmevno je bilo gostovanje 90-članske mladinske pevske in plesne skupine iz San Justa v Argentini o zadnjem božiču in novem letu, saj so nastopili celo v ljubljanskem Cankarjevem domu. Pripravilo ga je KSSS, kot vem.

(Dalje na strani 265)

Bogoslužni koledar

ZA OKTOBER

1. **Terezija Deteta Jezusa** (1873-1897), devica, karmeličanka, napisala Povest duše; s svojo preprostostjo in otroško vdanostjo Bogu je mnogim opora na poti k svetosti.
2. **Angeli varuhi**; njihovo češčenje je zlasti od 9. stoletja naprej.
3. **27. navadna nedelja**; **Evald, Kandid** (Žarko), **Gerard**.
4. **Frančišek Asiški** (1182-1226), redovni ustanovitelj; izbral pot ubožstva, da bi bil Bogu všeč.
5. **Apolinarij, Placid, Viktor, Flora**.
6. **Bruno** (1035-1101), duhovnik, ustanovitelj karuzijanov.
7. **Rožnovenska Mati božja**; v bogoslužju v spomin na zmago nad Turki pri Lepantu 7. oktobra 1571.
8. **Pelagija, Tajda, Benedikta, Demetriji, Marcel**.
9. **Janez Leonardi**, duhovnik in redovni ustanovitelj; **Dionizij**, škof in mučenec; **Abraham**, očak.
10. **28. navadna nedelja**; **Frančišek Borgia**, 2. naslednik sv. Ignacija Lojolskega v vodstvu jezuitov.
11. **Bruno Kölnski**, škof; **Emilijan**.
12. **Maksimilijan** (ok. 230-305), po izročilu iz Celja, potujoči misijonar in apostol pokrajin ob Donavi.
13. **Edvard** (1004-1066), kralj; **Kolman**, mučenec.
14. **Kalist I.**, papež (od 217 do 222) in mučenec, uredil je pokopališče rimskih kristjanov — katakombe.
15. **Terezija Velika** (1515-1582), devica in cerkvena učiteljica, znana po duhovnih spisih.
16. **Marjeta Marija Alacoque** (1647-1690), pobudnica češčenja presv. Srca Jezusovega; **Hedvika**.
17. **29. navadna nedelja**; **Ignacij Antiohijski**; škof in mučenec, 2. naslednik sv. Petra v Antiohiji in učenec sv. Janeza.
18. **Luka, evangelist**, napisal tretji evangelij in Apostolska dela.
19. **Izak Jogues in drugi kanadski mučenci** (1642 do 1650).
20. **Pavel od Križa** (1694-1775), vnet častilec Kristusovega trpljenja, ustanovitelj reda pasijonistov; **Irena**.
21. **Uršula**, devica in mučenka.
22. **Marija Saloma**, mati apostolov Jakoba in Janeza.
23. **Janez Kapistran** (1386-1456), pridigar in bojevnik za krščansko vero.
24. **30. navadna nedelja**; **Anton Marija Klaret** (1807-1870), vnet ljudski misijonar, ustanovitelj klaretincev, nadškof na Kubi.
25. **Krizant in Darija** (Darinka), rimska mučenca.
26. **Evarist**, papež; **Lucijan**, mučenec.
27. **Sabina**, španska mučenka; **Vincenc**, mučenec.
28. **Simon in Juda Tadej**, apostola, evangelij oznanjala po vzhodni Mezopotamiji in Perziji.
29. **Narcis**, jeruzalemski škof ok. 130; **Ermelinda Bramantska**, devica.
30. **Marcel**, stotnik rimske cesarske vojske, mučenec leta 298.
31. **31. navadna nedelja**; **Wolfgang** ali Volbenk, veliko storil za pokristjanje Čehov (+ 994).

ZA NOVEMBER

1. **Praznih Vseh svetih** spominja na vse tiste umrle, ki so že pri Bogu. Z njimi se veselimo. Obenem pa ta dan in še naslednji molimo za duše, ki se še očiščujo v vica.
  2. **Spomin vseh rajnih**.
  3. **Martin Porres** (1579-1639), dominikanski laiški brat v Peruju; **Viktorin Ptujski**, škof in mučenec (+ 303). **Just**, mučenec iz Ogleja (+ 303), vrgli so ga v morje in njegovo truplo je menda voda zanesla v Tržaški zaliv.
  4. **Karel Boromejski** (1538-1584) je kot škof v Milanu odločilno sodeloval pri prenovi v duhu tridentinskega koncila.
  5. **Zaharija in Elizabeta**, oče in mati Janeza Krstnika.
  6. **Lenart** (Narte), opat, trudil se je posebno za spreobracanje in reševanje jetnikov.
  7. **32. navadna nedelja**; **Engelbert**, kölnski škof.
  8. **Bogomir**, opat in škof.
  9. **Teodor** (Božidar), vojak, mučenec; **posvetitev lateranske bazilike**; to je praznik posvetitve „rimske stolnice“, ki je na neki način mati vseh cerkva. Srečanje z njo pomeni za nas srečanje z vero apostolov. V njej ima sedež papež, naslednik Petra, skale, na kateri je zgrajena Cerkev. Njemu je Kristus naročil, naj potrdi brate v veri; naj tudi nas ta praznik potrdi v pravi veri.
  10. **Leon Veliki**, papež (440-461) in cerkveni učitelj, pregovoril je hunskega kralja Atilo, da ni porušil Rima.
  11. **Martin Tourski**, škof, zavetnik buenosaireske nadškofije.
  12. **Jozafat Kunčević** (1588-1623), menih in nadškof ukrajinskega vzhodnega obreda, mučenec.
  13. **Stanislav Kostka** (1550-1568), vzornik mladine, odlikoval se je v čistosti in pobožnosti do sv. Rešnjega telesa.
  14. **33. navadna nedelja**; **Nikolaj Tavelić**, mučenec (1391), prvi hrvaški svetnik.
  15. **Albert Veliki** (ok. 1200-1280), škof in cerkveni učitelj; učitelj sv. Tomaža Akvinskega.
  16. **Marjeta Škotska** (ok. 1046-1093) je kot kraljica veliko naredila za prenovo cerkvenega življenja in odpravo poganskih navad v svoji državi.
  17. **Elizabeta Ogrska** (1207-1231), hči kralja, redovnica, se je iz krščanske ljubezni posvetila negi bolnikov in skrbi za siromake.
  18. **Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla**; **Roman**.
  19. **Matilda** (1241-1290), redovnica, veliko trpela, imela zamaknjenja, je zavetnica slepih.
  20. **Edmund**, kralj; **Feliks Valois** (Srečko), redovnik.
  21. **Kristus Kralj**; **Darovanje Device Marije**.
  22. **Cecilija**, devica in muč., zavetnica cerk. glasbe.
  23. **Klemen I.**, papež (88-101), 3. naslednik sv. Petra, in mučenec.
  24. **Andrej Dung-Lac** in dr. vietnamski mučenci.
  25. **Katarina Aleksandrijska** (Sinajska), mučenka in zaščitnica mladine.
  26. **Leonard Portomavriški**, redovnik.
  27. **Virgilij**, škof v Salzburgu, apostol Karantanije.
  28. **1. adventna nedelja**; **Jakob Markijski**, ljudski pridigar (+ 1476); **Berta**.
  29. **Saturnin**, mučenec; **Radogost**, škof.
  30. **Andrej**, apostol, zvestobo Kristusu je izpričal s smrtjo, razpet na križu.

DUHOVNO ŽIVLJENJE v dveh obdobjih slovenskega zdomstva

V času nastanka versko kulturne revije Duhovno življenje je bilo kulturno in politično življenje slovenskih naseljencev v Argentini precej razgibano. Velika večina pripadnikov tistih naseljencev, ki so prišli na jug po prvi svetovni vojni, so bili Primorci, Benečani, Istrani in Goričani — politični izseljenci, ki so prebegli izpod fašizma in italijanskega šovinizma. Vsi ti so v resnici nenehno skrbeli za ma. Svoja glasila, liste, časopise in revije. V zgodnjih tridesetih letih sta zrasli na Paternalu dve društvi: Prosveta in Sokol; iz tega zadnjega je nastalo pozneje (1934) izseljensko društvo Tabor z živahno kulturno dejavnostjo (Ciril Jekovec, Peter Capuder). Postopno zблиževanje med društvi pa je vodilo do združitve Prosvetnega društva in Tabora v Slovenski dom (1938). Temu je sledila tudi spojitve glasil: Slovenski tednik (Prosveta) — izhajal je v letih med 1929 in 1936 — in Novi list (Tabor) — izhajal od 1933 do 1936 — sta se spojila v tednik Slovenski list, ki je izhajal od januarja 1937 do septembra 1946. V uredništvu sta se vrstila Viktor Kjuder in Jan Kacin. V političnem pogledu je list zastopal centralistično jugoslovansko smer; razgledoval se je po svetovnem, argentinskem in neposrednem zdomskem položaju. Posebna rubrika je bila posvečena ženam in dekletom. Slovenski list je bil ves čas izstopajoče glasilo Slovenskega prosvetnega društva v okraju La Paternal. V tistem času se je tudi mestni okraj Villa Devoto spremenil v močno slovensko postop-

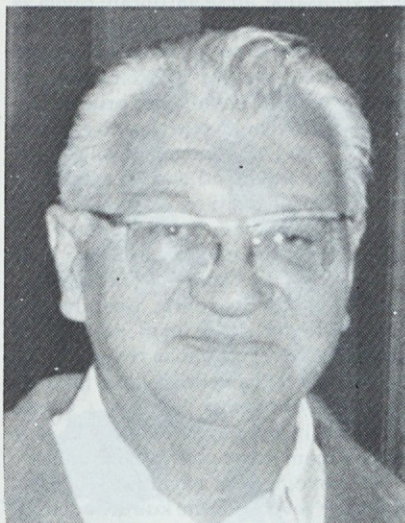
Nadaljevanje s 263. strani

Pripravilo ga v glavnem KSSS, pomagalo pa je še nekaj posameznikov. Z gostovanjem se je uresničila večletna želja slovenske mladine iz San Justa. Ti mladinci so sinovi in hčere naših političnih emigrantov, ki so ob koncu vojne rajši izbrali demokracijo na tujem kot totalitarizem doma. Ta mladina je živ dokaz vere, poštenosti in ljubezni do slovenstva teh naših izseljencev. Vožnjo so si plačali sami, mi smo jim pa našli v Sloveniji nekaj sponzorjev in bivanje po družinah.

In vaši načrti?

Veliko jih je, a bolje je, neki načrt najprej uresničiti in šele potem o njem govoriti, kakor pa ga vnaprej razglašati.

FRANCE PAPEŽ

janko. Tam je začelo delovati leta 1935 Gospodarsko podporno društvo Naš dom, katerega številni člani — povečini Kraševci — so zgradili svoj skupni dom na ulici Simbrón. Tudi tu je izhajala občasno v letih 1938-43 revija Naš dom (ur. Viktor Černič).

Reči bi bilo mogoče, da je zgodovina slovenskega medvojnege izseljenstva v Argentini bogata na ideološko političnih razločevanjih. Poleg omenjenih društev je že od leta 1925 obstajalo društvo Ljudski oder s tradicijo še iz domovine. Razgibano življenje je obsegalo pevski zbor, godbo, dramski krožek in knjižnico. To društvo je pritegnilo levičarsko

usmerjene rojake, ki so se umaknili pred fašizmom, zato je doživljalo razne preiskave in policijski nadzor. Kot podružnica Ljudskega odra je bilo ustanovljeno v okraju Saavedra društvo Ivan Cankar. V okviru te idejnosti so v dvajsetih in tridesetih letih nastajali razni časopisi in druge publikacije: Delavski list (1928-30), Borba (1931-34), Delavski glas (1931-34), Slovenski svet (revija, dve številki 1932-33). Najvidnejša pa je bila Njiva, dobro urejevana kulturna revija, ki je izhajala od junija 1937 do septembra 1943. Delavsko kulturno društvo Ljudski oder, ki je izdajalo to revijo, in Slovensko podporno društvo Ivan Cankar sta decembra 1943 izdala koledar z naslovom Spominu Ivana Cankarja ob 25-letnici smrti 1918-1943. Že prej, leta 1937, sta Andrej Škrbec in Jan Kacin izdala publikacijo Slovenski izseljenski koledar za Južno Ameriko. Škrbec je leta 1940 uredil tudi koledar Letopis za 1941.

Vrh revialnega in publicističnega poletja pa je bil dosežen z versko kulturno revijo Duhovno življenje, ki jo je ustanovil izseljenski duhovnik Jože Kastelic; ta je prišel v Argentino iz službenega mesta v Franciji, za Veliko noč leta 1933. Številnim rojakom v Južni Ameriki je takoj postregel s tiskano besedo, ki je izšla najprej kot priloga lista Slovenski tednik (13. maja 1933), z naslovom Moje versko življenje, pozneje pa kot samostojna revija Duhovno življenje (28. avgusta 1934). Urednik Kastelic je imel velikopotezne načrte: številne sodelavce je dobival tudi iz domovine — tako je dr. Anton Trstenjak (Maribor) prispeval članek Evharistija, središče krščanstva; v številki 59 je prispevek dr. Aleša Ušeničnika: Kristus in današnji družbeni red; dr. Jože Debevec je pisal o Jerneju Kopitarju; sodrnik DŽ je bil tudi Niko Kuret. Zanimivo je poročal v prvih letnikih France Krašovec (Dalibor) o splošnem stanju v Argentini v letih, ko je svetovna kriza težko prizadevala južnoameriške države. V Duhovnem življenju je objavljena tudi obširna Spomenica perečih izseljenskih vprašanj, ki so jo sestavili mdr. Ciril Jekovec, France Krašovec in duhovnik Jože Kastelic ter jo poslali na 1. izseljenski kongres v Ljubljani leta 1935. V letih 1937 in 1938 je izdal Kastelic nekaj obsežnejših števil DŽ, ki so trajen spomenik njegovi kulturni in

In želje?

Seveda pričakujemo, da bo tudi našemu delovanju odmerjen iz državne proračuna kakšen delež za vzdrževanje pisarne in ostale stroške, saj doslej nismo dobili še niti tolarja. Naj še povem, da delamo pri KSSS brezplačno. Poleg tega dela imam jaz na skrbi še veliko župnija.

Še kakšna misel za konec pogovora?

Kjer je idealizem, tam je tudi božji blagoslov. Prepričan sem, da smo vsi, ki delamo v teh strukturah, prežeti z idealizmom. Zato računamo tudi s pomočjo od zgoraj. Saj razumemo to delo kot svojo dolžnost do Slovencev po svetu.

(Družina)

pastoralni zavzetosti — na primer številka, posvečena slovenskim dekletom v emigraciji — vendar je zaradi zdravstvenih, dušnopastirskih in predvsem finančnih razlogov izročil leta 1938 upravo revije Janezu Hladniku, praktičnemu izseljenskem duhovniku, ki je po vojni dosegel, da so bili pripuščeni v Argentino tisoči Slovencev z otroki, starejšimi in bolnimi, ki so se po zadnji vojni gnetli po begunskih taboriščih v Italiji in Avstriji. Jože Kastelic se je marca 1940 pridružil Linkovi odpravi na Aconcahuo — hotel je ponesti slovenski križ na najvišjo goro Amerike — vendar ni vzdržal zmanjšane zračnega pritiska; omagal je komajsto metrov pred vrhom. Za naše razumevanje, kdo je bil Kastelic in kako se je znašel v pestri izseljenski družbi, naj navedem nekaj besed iz članka „Duhovnik vekomaj“, ki ga je objavil Alojzij Košmerljv DŽ, junija 1949: „Ko sem pred 27 leti na praznik sv. Petra in Pavla prejel sveto mašniško posvečenje... okrog štiredeset nas je tedaj klečalo v ljubljanski stolnici pred škofom Jegličem, sami mladi fantje, vojaki iz 1. svetovne vojne... v moji bližini se je nahajal tedaj tudi Jože Kastelic.“

Msgr. Janez Hladnik je kljub mnogim težavam srečno vodil revijo do prihoda novih naseljencev; imel je sodelavce, ki so dosegli upoštevanja vredno kulturno raven: David Doktorič, požrtvovalen duhovnik, ki se je naselil v Urugvaj, je poleg drugega pisal tudi literaturo. Znan je msgr. France Gabrovšek iz Združenih držav Severne Amerike, ki je med vojno poročal o revoluciji v Sloveniji. Anton Podlogar je objavil literarne misli. Nekaj posebnega je bil tudi španski prevod romana Pod svobodnim soncem,

ki ga je objavljala Darinka Čehovin v letih 1942 do 1948. Vendar naj za trenutek preidem do prikaza revije z versko in splošno kulturo, ki sta jo predvojna urednika vedno upoštevala, in seustavim ob prihodu novih političnih naseljencev ter ob vključitvi v revijo novih urednikov, oziroma uredniškega odbora. Pojavilo se je vprašanje, ali se naj ohrani revija za stare naseljence takšna kot je bila, za nove naseljence pa naj bi začeli izdajati drugo. Hladnik piše: „Začeli smo z izdajanjem lista Oznanilo kot prilogo Duhovnemu življenju; poslali smo ga vsem naročnikom Duhovnega življenja, katerih število se je med starimi naseljenci znatno znižalo. Zdi se, da jih vendar ni zadovoljila rešitev, da bi dobivali namesto nekdanje revije — kakršna je že bila — le en list Oznanila vsak teden... Čutili so, da je revija postala last novodošlih in da se njim ne posveča dovolj pažnje. Tudi raven revije je zanje postala pretežka.“ Prišli smo tako do podobe Duhovnega življenja z visoko kulturno in religiozno ravni, ki se je bolj ali manj trdno obdržala do danes.

V povojni dobi najdemo v bogatih številkah revije splošne kulturne članke, kot na primer: Škof Slomšek in slovenski tisk (V. Brumen); Ob štiridesetletnici Jakoba Petelina-Gallusa, ali: Versko kulturni pomen škofjeloškega okraja (T. Debeljak), ali pa: Udeležba delavcev v vodstvu podjetij (I. Ahčin). Nekaj posebnega so bile razprave, ki jih je v povojnih letih objavljala v Duhovnem življenju dr. Alojzij Odar. To so bila dela iz cerkvenega prava, podana seveda na bolj poljuden način; tudi razprave iz versko pastoralnega področja. Znanstvenik je pisal o temeljnih krščanskih resnicah, o opre-

delitvi Cerkve v sodobnem svetu, o Cerkvi in filozofiji, o dokazih za bivanje božje. Od Odarjevih praktičnih člankov navedem: Družina v nevarnosti, Žrtve za domovino, Katoličani in apostolsko delo. Dr. Ivan Ahčin je pisal o socialnem apostolatu, o širjenju krščanskega socialnega nauka. Ti povojni letniki revije bodo ostali prava zakladnica versko kulturnih vprašanj, ki niso bila namenjena samo argentinskim predvojnimi ali povojnim naseljencem, ampak vsem Slovincem v zdomstvu. To je bilo nadaljevanje tistega revialnega poleta, ki si ga je zamislil ustanovitelj Duhovnega življenja Jože Kastelic. Glas Slovenije v svetu, ki ga je lahko danes, ob petstoletnici Amerike, še posebej razumemo in vrednotimo.

Monsun

JOŽE CUKALE

*Bil je soparen dan o kresu,
ko po vaseh, po džunglah, v lesu
je gorel zrak. O, to je žgalo,
da dihali se nam ni dalo.*

*Otroci so ga zaželeli,
pa je prišel gospod monsuni
iz gorskih Vrat níz dol do nas
po prstih tiho kakor tat.*

*Najprej potrkal je na okna,
ubral na harfe belih strun,
potem odeje so neba
pokrile v črno hrib in dol,
a že v podboje mojih vrat
odvrgel mokre je zaboje.*

*Povabil gruč je otrok
iz hiš in koč. Od glav do nog
vsi goli, kot je gol monsuni,
so pod taktirko mokrih strun
zarajali vse do noči.*

*Jaz pa sem čakal, da iz ločja
privabim divje kepice,
ki lani so unizvale
lepoto svojo nad vodami.*

*Črno obrobjenih oči
veslale so njih drobne tačke
s perutmi belimi tako
kot v dar bi dalo jih nebo.*

*Zdaj vse je preč,
in račk ni več.*

Kdo je postrelil moje račke?

Sanjuški mladinski pevski zbor na Balantičevi proslavi. Foto: Marko VOMBERGAR.

Rožni venec

EMILIJAN CEVC

Oprelepa preprostost vere, kakšne velike darove nam podarjaš s svojim beraškimi rokami in koliko zahtevaš od našega visokega razuma v zameno zanje! Ti bi menda hotela, da bi vse zaželene zaklade sveta prodali za posvaljkano vrvo, ki so na njej nanizane lesene jagode in kini vredna prgišča orehov...

Da, vse to zahtevaš! Vsem zakladom sveta se moramo odreči, bleščeči razum moramo zapreti v železne skrinje ter ga z deveterimi ključi zakleniti — in tedaj nam bo podeljeno vse bogastvo siromaščine. Nenehno nam morajo biti roke združene v školjko prosečega prgišča, do poslednje poti jih moravezati vrvo, ki so na njej nanizane jagode... Zakaj vsaka izmed teh jagod kipi v soku milosti. Ta sok je opojen kakor staro vino in sam Bog hoče, da utonemo v njem...

O, prelepa preprostost vere, veliko si nam podelila s tem starim družinskim molkom, ki visi na porjavelem žeblju na steni omare. Nanj so navezani najlepši spomini mojega življenja.

Črne kroglice so nanizane na močni pleteni vrvi. Tudi križ na vozlišču je lesen, le obroček, ki je nanj pritrjen, je iz kosti. O, ta križ! Ves je že obrabljen od prijemov in poljubov; komaj še razločim Kristusovo telo na njem. Pri križu se začenja in konča naša molitev. To je svetinja brez zlate skrinjice, skrita le v žlahtno patino stoletnih molitev. Mož ali žena, ki ga je prvi posvetil s svojo molitvijo, že zdavnaj počiva v Bogu, toda rožni venec nas še družijo z njim. Kakor plezalci smo, ki so v gorski steni navezani na rešilno vrvo in to vrvo drži sama Mati božja v rokah. Vemo, da ne bomo padli, dokler se je bomo oklepali. Dragocenejša je od materinega poročnega prstana in uhanov, dragocenejša od sladkodišečega rdečega albuma v omari...

Ne, brez molka bi ne bilo našega doma, kot bi ne bilo družine brez očeta in matere.

To je prav tisti rožni venec, ki si ga otroci iz roda v rod obešajo okoli vratu in poljubljajo križec. Ko sem bil še tako majhen, da sem komaj segel na mizo, sem se z njim igral. Prerezal sem vrvo, raztresel kroglice po tleh ter jih kotalil

po izbi. Potem sva jih s staro teto iskala pod mizo, pod omaro, pod posteljo, vsepovsod — in vsako sem moral poljubiti... To je tisti rožni venec, ki nam je polzel med prsti ob posteljah umirajočih ter spremljal njih duše pred božjo sodbo...

O, ve, lepe, obrabljene jagode! Očenaševe so velike kakor orehi, zdravamarije kakor češnje. Kadar zdrkne druga na drugo, je slišati kot bi z velike višine kanila kapljica vode na skalo. Tako okorno so izrezljane iz lesa, niti povsem okrogle niso; podobne so molitvam izmučenih ljudi. Nihče razen Boga ne ve, koliko zdravamarij je že zdrselo po teh jagodah v nebeški ribnik. Čez sto let so že stare, dvesto let morda, in vsakokrat, ko udari pri molitvi druga ob drugo, potrka na rajske duri: „Tik — poslušaj, dobri Bog, usmili se nas... Saj si se za nas učlovečil, za nas trpel, nam v pričevanje od mrtvih vstal...“

Vsaka jagoda je zaznamovana v nebeških urbarjih kot zrno, vrženo v zorano njivo, ki obrodi stoteran sad.

Spomin božičnih večerov:

Duh kadila in kaplje blagosloveljene vode, svetloba svečk pred jaslucami in napev božične pesmi. Tako lepo je moliti: „ki si Ga Devica rodila!“ Med vsemi rožnovenskimi skriznostmi mi je ta najljubša! Ob njej vedno zagledam Devico Marijo, ki kleči ob jasliah, kjer leži

sveto Dete, in angele, ki pojo glorio nad pastirskimi poljanami. Vselej mi je žal, kadar je je konec. — Sveti večer je nekaj tako lepega — in brez rožnega venca vendar ni svetega večera! Očetov glas je tedaj pritajen, lahno se tresoč, in vsak sveti večer ima oče solze v očeh, da se lesketajo lučke v njih. Morda bom jaz nekoč prav tako jokal, če mi bo Bog podaril to milost! Kadar si hočem zamisliti očeta najlepšega, ga vidim, kako kleče in s solzami v očeh moli rožni venec pred jaslucami.

In večeri in postu:

Sonce zaide že navsezgodaj. Med dež se meša še sneg, kajti pomlad prihaja počasi. Čas Kristusovega trpljenja! Tedaj se blešči na sleherni jagodi rožnega venca kapljica Gospodove krvi, ki jo je na Oljski gori potil, ki jo je pod udarci bičev preli, ki mu jo je trnova krona izstisnila, ki mu je na bridki križevi poti tekla iz ranjenih nog in ki se mu je iz rane v ljubečem srcu ulila po poslednjem kriku...

Bog je za nas umrl!

Toda takoj nato:

Glas velikonočnih zvonov; vesela procesija skozi prvo pomlad — in preden sedemo k žegnju, zazveni iz očetovih ust kakor zmagoslavna hvalnica: „Ki je od mrtvih vstal...“

Vsi smo združeni na kolenih pred Bogom: oče in mati in bratje in Bog je sredi med nami — v zaupanju govorim, ne v predrznosti! — Včasih najmanjši zajoka in mati ga vzame v naročje ter ga lahno zaziblje.

Vem, če bomo s to ogrlico milosti okrašeni stopili na dan plačila pred groznega Boga — nam bo sodba lahka in radostna kakor velikonočna hvalnica.

Postelja je pogrnjena z rožnatim pregrinjalom. Zavesa ob oknu se napihuje v vetru. Večer prihaja.

Koliko ljudi bo zdaj zdaj pokleknilo ob priviti svetilki okoli domače mize in koliko ust bo polglasno odgovarjalo molitvi očetov...! In vse vesolje bo zvenelo z njimi, kajti Bog ima na svojem rožnem vencu nanizane same nebeške zvezde in planeti so namesto očenašev in gibljejo, gibljejo se, pokorni volji ustvarjalnih prstov. Premikanje ozvezdij se mi zdi kakor ena sama vesoljna molitev...

O, rožni venec, čudež božje tehnike, nebeški telefon! Po njem so pogovarjava z Bogom — in veliko si imava povedati.

Moj Gospod in moj Bog!

Brez besed spuščam jagodo za jagodo. Edina molitev, ki jo zdaj znam, je:

„Hvala ti za vse!“

Beseda, skregana z modernim slovarjem

ALOJZ REBULA

SMRT — ta beseda postaja modernemu porabniškemu slovarju čedalje večji tujek. Skregana je ne samo z današnjim življenjskim občutjem, ampak celo z oliko, z bontonom. V družbi smrti ne smeš imenovati, če se nočeš pregrešiti zoper okus. Govoriti o smrti otrokom velja za protivzgojo.

Skratka: obnašati se je treba, ko da smrti ni.

Smrt je postala veliki, če že ne največji tabu moderne civilizacije. Bolj po domače povedano: njena velika, če že ne največja laž.

Tudi ta laž ni nova, kakor ni pod soncem nič novega.

Kakšno stoletje pred Kristusom jo je izrekel starogrški filozof Epikur, ko se je znebil tele smislice: „Dokler sem živ, smrti ni. Ko pa nastopi smrt, mene ni. Torej nimava ničesar skupnega.“

To laž je povzel Karl Marx — kako pozabiti preroka, ki nam je pol stoletja izpiral možgane — s tem, da je med tisoče stranmi, ki jih je napisal, smrt odpravil s tremi — reci in piši tremi — vrsticami.

Zanj je bila pač „psevdropoblem“... Naj bosta moderna umetnost in filozofija kakršnokoli, eno jima je treba priznati: da sta v tem pogledu bolj poštene. Zanju je smrt kar problem: Še kakšen! Tako velik, da kakor gora meče svojo senco na samo življenje. Še več lahko rečemo: da sta posebno v tem stoletju umetnost in filozofija kar obsedeni od smrti. Da tako rekoč v vseh tonih trobentata smrt.

Celo takšen oboževalec totranskega, kakršen je bil Josip Vidmar, si ob zatonu življenja ni mogel kaj, da se v neki svoji knjigi ne bi soočil s smrtjo (čeprav po vidmarjansko, s kvazismrtjo, s smrtjo v literaturi).

Skratka: smrt ostaja resničnost, kljub vsemu napredku medicine ne-premagljiva resničnost, pa najjo naša uboga potrošniška objest skuša še tako zakriti.

Krščanstvo ne bi moglo z ničimer prepričljiveje dokazati svojega realizma, se pravi svoje bivanjske poštenosti, kakor s svojim odnosom do smrti: s tem, da smrti niti malo ne

odriva iz človekove zavesti, ampak mu jo prej celo stalno ponavzročuje. Razlog pa je v tem, da se smrti ne boji. Še več, izzivalno ji meče v obraz besedo apostola Pavla: „Smrt, kje je tvoja zmaga?“ Nič čudnega, če upoštevamo, da je krščanstvo religija Njega, ki je rekel: „Jaz sem življenje in vstajenje.“ Da krščanstvo ni predvsem religija etike, ampak nesmrtnosti. Zato mu je sodobna porabniška groza pred smrtjo povsem tuja, saj je zanj smrt samo prehod, neznanski kakovostni preskok, preboj iz minljivega v neminljivo in iz ustvarjalnega v božje.

Cerkev je smrt tako malo tabuizirala, da svojemu verniku polaga vsak dan v usta v najobičajnejši molitvi, avemariji, tako rekoč njegovo lastno smrt: „Prosi za nas ... v naši smrtni uri...“

Kakšnemu krščanskemu svetniku je bila smrt, ta groza modernega človeka, celo „sestra“. Moderni kristjan bo takšno sestrstvo težko občutil, saj je tudi sam sin svojega časa, prepojen z njegovo kalnostjo in živčnostjo, večkrat z njegovim absurdom. A občutil bo materinsko roko svoje Cerkve, sklonjene nad njim, da ga s svojim oljem in kadilom pospremi čez veliki prehod.

Duhovnik Andrej Prebil CM umrl v Čilu

27. junija je umrl v Santiagu v Čilu duhovnik Misijonske družbe Andrej Prebil. Rojen je bil v Horjulu 26. novembra 1911. Po maturi na klasični gimnaziji v Ljubljani leta 1932 je vstopil v lazaris-tovsko semenišče. 12. marca 1938 ga je škof dr. Gregorij Rožman posvetil v duhovnika. Ker je želel v misijone na Kitajsko, so ga predstojniki poslali na delo v diasporo, v koprsko škofijo, da bi se pripravil na misijonsko delo. Zaradi vojne je ostal v Srbiji celih 7 let in šele konec leta 1946 ušel čez mejo. Na Kitajskem je

15. avgusta v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši: Letno srečanje molilk Živega rožnega venca.

Duhovnik Stanko Kavalarič - umrl

27. julija je umrl za rakom izseljenski duhovnik v Franciji Stanko Kavalarič. Rodil se je 1921 v Ratečah, se umaknil kot begunec 1945 pred partizani, nadaljeval teološke študije v slovenskem begunskem semenišču v Pragli in v Brixnu na južnem Tirolskem in bil posvečen v duhovnika 1947. V Argentini je deloval v škofiji San Luis, 1958 pa odšel na prošnjo škofa Rožmana med slovenske izseljenke v Pas-de-Calais v Francijo. Do zadnjega je bil goreč in požrtvovalen dušni pastir in je stal ob strani rojakom ob vseh potrebah. Domovino je obiskal šele po padcu komunizma. V rojstno vas se je vrnil težko bolan 12. aprila. Pogrebne obrede je vodil nadškof Šuštar s škofom Pirihom in skoraj 50 duhovniki.

bil od novembra 1947 do maja 1951, ko je bil izgnan. Naslednjih 8 let je deloval v Čilu, nato 8 let na slovenski fari Marije Pomagaj v Torontu in 3 leta v Montrealu, potem 4 leta na fari Marije Kraljice v Slovenski vasi v Argentini. Od tu je spet odšel v Čile. Najprej je deloval med Indijanci Mapuče, zadnja leta pa v Santiagu. Imel je dar za jezike, življenjski pogum, dober stik z ljudmi in bil do konca podjeten in delaven. Svojo življenjsko usodo je popisal v knjigi Verige lažne svobode (1981), delo med Indijanci pa v knjigi Aravkanija. Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v lepem spominu kot dobrega in gorečega duhovnika.

POST — tudi DANES?

Beseda post je razvajenemu sodobnemu človeku nekaj tujega. Potrošniška družba, v kateri živimo, se trudi, da bi nam nudila čim več dobre hrane in pijače. V marketih in supermarketih so police preobložene v vsemih mogočimi vabljivimi prehrabnenimi izdelki. Včasih so na križišča postavljali kapelice in križe, danes postavljajo kioske, kjer prodajajo tudi čokolado, bombone, kekse in vse mogoče poslastice.

Ker se človek v deželah izobilja premalo giblje, poje pa preveč kalorij, se narava sama maščuje s tem, da mu dodaja kilograme, ki kazijo njegov izgled, obremenjuje srce in ves organizem. Zato je dieta ali shujševalna kura edina vrsta posta, ki je sodobna, in mnogi se ji podvržejo s svetniško požrtvovalnostjo. Tehtnice za telesno težo niso v naših domovih nobena redkost. Tudi tehtanje gramov hrane in izbiranje hrane po raznih receptih, da bi bila čim manj kalorična, so stvari, o katerih se ženske veliko pogovarjajo, časopisi pa neprestano o tem pišejo.

Ce Cerkev predpisuje post, se mnogim zdi to srednjeveško in ne morejo razumeti, zakaj Cerkev tega ne odpravi. Za vitko linijo pa je tudi najstrožji „post“ sprejemljiv. Cerkev pa ne predpisuje posta zaradi vitke linije ali ker je preobilica hrane škodljiva za zdravje. Zdravniki

svojim pacientom pogosto priporočajo, naj bi izgubili nekaj odvečnih kilogramov. Bolezen našega časa ni rak, ki vzbuja toliko strahu. Največ jih umre zaradi infarkta, tega pa povzročajo preobilica kalorij in obremenjenost našega organizma zaradi preveč zaužite hrane. Torej bi moral biti post nekaj modernega tudi s tega stališča, pa ni. Čeprav smo dolžni skrbeti tudi za zdravilje, to ni glavni razlog, zaradi katerega nam Cerkev predpisuje post. Post je potreben predvsem zaradi našega duhovnega zdravja. Človek, ki se ne zna ničemu odreči, ne bo znal premagati nobene skušnjave. Da bi pa imeli svoje telo in njegova poželenja ter strasti v oblasti, se moramo vaditi. Kot ne more športnik nastopiti na tekmovanju, ne da bi si prej nabral kondicije, ker bo sicer popolnoma neuspešen, tako si moramo tudi mi nabrati kondicijo za duhovne borbe.

Jezus nam je dal zgled

V Novi zavezi ni izrečene zapovedi o postu, vendar nam je Jezus s svojim zgledom pokazal, kako je potreno postiti se. Judje so imeli veliko natančnih predpisov o postu. Apostolom in Jezusu so očitali, da se jih ne držijo. „Zakaj se Janezovi učenci pogostoma postijo in opravljajo molitve, kakor tudi učenci fari-

135 udeleženkam srečanja molilk ŽRV je v dvorani govoril Tone Bidovec.

zejev, tvoji pa jedo in pijejo?" Jezus jim je rekel: „Ali morete post naložiti svatom, dokler je ženin pri njih? Pridejo pa dnevi, ko bo ženin od njih vzeta, in takrat, tiste dni se bodo postili“ (Lk 5, 33-35). Jezus ni posta odpravil, ampak se je tudi sam postil štirideset dni, preden je začel javno delovati. Tudi v govoru na gori je učenec dejal: „Kadar se postite, se ne držite čemerno kakor hinavci; mažejo si obraze, da ljudem pokažejo, kako se postijo. Resnično vam povem: dobili so svoje plačilo. Kadar pa se ti postiš, si pomazili glavo in umij obraz. Tako ne boš pokazal ljudem, da se postiš, ampak svojemu Očetu, ki je na skrivnem. In tvoj Oče, ki vidi, kar je na skrivnem, ti bo povrnil“ (Mt 6, 16-18). Ko apostoli niso mogli izgnati hudega duha iz nekega fanta, jim je Jezus rekel: „Ta rod se ne izžene drugače kot z molitvijo in postom“ (Mt 17, 21).

Tudi apostoli so se postili, kot nam poročajo Apostolska dela: „Ko so opravljali Gospodovo službo in se postili, jim je Sveti Duh govoril...“ (Apd 13, 2). Zato je Cerkev že od najstarejših časov pred-

pisovala post, zlasti kot pripravo na velike praznike. Kot se je Jezus postil 40 dni, tako so se krtistjani pripravljali na veliko noč s štiridesetdnevnim postom in na podoben način pozneje pred božičem v adventnem času. Petek je spomin Jezusove smrti, zato je ta dan postal dan posta.

Postna postava danes

Skozi zgodovino so se postni predpisi spreminjali, tudi niso vse Cerkve imele enakih postnih postav. Včasih so bili postni predpisi zelo strogi in je bilo postnih dni veliko, drugi so se te postave zopet ublažile. Ločiti moramo dve vrsti premagovanj: post in pa zdržek od mesnih jedi.

Post pomeni pritrgovanje v jedi, in sicertako, da jemo do sitega samo enkrat na dan, dvakrat pa manj. Ta postava veže vernike, ki so dopolnili 21. leto do začetega 60. leta. Po novih predpisih je post v tej obliki pritrgovanja v jedi obvezen samo dva dni v letu, in to na pepelnico (ko se začne postni čas) in na veliki petek. Od posta pa so izvzeti delavci, ki

opravljajo težko delo, bolniki in rekonvalescenti.

Zdržek pomeni, da ne smemo tisti dan jesti mesa. Zapovedan je vse petke v letu. Obvezuje pa vse, ki so dopolnili štirinajsto leto. Mesna juha ne prekine zdržka. Stara navada je, da ob petkih lahko jemo ribe, zato so te izvzete od zdržka.

Smisel zapovedi posta

Kot je iz vsega tega razvidno, je Cerkev kot dobra mati zelo uvidevna za vse težave njenih otrok. Ker je to cerkvena zapoved, to lahko stori. Sama po sebi nas zapoved posta in zdržka veže pod težkim grehom. Vendar nas veže zapoved kot taka v celoti, ne pa posamezni primeri. Se pravi, če ima nekdo namen držati se zapovedi, pa se je samo včasih ne drži, s tem še ni storil težkega greha, ampak samo mali greh.

Važnejše kot to, da bi „precejali komarje“, kot je Jezus očital farizejem (ti so imeli za prekrške posta že to, če bi iz nepazljivosti zauživali v hrani komarja),

Nedelja, 11. julija 1993, fara Videm-Dobrepolje. Nabito polna cerkev za novo mašo našega letošnjega novomašnika Pavleta Novaka CM v rojstnem kraju njegovega očeta.

je, da imamo spokornega duha. Zato Cerkev hoče, da si izberemo kakšno drugo obliko posta, ki je primernejši sodobnemu času. Ob petkih bi morali misliti na to, da res nadomestimo zdržek s kakim drugim premagovanjem. Izbire je več kot dovolj. Navedemo naj samo nekaj vsakdanjih primerov. Odrečemo se kajenju, kakšni kavici, sladkariji, zabavi, kinu, naj bo malo manj televizije... Še bolje je, če zdržek nadomestimo z dobrimi deli: obiščemo kakega bolnika, starega človeka, damo vbogajme, pomagamo domačim ali komu drugemu. Bolje vršimo svoje poklicne dolžnosti, učenje, bolj vestno opravljamo svoje delo, se premagamo pri klepetanju, zlasti pri opravljanju, smo z drugimi prijaznejši, postrežljivi... Opravimo kako pobožnost, gremo k maši, zmolimo rožni venec, beremo kako duhovno branje, Sveto pismo... Vse to nas bo naredilo bolj pogolbljene kristjane. V tem je smisel posta. Napačno bi bilo, če bi si pritrgovali v jedi, se odrekli mesu, pa to, kar prihranili, obdržali zase. Če se čemu odrečemo, naj bi tisto bilo v korist drugim, ki nimajo ali imajo manj kot mi. Lahko darujemo kaj

za misijone, za lačne po svetu itd. Tak post ima potem svoj pravi smisel in ni samo izvrševanje predpisov, kot so prav natančno tako delali farizeji, pa je njihovo početje Jezus obsojal. Niso delali s pravi namenom in zaradi predpisov so opuščali to, kar je bilo bistveno, ljubezen in pravičnost.

Starši naj bi navajali k takemu postu tudi otroke, čeprav jih postava še ne veže. Tako bodo dobili pravo predstavo

o načinu krščanskega življenja, kot ga hoče Cerkev. Seveda mora biti premagovanje primerno njihovim letom in sposobnosti razumevanja. Ne smejo jim nalagati take spokorne vaje, ki bi jim zagrenile ali zasovražile vero. Predvsem pa jim morajo obrazložiti, zakaj je to potrebno. Pustijo naj jim tudi možnost, da se sami odločijo za dobra dela in premagovanja. S tem jih bodo navajali k samostojnosti in utrjevali njihovo voljo.

Novomašnik Pavle Novak CM

Letošnji novomašnik v Argentini Pavle Novak se je rodil v buenosaireškem predmestju Ramos Mejja 19. maja 1960, kjer ima njegova družina svoj dom. Njegov oče Pavle je doma iz Vidma - Dobrepolje, mati Marica roj. Glavan pa iz Iga pri Ljubljani. V družini je bilo rojenih pet otrok: Jože, poročen z Adrijano Selan, letalski kapetan argentinske vojske, se nahaja sedaj v Bosni v sklopu mirovnih modrih čelad, Marija por. z Nartejem Kinklom, novomašnik Pavle, Franci in Rezka por. z Milanom Nemaničem v Mendozi.

V ljudskošolskih letih je obiskoval sobotno Slomškovo šolo, kot srednješolec pa je bil gojenec Rožmanovega zavoda v Adroqueju. Po maturi se je izšolal za optika.

Pavle Novak med novo mašo v farni cerkvi Videm-Dobrepolje ob asistenci sorojaka iz Miramara, diakona Marka Japlja.

SVETI ZAKON

zakrament ljubezni v službi življenja

Življenjski prostor zakona je ljubezen

Ljubezen med možem in ženo, ki jo je v človeško naravo položil Stvarnik, je eno najglobljih življenjskih izkustev in zajame celotnega človeka z voljo in čustvom, z duhom in telesom. Taka ljubezen je podlaga za zakon že v naravnem redu in njegov življenjski prostor.

Zakonska ljubezen je nedeljena in v svoji posebnosti živi samo med zakonca. Takšna ljubezen vodi zakonca k temu, da se prostovoljno podarjata drug drugemu, kar se zaveda v nežnosti čustev in dejanj in prešinja vse njuno življenje.

Zakon se začne z nepreklicno osebnostjo in svobodno ter javno privolitvijo. Taka sklenitev zakona soppada z začetkom skupnega življenja, ki je značilno za zakon.

Nekateri menijo, da je zakon sad nakučja ali le dogovorjeno opravičilo pred javnostjo za spolno udejstvovanje. Ne! Sila, ki moža in ženo združuje in jima omogoči srečno sožitje, je ljubezen.

Ljubezen postaja v zakonu toliko globlja in zrelejša, kolikor moža in žena iščeta vedno pristnejše načine za prisrčno darovanje drug drugemu; kolikor je duhovno in telesno nerazveljiva, zvesta in rodovitna. V taki skupnosti se zakonca medsebojno dopolnjujeta. V hvaležnosti, veselju, sreči in rasti se med seboj bogatita, v preizkušnjah in trpljenju pa se medsebojno podpirata in hrabrita.

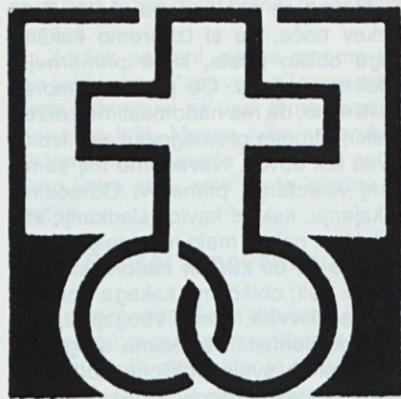
Zakon v luči božje besede iz Stare zaveze

Kot poroča prva knjiga Svetega pisma Stare zaveze, je Bog ustvaril človeka kot moža in ženo. Po božjem načrtu postane ta moža in žena v zakonu neločljiva življenjska skupnost ali, kakor pravi Sveto pismo, „eno telo“ (1 Mojz 2, 24). To v smislu hebrejskega izražanja pomeni „ena oseba“, „en človek“. Popoln človek ni niti moža niti žena, temveč oba skupaj. Vsak posameznik je sicer samostojna oseba, a je vendar hkrati naravnani na dopolnjevanje z drugim.

V Stari zavezi je Bog svojo zavezo z izvoljenim ljudstvom večkrat ponazarjal z zakonsko ljubeznijo in zvestobo. Na duhovnem potovanju se je sam pridružil izvoljenemu ljudstvu kakor ženin svoji nevesti in moža svoji ženi. Zato pričakuje od njega, da mu ljubezen vrača in mu ostane zvesto. Svoje ljudstvo je Bog vodil s skrbjo in zvestobo, kije podobna zakonski ljubezni.

Sveto pismo Stare zaveze opozarja tudi na nered, težave, napetosti, padce in celo na polom zaveze med Bogom in izvoljenim ljudstvom. S tem osvetljuje tudi zakonsko življenje, v katerem moreta moža in žena prav tako računati s težavami in nevarnostmi.

Greh je namreč vir sebičnosti in razdvojenosti. Vnesel je nered v življenje ljubezni in zvestobe, neurejeni nagon po uživanju, brezobzirnost, oblastništvo in izkoriščanje.

To povroča napetost, razdore in bolečine v zakonu in v človeški družbi sploh.

Nova zaveza o zakonu

Zavezo med Bogom in človeštvom je Bog obnovil in dopolnil v Jezusu Odrašeniku. Božji Sin je postal človek, v njem je Bog sklenil z ljudmi novo in večno zavezo. Kristus se je kot odrešenik izničil in se daroval za svojo nevesto Cerkev,

Cerkev se v moči Svetega Duha, ki ga je prejela od Kristusa, trudi, da bi mu ostala zvesta. Ta neločljiva ljubezenska povezanost med Kristusom in Cerkvijo je trajen vzor in neusahljiv vir ljubezenske povezanosti med možem in ženo.

Posebno pozornost je zakonski zvezi Kristus izkazal s tem, da je zakon spet privedel k prvotnemu vzoru nerazvezne zveze enega moža z eno ženo (prim. Mt 19, 3-9) in povzdignil to zvezo v dostojanstvo zakramenta.

Primerjavo zveze med možem in ženo z zvezo med Kristusom in Cerkvijo imamo razvito pri sv. Pavlu. Po zakramentu zakonskega posvečenja sta moža in žena „eno telo“, „v Kristusu in Cerkvi“ (Ef 5, 31. 32). Kakor Kristus in Cerkev sestavljata v medsebojnem zedinjenju eno telo, tako tudi moža in žena. S tem sta usposobljena, da živita in delata v podobni edinosti kakor Kristus in Cerkev.

Vloga Cerkve

Cerkev je v službi evangelija in nadaljuje Jezusovo oznanilo tudi glede zakona in zakonskega življenja. S tem izpolnjuje božje naročilo in je hkrati v službi človeka in njegove sreče.

Pri tem poslanstvu mora biti Cerkev dovolj pogumna, da oznanja celoten evangelij, čeprav ga vsi ne razumejo in se nekateri nad njim celo spotikajo (prim. Mt 11, 6).

Zakon kot zakrament

V luči božje besede ter krščanskega

NOVOMAŠNIK PAVLE NOVAK CM

Ko se je 1987 odločil za duhovništvo, si je želel, da bi kot duhovnik deloval v misijonih, zato je vstopil v Misijonsko družbo. Noviciat je opravil v Beogradu, teološke študije na teološki fakulteti v Ljubljani, zadnji letnik pa v Parizu. Zasebne večne zaobljube je napravil 25. marca 1992, kot lazaristovskega duhovnika pa ga je posvetil ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar v ljubljanski stolnici na praznik sv. apostolov Petra in Pavla 29. junija. Pri mašniškem posvečenju so bili navzoči tudi njegovi starši in brata poleg drugih številnih rojakov iz Argentine.

Slovesnost nove maše je obhajal v rojstni župnijski cerkvi njegovega očeta v Vidmu - Dobropolje v nedeljo 11. julija, pridgal mu je vizitator dr. Anton Stres, naslednjo nedeljo pa na Igu, rojstni fari njegove matere. Po obisku Kanade in ZDA je imel novomašno slavje v Argentini v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi. Povabljen je bil, da kot novomašnik mašuje tudi pri slovenskih verskih občestvih v Mendoza, Bariločah, Slomškovem domu in pri svetogorski Kraljici ter za argentinsko faro v Lomas del Mirador. Po vrnitvi v Slovenijo je bil imenovan za kaplana v Šentjakobu ob Savi.

izročila ob vodstvu Sv. Duha Cerkev veruje in oznanja, da je zakon med krščeni zakrament, se pravi vidno in učinkovito znamenje povezanosti zakoncev s Kristusom. Zato je zakrament zakona vir milosti in božjega življenja.

Kristus spremlja krščanska zakonca v njunem življenju in v njegovi moči spremljata tudi drug drugega, dokler ju smrt ne loči.

Človeško ljubezen med možem in ženo je Jezus ozdravil, spolnil in dvignil s posebnim darom milosti in nadnaravne ljubezni.

Posvečena zakonska ljubezen živi iz božje ljubezni, je njeno znamenje med nami. Ko se zakonci ljubijo med seboj in ko ljubijo svoje otroke, ljubijo Boga in pričajo za božjo ljubezen do nas ter jo prelivajo v svoje okolje.

Tako je zakonska ljubezen znamenje in podoba božje ljubezni do človeka. Po njej pričakuje Bog od človeka primeren odgovor in mu ga omogoča.

Tudi krščanska zakonca povezuje najprej naravna osebna privlačnost in potreba po dopolnjevanju ter volja za skupno življenje. Še globlje pa ju združuje povezanost, ki izvira iz zakramenta svetega zakona. Zakrament predstavlja nerazdružno vez Odrašenika in božjega ljudstva Cerkve in ima svoj vzor v skrivnostnem občestvu svete Trojice.

Zakrament svetega zakona si krščanska zaročenca podelita sama, ko pred duhovnikom kot zastopnikom Cerkve in dvema pričama javno izrazita svojo odločitev, skleniti neločljiv zakon. Pogoje za veljavno sklenitev zakona katoličanov določajo cerkveni predpisi in samo civilno sklenjen zakon za katoličana pred Bogom

in Cerkvijo ni veljaven. Kdor je že sklenil tak veljaven zakon, se ne more drugič cerkveno poročiti, dokler živi prvi zakonec (razen, če je bil prvi zakon od Cerkve razglašen kot neveljaven). Ker zakon ni nikdar zasebna stvar dveh oseb, ampak je vedno občestvenega značaja, si Cerkve zelo prizadeva, da bi bil sklenjen pravilno.

Zvestoba in nerazveznost

Zvestoba in nerazveznost sta sicer lastna že vsakemu veljavno sklenjenemu zakonu, zakramentalni značaj krščanskega zakona pa te bistvene lastnosti dokončno potrdi. Kristjan, ki ne bi bil pripravljen skleniti neločljivega zakona, sploh ne more skleniti zakona.

Kristus in Cerkve živita v trajni ljubezenski zvezi. Kristus ostane svoji Cerkvi vedno zvest. Cerkve to zvestobo išče in po svojih močeh v njej živi. Krščanski zakon je podoba in deležnost pri ljubezenski zvezi med Kristusom in Cerkvijo. Zato mora zoreti v popolnost zveste ljubezni in je neločljiv ter nerazdružljiv.

Zakonsko življenje pa je potovanje k popolnosti. Na tej poti se zakonci srečujejo z vsakodnevnimi dolžnostmi in radostmi, pa tudi z neizbežnimi težavami in trpljenjem. Vse to prežemajo pri kristjanih izkustva in dejanja žive vere in upanja, kar pospešuje rast moža in žene v zakonu do duhovne zrelosti.

Človeška svoboda ni mogoča brez žrtv. Prave svobode je sposoben le „novi človek“, ki se stalno prenavlja po duhu svojega mišljenja in je po Bogu ustvarjen v resnični pravičnosti in svetosti. Drugi vaticanski koncil poudarja, da se za

zakonsko življenje in ljubezen zahteva nadpovprečna krepost, velikodušnost in duh požrtvovalnosti ter da si ga morajo zakonci izprositi z molitvijo.

Zvestoba ni nedosegljiva, nekaj, kar bi bilo vsiljeno zakoncem od zunaj, marveč je vabilo in sad Sv. Duha (Gal 5, 22), ki odrešuje človeško krhkost.

Rodovitnost zakona

Zakon in zakonska ljubezen sta po svoji naravi naravnana na roditev in vzgojo potomstva. Otroci so res najodličnejši dar zakona in kar največ prispevajo k blagru staršev.

Cerkve uči, da je spolnost med velikimi vrednotami, ki jih je dal Bog Stvarnik človeku. Človek je odgovoren za pravilno in človeško spolno delovanje po pravnih zakonih v svoji vesti samemu Bogu.

Vsi se zavedamo človekove krhkosti, ki je posebno ranljiva na področju spolnosti. Človeško izkustvo in razodetje nas uči, da zmore človek spolnost posebiti, se pravi vedno bolj počlovečiti. Zato mora spolno delovanje biti v službi zrele človeške ljubezni, ki jo božja ljubezen poplemeniti in posveti.

Raziskovanje in poglobljanje spolnih vprašanj vodi k boljšemu poznavanju človeka kot dela stvarstva in božjega otroka. Saj človeka ne moremo razumeti, če ne upoštevamo njegove spolne razsežnosti, ki ne zadeva samo telesa, ampak celotno njegovo resničnost. Rodovitnost zakona je v skladu z božjim načrtom le, če izhaja iz ljubezni. Ljubezen je pogoj za pravilno in zares človeško spolno delovanje. Kjer zakonci na tak način posredujejo novo življenje, so sodelavci ljubezni Boga Stvarnika.

Posredovanje življenja potomstvu je med bistvenimi nameni zakona in ne sme biti že vnaprej izključeno, kolikor človek pri tem svobodno odloča. Vendar rodovitnost ni edini smisel zakona. Tudi če ni otrok, zakonska skupnost ohrani svojo veljavnost in nerazveznost ter je na mnoge načine rodovitna za zakonce same, kakor tudi za človeško družbo in božje kraljestvo.

V soboto, 3. julija 1993
sta se v cerkvi
Marije Pomagaj
v Slovenski hiši poročila
ANDREJKA SELAN in
MARKO VOMBERGAR.
Iskrene čestitke!

Ali Cerkev danes RAZVELJAVLJA zakon?

LOJZE KUKOVICA

Zakon je nekaj velikega in lepega. Ni človeška, temveč božja ustanova. Prve strani Svetega pisma nam govorijo, kako je Bog človeštvu naročil, naj se množi in napolni zemljo, in zato ustanovil neločljivo zakonsko vez med moškim in žensko, ki ji mi pravimo zakon. Bistvene lastnosti zakona je določil Bog sam in zato jih človek ne more spremeniti. Ni dolžnost vsakega posameznega človeka, da se poroči — zakon je dolžnost le za človeštvo kot takšno, ne pa tudi za vsakega posameznika — a kdor hoče vstopiti v zakon, ga mora sprejeti takšnega, kot ga je ustvaril Bog. Skušnja pa kaže, da v praksi ni vedno tako. Ljudje sklepajo zakon, ne da bi ga sprejeli takšnega, kot bi moral biti. V takem primeru je zakon neveljavno sklenjen, zakona torej ni, čeprav je videz pogosto drugačen. Včasih zakona za to vesta, včasih pa tudi ne. In tako se lahko zgodi, da ostaneta vse življenje skupaj, ne da bi kdaj zaslutila, da ne živita v veljavnem zakonu. Tako brez krivde in zatorej brez greha preživita vse svoje zakonsko življenje, morda celo srečno, ne da bi bila prava zakonca.

Vsi tudi vemo, da je v svetu, tudi med katoličani, mnogo nesrečnih zakonov, ki se razderejo in ločijo. Če je bil njihov zakon veljaven, potem zanje ne obstoji nobena druga možnost, kot da vdano nosijo svojo nesrečo. Živela bosta v zavesti, da sta še naprej prava zakonca, čeprav ločena, in da torej nimata nobene možnosti, da bi se na novo poročila. Vsa cerkvena skupnost (če gre za katoličane) jim bo morala

pomagati, da bosta tudi v takšnem težkem položaju ostala zvesta Bogu in da bosta skrbela za svoje otroke, ki so največkrat prve in najbolj prizadete žrtve takšnih zakonskih polomov.

Ni pa redko, da se ob zakonskem polomu komu od zakoncev ali pa tudi Cerkvi, na katero sta se obrnila, vzbudi slutnja, da morda dotični zakon sploh ni bil nikdar veljaven. Da sta torej zakonca živela le v navidezno veljavnem, v resnici pa neveljavnem zakonu, da torej ne pred Bogom in ne pred svojo vestjo nikdar nista bila prava zakonca. Če je njihova slutnja upravičena, potem jima bo Cerkev sama svetovala, naj se obrneta na cerkveno sodišče s prošnjo, naj se uvede postopek, s katerim se bo ugotovilo, če je res, da njun zakon ni bil nikdar veljaven. Če bo potem cerkveno sodišče po strogem postopku prišlo do zaključka, da zakon

ni bil veljaven, ga bo s sodbo kot takšnega razglasila in s tem dala obema možnost, da se znova poročita. Cerkev bo v božjem imenu ugotovila, da zakona ni bilo. To so znamenita „razveljavljanja“ zakonov, o katerih se danes vedno več govori.

Kdaj je zakon neveljaven?

Razlogi za neveljavnost kakšnega zakona so mnogoteri. Delimo jih lahko v tri glavne skupine. Prva skupina obsega tako imenovane razdiralne zadržke, v drugo skupino spadajo razne pomanjkljivosti zakonske privolitve, v tretjo pa pomanjkanje cerkvene poroke. To zadnje je najbolj preprosto. Kdor se npr. ne poroči cerkveno, čeprav je za veljavnost zakona to dolžan, potem je njegov zakon neveljaven in bo ostal neveljaven, dokler se ne bo cerkveno

poročil ali pa dobil spregled od te dolžnosti, kar pa Cerkev le v izrednih primerih stori. Poglejmo nekoliko bližje drugi dve skupini razlogov, zaradi katerih je kakšen zakon lahko neveljaven.

Razdiralni zadržki

Prva skupina razlogov, zaradi katerih je kakšen zakon lahko neveljaven, smo dejali, so razdiralni zadržki. So to zunanje okoliščine na osebi, zaradi katerih se kdo ne more veljavno poročiti. Beseda „razdiralni“ zadržek je strogo vzeto netočna, kajti ti zadržki nič ne razderejo, temveč preprečijo, da bi se zakon mogel veljavno skle-

V nedeljo, 20. junija 1993, je bila krščena v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši VIKTORIJA MARIJA KOCIMAN, hčerka inž. Miha in Olge roj. Dolenc.

niti. A ker je ta beseda že v pravni navadi, je Cerkev ne spreminja. Treba jo je le prav razumeti. V sedanjem cerkvenem pravu je takšnih zadržkov 12. Med temi so nekateri postavljeni od Boga samega, npr. spolna nesposobnost, prejšnja zakonska zveza, ki še obstoji, sorodstvo v določenem obsegu. Teh Cerkev ne more spregledati, to se pravi, dati dovoljenja, da bi se kdo kljub kakšnemu od teh zadržkov mogel veljavno poročiti.

Druge je uvedla Cerkev in jih zato more tudi spregledati, kar tudi stori, ko ima za to zadosten razlog. Naj omenim le nekatere: zadostna starost (14 let za dekle in 16 za fante), različnost vere, sprejem svetega reda diakonata, duhovništva in škofovstva, redovne zaobljube in podobno. Od teh torej Cerkev lahko spregleda. Takó npr. lahko odveže celó od zadržka duhovništva in na ta način dovoli, da se duhovnik je bila Cerkev glede tega zadržka izredno stroga, po koncilu pa je v mnogih primerih dala tudi tozadevni spregled. Ker je namreč Cerkev ta zadržek uvedla, od njega lahko tudi spregleda.

Zakonska privolitve

Zaradi zadržkov bo težko kdaj kakšen zakon neveljaven, ker danes

Cerkev v predzakonskem izpraševanju dosti strogo skuša ugotoviti, če obstoji kakšna takšna okoliščina, zaradi katere bi zakon bil neveljaven. Mnogo težje je ugotoviti, če je bila dana zadostna in veljavna zakonska privolitev. Za to namreč, da pride do veljavnega zakona, je potrebno, da bodoča zakonca dasta notranjo in resnično privolitev za zakon. In ker Cerkev ne more gledati naravnost v srca, je vedno mogoče, da zunanji videz vara. In kaj je zakonska privolitev? Je dejanje volje, s katerim se moški in ženska medsebojno izročita in sprejmeta v trajno in nerazvezno skupnost, ki je po svoji naravi naravnana v dobro zakoncev ter v roditev in vzgojo otrok. Zakonska zveza je veljavna le, kadar je med enim moškim in eno žensko in kadar je po namenu zakoncev sklenjena za zmeraj. Te zakonske privolitve ne more nihče nadomestiti. Če je nista dala — in sicer veljavno — poročenca sama, bo njun zakon neveljaven.

Pomanjkljive privolitve

Mnogo zakonov je neveljavnih zaradi pomanjkanja zadostne in pravilne zakonske privolitve. Gre za „pomanjkljive“ privolitve (*vicios de consentimiento*). Teh je po cerkvenem zakoniku 13 (nekateri jih štejejo manj, ker več od

njih združijo v enega samega). Ker bi ta članek preveč narastel, če bi obravnaval vse, naj naštejemo samo nekatere, najbolj pogoste.

Ne more dati prave privolitve, kdor v trenutku, ko se poroča, ni zadostno umsko razsoden. Kdor je na primer pri poročnem obredu pod težkim vplivom alkohola ali pa mamil, ta se ne poroči veljavno, pa četudi je imel ves čas resen namen poročiti se. Ko bo trezen, bo moral znova pred oltar, če bo hotel, da bo njegov zakon veljaven. In če se to dejstvo odkrije šele po letih, ko je morda zakon že razdrt, bo Cerkev tak zakon razglasila za neveljaven.

Enako se ne more veljavno poročiti, komur manjka zadostna psihološka zrelost, da bi trezno presodil, kaj je zakon in kakšne težke obveznosti prinaša s seboj. Ni seveda potrebno, da bi človek podrobno vedel, kaj je zakon, a iti v zakon je precej več, kot pa samo teoretično vedeti, kaj je zakon. Ni tako redek primer, da se zlasti kako mlado dekle poroči bolj zaradi lepe obleke in zaradi poročnega slavlja, ali pa tudi da more oditi od doma, kjer se ne počuti dobro, kot da bi zavestno hotela sprejeti nase vse težke in doživljenjske dolžnosti zakonskega stanu. Gre tu za resno psihološko nezrelost. Če takšen zakon traja le nekaj mesecev ali pa še to ne, potem je precej verjetnosti, da to ni bil pravi zakon.

V nedeljo, 29. avgusta 1993, je bila krščena v sanjuški stolnici URŠULA ALENKA URBANČIČ, hčerka Evgena in Alenke roj. Zupanc.

Neveljavnost zaradi zmote v osebi

Tudi velika zmota glede osebe, s katero se kdo poroči, je lahko vzrok neveljavnega zakona. Če se je na primer kdo ves čas hotel poročiti s pošteno, delavno, krščansko osebo, po poroki spozna, da se je pošteno zmotil, da njegov zakonski sodrug nima prav nobene tistih lastnosti, zaradi katerih se je predvsem poročil prav s to osebo, potem ga ne Bog ne Cerkev ne obvezujeta, da bi vse življenje in v največji intimnosti živel z nekom, o katerem se je bistveno zmotil. Ne, Bog in Cerkev pravita, da bi se tak zakon ne smel skleniti. In Cerkev bo z oblastjo, dano ji od Boga, izjavila, da takšen zakon ni bil nikdar veljaven, ker se je opiral na težko zmoto o osebi sozakonca.

Zviijačna prevara

Kdo drug se lahko poroči prevaran. Da bi ga pripravili k temu, da bi se poročil z določeno osebo, so ga varali. Govorili so mu, da gre za takšno in takšno osebo, pri kateri bo našel zemsko srečo. Ni se zavedal, da so ga varali. Skrivali so pred njim resnico, ker so vedeli, da bi se nikdar ne poročil, če bi resnico poznal. Morda jo je prevaral njen

Spomin na gospo

Ivanko Škrabec-Novakovo

Privedila Pavlina Dobovškova

Na Atlantski obali, ob nenehno valujoči masi morja, ki se v daljavi zaletava v črto, s katero se spaja z nebom, nas obdaja občutek človeške nemoči in majhnosti. Kako neznatni smo ob neizmernosti Božjega stvarstva in kako kratka je doba našega življenja spričo večnosti! Pa smo ljudje na naši tuzemski poti tako prevzetni in samozavestni, kakor da bi veselstvo zaviselo od nas! Z moderno tehniko si upamo posegati v naravni potek življenja in razvoja človeka in okolja!

V spomladanskem mesecu oktobru se na južni polobli prav posebej spominjamo mater. Kakor v Sloveniji, kjer smo pred leti v mesecu marcu, na Marijin praznik, praznovali materinski dan, tako tudi tukaj posvetimo eno nedeljo materinstvu. Nekateri zavzamejo bolj materialni način, toda mnogi se pa še poglobijo v pomen in v naloge matere — vzgojiteljice in varovalke družinskega ognjišča.

Mnogo doživljamo v zadnjih desetletjih. Tudi na materinstvo je vplival razvoj znanosti in tehnike. V mehko zasanjanost matere, ko se je v njenem telesu porajalo novo življenje, se je vrnilo preračunano tehnično zarojevanje, posojanje ženskih organov in hladno ocenjevanje mater kot posredo-

valk življenja. Materinstvo, ki je do nedavnega veljalo za največjo vrednoto in kateremu so bile posvečene najlepše misli svetovne literature, je mnogim izgubilo blišč. Veliko je žena, predvsem vernih, ki se čutijo oropane največjega in najlepšega, kar so doživljale v svojih srcih, ko so zaznavale prve utripe novega bitja v svojem telesu. Moderna znanost — biotehnika in bioinženjerska — je dobila važno mesto. A med nami

fant, njegovo dekle ali pa kdo drugi, ki je imel korist na tisti poroki. Ni važno, od kod je prišla prevara, važno je le, da je ta obstajala. Kadar je šlo pri prevari za važne lastnosti in vrednote, ki morejo močno vplivati na skupno zakonsko življenje, je jasno, da je šlo za težko prevaro. In nihče ne sme biti primoran, da živi v skupnostni s človekom — in to za zmeraj —, o katerem so ga težko prevarali.

Zakon pod pogojem

Lahko se zgodi, da kdo samo na zunaj reče „da“, v notranjosti pa drugače misli. Kdo lahko reče pred duhovnikom, da se poroča za vse življenje, v svojem srcu pa misli in sklene drugače. Morda je pripravljen s tisto osebo živeti, dokler bi bil od njej srečen, a za primer, da bi ljubezen med njima izginila, sklene, da se bo ločil in potem pri drugi osebi iskal nove sreče. Takšen se ni veljavno poročil, ker ni sprejel brezpo-

gojno nerazvezljivosti zakona. Seveda, če bi duhovnik, ki ju poroča, za ta sklep vedel, bi ju ne smel poročiti. A kaj, ko tega ljudje ne povedo. Nekateri, ker ne vedo, da bo zaradi tega zakon neveljaven, drugi pa duhovnika varajo.

Izločitev bistvenega sestavnega dela zakona

Prav tako se ne poroči veljavno, kdor bi dal intimne zakonske pravice samo za določen čas v zakonu, npr. do tretjega otroka, za od tedaj naprej pa sklene odreči zakonskemu drugu vsako pravico do plodnih spolnih dejanj.

Neveljavnost zaradi sile ali strahu

Tudi bi se neveljavno poročil, kdor bi se poročil prisiljen. Ne gre seveda samo za fizično silo, s katero bi kdo komu grozil, če se ne poroči. Takšno nasilje je danes prava redkost. Obstaja pa tudi druge vrste nasilje, ki je pogosto

je Bog, ki vse uravnava in vodi in ki je neskončno vsemogočen — a mi ljudje pa smo kljub naši oholosti in nadutosti le bežna, neboljena bitja.

Ob dnevu mater mi misli še vedno hite v dobo pred petdesetimi leti, ko smo Slovenci doživljali največjo narodno tragedijo. Veliko žena in mater je umrlo nasilne smrti, mnogokrat nečloveško mučenih in pobitih.

Toda po tolikih letih še vedno ni sprave med našo diasporo in domačimi oblastmi, kjer še vedno odločajo predvsem tisti, ki so našemu ljudstvu vsilili enoumje. Še vedno imajo močno besedo ljudje, ki so prišli na oblast s silo — toda oblast, ki mora ubijati in moriti, da se uveljavi — se prej ali slej razdrobi. Čeprav po petdesetih letih še vedno slišimo „izdajalci, vojni zločinci, itd.“, smo prepričani, da bo te „besedne vojne“ konec, saj v zgodovini ne zasledimo, da bi kakšna vojna trajala sto let.

Pred 51 leti je takratni Radio Ljubljana moral poročati o strašni smrti mlade učiteljice v Sodražici, o gospe Ivanki Škrabec-Novakovi. Bila je verna vzgojiteljica in vneta sodelavka v katoliških organizacijah. Ker se ni pridružila „Osvobodilni fronti“, so jo komunistični voditelji obsodili na smrt. 3. junija 1942 jo odpeljali v gozd blizu Sodražice, jo zadavili in pobili s kolom. Ivanka je bila noseča. Z njo je v njej umrlo še nerojeno dete. Rodila se je 17. marca v Hrvači na Dolenjskem. Maturirala je na uršulinskem učiteljskišči v Ljubljani in službovala v Pišecah pri

komaj ali pa sploh ne vidno na zunaj. Okoli poročencev se ustvari takšno vzdušje, da se ne počutita več resnično svobodna. Kaj bodo rekli ljudje, če se razideva, ko je že vse pripravljeno; ko se starši že tako veselijo; ko so morda že razposlana vabila, ko je že organizirana poročna pojedina, itd. Potrebna je velika osebna samostojnost, močan značaj, da se mlad človek takšnim pritiskom upre in odstopi od nameravnega zakona. Skušnja kaže in tudi psihologija potrjuje, da niso vsi zmožni takšne odločitve. Zakona, sklenjenega pod takšni pritiskom, Cerkev ne more smatrati za veljavnega. Takšen pritisk čutita lahko bodoča še posebej, kadar je že pred poroko na poti otrok, sad predzakonskih spolnih odnosov. Tedaj je še posebno važno, da se pove mladim ljudem, naj prve zmote ne poskušajo popraviti ali pa zakriti s še večjo in usodnejšo zmoto, na katere posledicah bi potem trpeli vse življenje.

(Konec prihodnjič)

Brežičani in nato v Sodražici.

Njej v spomin so v Sloveniji posvetili sledeči spis:

Nad samotno hišo, kraj poti, ki se zgublja v gozd, se danes vidi le še rahla sled križa, ki je bil zarezan v smrekovo deblo in je danes ževs zalit in preraščen s smolo. Ob košatem drevesu je komaj še vidna dolinica, nekdanji grob, v katerem je poldrug mesec počivala mati z nerojenim otrokom. Bila je obsojena na smrt. Obsodba je bila izvršena v zgodnjem jutru praznika sv. Rešnjega telesa. Pred smrtjo je v samotni sobi napisala na zmčkan papir poslednje besede, ki so ga ob prekopu našli pod obleko na prsih. Napisane so bile v slovo njenemu nerojenemu otroku:

„Še nekaj ur in konec bo mojega življenja. O Bog, o Ti Žalostna Mati, Mati moja — Ti veš, da umiram nedolžna, kakor je umiral nedolžen Tvoj Sin. Marija, še bolj nedolžen bom umiral z menoj moj otrok, ki ga še nisem videla...

O, moj otrok, moj nežni angel, kako rada bi videla poteze tvojega obraza, drobne bisere tvojega pogleda!

Nikdar ne bom videla Tvojega razcvetelega nasmeha, ki bi me z njim osrečeval — o moj otrok — moj nežni beli cvet!

Nikdar ne bom čutila tvojih belih ročic; nikdar jih ne boš stegnil, da mi vrneš sladki objem.

Nikdar te ne bom mogla pritisniti na svoje srce, čeprav si tako blizu njega, nikdar, moj otrok!

Tam nekje v objemu gozda bo najin dom, ki ga bo krasilo pomladno cvetje!

Moja usta ti ne bodo mogla peti pesmi ob zibel — in zibel tvoja bom jaz sama, čeprav tako mrzla in vsa otrdela — vejevje nad nama ti bo pelo in šumelo ljubeče uspavanke.

O, le mirno spi, moj otrok, saj si tako blizu mojega srca, ki te tako ljubi — vendar, čeprav te ljubi, te iz objema smrti, ki tudi tebe čaka, iztrgati ne more.

Le mirno spi, saj ne slutiš, kaj se približuje!

Z menoj boš umiral — jaz v mislih s teboj!

In tedaj, ko konec bo težav in boja, bova skupaj prišla k Bogu...

Ko sem te prvič začutila... zaznala pod srcem tvoj nemir, sem že sanjala, kako te bom prvič ponesla v Božjo bližino, da te obljibe krstna voda — oblila te bo kmalu moja kri — z ljubečo krvjo lastne matere boš krščen...

Gledala sem te, kako se Kristus pod podobo Kruha prvič sklanja k tebi...

Spominska obeležja za pobite domobrance in druge žrtve revolucije

Videm-Dobrepolje: V nedeljo 18. julija so dobrepoljski farani opravili simbolični pogreb za 285 žrtev komunističnega nasilja v letih revolucije in po njej. V župnijski cerkvi v Vidmu je pogrebno mašo vodil nadškof Šuštar ob somaševanju 26 duhovnikov. K svečanosti se je zbralo nad 2 tisoč ljudi. Po maši in blagoslovitvi plošče z imeni žrtev je bila komemoracija: pel je domači zbor, igrala dobrepoljska godba na pihala, govorili pa domačin inž. Franc Hočevar, lic. Ivan Korošec, minister Lojze Peterle, župan občine Grosuplje Rudi Rome, Janez Podobnik (SLS), Danijel Malenšek (LS) in Vinko Levstik. Prvikrat je te vrste slovesnosti zabeležila slovenska televizija.

V Godešiču na obronku Sorškega polja, župnija Reteče, so v nedeljo 27. junija postavili 2 plošči, na eni so imena 16 žrtev 1. svetovne vojne, na drugi pa vseh 27 žrtev 2. svetovne vojne. Maševal je prelat Melhior Golob z župnikom Tonetom Bohincem. Koliko je od teh žrtev komunizma, iz časopisne kronike Družine, ni znano. Govorila sta tudi inž. Alojzij Žibert in Stanislav Klep.

V Želimljem pri Igu je bil v nedeljo 1. avgusta simbolični pogreb 24 žrtev komunističnega nasilja. Somaševanje je vodil salezijanski predstojnik Stanislav Hočevar. Po blagoslovitvi spominske plošče so govorili France Perme, Ivan Korošec ter Slavko Vesel, recitirala sta Janko Stražišar in Majda Padar, pel je pri maši domači mešani pevski zbor, ob plošči pa oktet Orfej. Predsednik pripravljalnega odbora je bil Jože Jakič, člana pa Roman Padar ter Stanko Vesel.

Zaman!... In vendar: moje telo bo kmalu daritveni ciborij — ti, moj otrok, pa hostija v njem... Stvarnik sam bo vzel v ljubeče roke hostijo tvojega bitja in ga položil v svoje božansko srce... Tam, moj otrok, te bom prvič zagledala, o moj nežni angel; tam bom videla tvoj obraz; tam boš ti gledal svojo mater in prvič mi boš zaklical: o mama!

Glej, moj otrok, jutro se bliža. Prva zarja izza gora ga naznanja... za naju poslednje jutro trpljenja. Jutri bo zopet vstalo — pa brez troljenja in solza... vstajalo pri Bogu... Le mirno spi, saj tvoja mati bdi nad tabo... Glej, rdeča zarja že naznanja, da se prebuja dan... in poslednje zvezde ugašajo v njej... Ura v stolpu že naznanja jutro, ki naju bi peljalo na poslednjo pot...

Saj ne bom sama, z menoj boš ti, o moj otrok, in Marija, kakor takrat s Sinom na Kalvarijo, šla bo z nama...

V Trbojah so blagoslovili spominsko ploščo tudi v nedeljo 1. avgusta. Po maši sta obeležje blagoslovila domači župnik Janez Ostenič in dekan Anton Slabe. Na plošči so imena 7 pobitih domobrancev in 6 mobilizirancev, padlih v nemški vojski. Govorili so Nace Polajnar, predsednik poslanskega kluba SKD, član Slovenske zaveze dr. Tine Velikonja, kranjski župan Vitomir Gros in inž. Alojzij Žibert. Peli so vokalni kvintet Gorenjci in domači mešani cerkveni pevski zbor. Predsednik odbora za postavitev obeležja je bil Janko Ovičaj.

V Loškem Potoku je bila spominska svečanost za pobite domobrance in druge žrtve komunizma v nedeljo 8. avgusta. Somaševanje in žalni obred je vodil arhidiacon Franci Vrhunc. Pobitih je bilo 219 mladih fantov in mož. 3 plošče z imeni žrtev so vzdane na pokopališki cerkvi. Pripravljalni odbor za postavitev plošče je vodil Anton Lavrič. Po blagoslovitvi spominskih plošč so govorili Bogomir Henigman, predsednik SKD občine Ribnica, dr. Tine Velikonja, predsednik Nove slovenske zaveze, Vinko Levstik, Stanislav Klep in Vinko Demšar, predsednik IS Škofja Loka.

V Velikih Laščah so postavili spomenik žrtvam komunizma v nedeljo 15. avgusta. Na njem je 211 imen. Po verskem opravilu so govorili France Perme, predsednik Društva za zaznamovanje zamolčanih grobov, Stane Štrbenk, član Nove slovenske zaveze, in Vinko Levstik.

V župniji Devica Marija v Polju so isto nedeljo postavili spomenik, na katerem je 83 imen (žrtev je bilo 90).

V poslednjih, zadnjih zdihih stala bo pri naju... in potem ponesla naju bo v srečen, večni dom...

Nihče nama ne bo več kalil sreče, saj bova potopljena v večnega Boga, v večni Božji mir...

Moj otrok, le spi, Marija je pri naju... Glej, prihajajo... prihajajo..."

Na spominski podobici je natisnjena njena redna poobhajljna molitev:

Gospod, moj Bog, iz Tvoje roke sprejemem že zdaj vdano in radovoljno kakršnokoli smrt, z vsemi njenimi stiskami, mukami in bolečinami, kakor bo tebi všeč!

— — —
Gospa Ivanka uživa s svojim detem večno radost pri Bogu, ki naj se usmili njenih krvnikov, kakor tudi vseh, ki so morili naše slovenske matere in žene.

Teharska slovesnost v spomin žrtvam komunizma

V nedeljo 25. julija je bil pri cerkvi svete Ane in nato pri križu pod Teharskim jezerom dan molitve in spominjanja na kruto pobite slovenske domobranci in druge žrtve komunizma. Letos je že četrta tovrstna proslava zbrala več kot 5000 Slovencev iz domovine, zamejstva in zdomstva, večinoma svojcev tam pobitih, in ljudi, ki so preživelih grozote taborišča.

Letošnja slovesnost v Teharjah je imela dva dela. Po maši se je razvila procesija izpred cerkve sv. Ane do križa ob grobišču, kjer se je vršila spominska proslava.

Somaševanje duhovnikov je vodil dr. Alojzij Ambrožič, torontski nadškof. V uvodu k sv. maši je dejal: „Molimo za vse Slovence, da bi spoznali in priznali resnico.“ Prišel je s škofovsko palico škofa Gregorija Rožmana, „ki je silno trpel ob usodi Slovencev in usodi domobrancev in ki je jasno videl, kaj komunizem pomeni.“ Kanonik iz Maribora Viljem Pangerl je v pridigi med drugim dejal: „Kadar mislimo na spravo, moramo imeti pred seboj žrtve in krvnike... Če oblast hoče potisniti kr-

vnike in žrtve v anonimnost, visi nad ljudstvom usoda. Drugi postopek za spravo je dati ime žrtvam in krvnikom. Moramo priznati, da dokler tega ne bomo storili, bomo razdeljeni. Le tako se bomo lahko spravili. Bog naj sodi in presodi, koliko je krivde, koliko je greha. Imamo dolžnost moliti za ene in druge, da bi Bog bil pravičen in milostljiv sodnik. To moramo storiti za svojo in narodovo prihodnost, to je naše delo, to je naša dolžnost — za našo moralno prenavo.“

Po maši so zbrane pozdravili predstavniki mesta Celje, mesta Teharje in dr. Peter Vencelj, predstavnik zunanega ministrstva. Kot del kulturnega programa je župnik Janez Rihar napovedal odprtje razstave dokumentarnih fotografij taboriščnega življenja, ki bo več tednov odprta v cerkvi sv. Ane.

V kulturnem programu in med mašo je pel moški pevski zbor Domači zvon iz Stuttgarta in moški zbor Obrtnik iz Slovenske Bistrice. Slovenski maturanti iz Argentine so recitali pesem Ivana

Korošca Cinkasti bajer. Pretresljiv trenutek slovesnosti je bil nastop Ivana Korošca, rojaka iz Argentine, enega izmed starih, ki jim je uspelo zbežati iz teharskega taborišča.

S pesmijo „Lipa zelenela je“ in končno z državno himno je bila zaključena žalna slovesnost.

Razbili spominsko ploščo

V noči na soboto 21. avgusta so v Zagradcu ob Krki razbili veliko spominsko ploščo, na kateri je bilo izpisanih 144 imen žrtev komunizma. Neznanec je okoli polnoči z velikim kladivom večkrat močno udaril po petih ploščah in jih razbil. Domačini sumijo, kdo je to storil.

Plošča je bila blagoslovljena 15. novembra 1992 kot ena prvih. Od takrat je že okoli 40 krajev ali župnij postavilo podobne spominske plošče.

Gre za organizirano delo tistih, ki jim 48-letno zatiranje resnice in vsi privilegiji (borčevske pokojnine), ki iz teh dejanj izvirajo, niso dovolj oziroma se z resnico nikakor ne morejo soočiti.

Ivan Korošec o Svetem Urhu

Pri podružni cerkvi sv. Urha, ki spada v župnijo Sostro, je bila v nedeljo 4. julija maša. Po maši je zbranim spregovoril Ivan Korošec, doma iz Bizovika, ki mu je po vojni uspelo uiti iz teharskega taborišča smrti. Med revolucijo je bil v domobranski postojanki pri Sv. Urhu. Njegovo pričevanje postavlja povojno komunistično pisanje v povsem novo luč. Govor je objavila Družina (31) in Svobodna Slovenija (31).

Prisluškovanje

Jože Cukale

*Te pesmi moje niso moje,
teh strun napev, ki jih ubiram,
odmev so dalj, ki jih še ni,
kaj morem, če srce jih poje.*

*Prihajajo na večer k meni,
kot pesem fantovska po vasi,
ko tih je, kot je zvezd nebo
Gospodov plašč modrozeleni.*

*Molitev žen odpre zaveso
prižganih sveč. Zvonov iz templja
ne slišim več. Kako željno
poslušam, kaj pojo nebesa...*

Spomenik žrtvam komunistične revolucije v fari Videm-Dobrepolje.

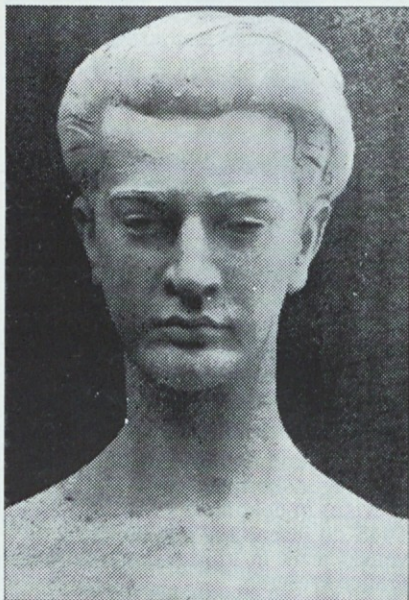
V polstoletni spomin

FRANCETU BALANTIČU

FRANCE PAPEŽ

P etdeset le minilo od tistih oblačnih in hladnih novembrskih dni leta 1943 — v usodnem času, ki se je z vojno in revolucijsko grozotnostjo podaljšal tja do polovice leta 1945 in še čez. Ena od maloštevilnih luči tistih dni nam je bila molitveniku podobna knjižica V OGNJU GROZE PLAPOLAM, ki je s svojo čisto in mladostno občuteno poezijo Franceta Balantiča prinesla odkritje nečesa novega in svežega v slovenski literaturi. A tisto svežino in lepoto sredi strasti nečistega časa je pesnik plačal s svojim življenjem; s tem pa je potrdil svojo poezijo, ki se je prej mnogim zdela nezrela. Resnično, ko so v noči od 23. na 24. november 1943 partizani pod vodstvom zloglasnega Dakija napadli domobransko postojanko v Grahovem pri Cerknici, se je posadka, obkoljena v Krajčevi hiši, do zadnjega branila pred številčno premočnim sovražnikom. Partizani so privlekli dva italijanska topa in iz bližine nekaj metrov porušili skoraj polovico zidovja. Šele ko so hišo zažgali, so pogнали v smrt — ne v predajo — čez trideset ljudi in takrat je tudi komaj dvaindvajsetletni Balantič klonil sredi ognja in dima. V povojnih letih je bil pesnik v domovini popolnoma zamočan, njegovi domači celo preganjani. Šele 23. novembra leta 1990 mu je bil pred osnovno šolo v Grahovem postavljen spomenik, na grahovskem pokopališču pa urejen skupni grob takratnih žrtev.

Povojni slovenski emigraciji je bil Balantič do danes simbol slovenske besede in njene duhovnosti; tudi bo ostal simbol slovenskega literata v najtežjih dneh domovine. Bistvo Balantičeve poezije leži v mladostnem, romantičnem občutju življenja in v tem je podoben Prešernu, Jenku, Ketteju in Murnu. Tudi Kosovelu. Njegova zraščenost z zemljo in teženje v mistiko sta bila zapечатena in oplemenitena v nasilni smrti v Grahovem. Takšnega Balantiča, pesnika in vojaka, smo vzeli s seboj s svobodni svet. Ob tretji obletnici njegove smrti (1946) se je v begunskem taborišču v Senigalliji zbral v počastitev pesnikovega spomina okrog trideset povablencev; po tem prvem sestanku — v tajnosti in v noči — so se odločili za vsakoletni Balantičev večer in se potem dokončno povezali v Pisateljsko družino 18. septembra 1948, že v Buenos Airesu. Leta 1951 so člani „Pisateljske družine Franceta Balantiča“ pripravili zbornik Čez izaro, kiga je natisnila Mohorjeva družba v Celovcu. Pisatelj Jože Krivec je bil predsednik te literarne skupnosti do ustanovitve Slovenske kulturne

France Ahčin: PESNIK BALANTIČ, 1956

akcije (1954), ki je pritegnila večino članov v svoj literarni odsek.

Pozneje je bil Balantič vsa leta duhovno navzoč med povojnimi emigranti. Leta 1956 je Kulturna akcija v Buenos Airesu izdala Balantičeve pesmi z ilustracijo in opremo akademske slikarice Bare Remčeve. Pesnika so se zdomci spominjali z mnogimi kulturnimi večeri ter z recitacijo njegovih del. Od zapisov v tistem letu izstopa študija Rude Jurčeca, ki je Balantiča primerjal s francoskimi in angleškimi romantiki, predvsem z Rimbaudom in Shelleyem. Vendar pa je v omenjeni knjigi Balantič predstavljen ne samo kot pesnik občutene idilike, ampak tudi kot politično in nazorsko opredeljena osebnost. Za emigracijo je bil pesnik revolucijskega žara, borec proti krivični ureditvi sveta; rešitev iz gnusa tistega časa ni iskal samo v čisti poeziji in mistiki, ampak tudi v aktivnem posegu v boj. V gonarski Zvezek je zapisal: „Upor nad krivično ureditvijo sveta, četudi s krvjo in silo.“

Ob petindvajseti obletnici Balantičeve smrti, leta 1968, so bile v zdomstvu številne proslave. Tine Debljak je takrat zapisal: „Slovenci v emigraciji ne moremo iti molče mimo njegovega spomina, kakor bi tudi Slovenci doma ne smeli iti... dasi ga prof. Slodnjak v nemških publikacijah omenja med klasiki naše Moderne.“ Balantič je bil

po svoji poetični formaciji „zdrav“ — on je pesnik srca in mistike, njemu je duša na ustnicah „kot na strehi ždi golob“. Velik del povojne slovenske poezije v domovini se je išoč vrtel v nekem radikalnem relativizmu, prehajal v nihilizem ter se izgubljal v praznih nesmislih. Videli smo, da se generacije slovenskih postmodernih pesnikov niso mogle in ne hotele preko dialektike ničta podati v odkrivanje kakršnih koli celic mistike. Balantiču je smrt, nasprotno, prehod do same Ljubezni in Skrivnosti življenja. Poezija sama ni nič, če ni v njej skrivnosti in če ni v njej vere in drugih stvari človekove duše. S tem se ne vračamo v znano razpravljanje ob začetku stoletja, a poznejši pesniki — vzemimo samo Kocbeka — so to potrdili z deli, ki ostanejo. Namen poezije ni v odmišljeni in iracionalni besedni igri, ampak v človečnostni in polni estetski podobi. V svetovni moderni in postmoderni — tudi v ruski — najdemo lažje kot v slovenski paralele Balantiču: ostanem v španskem svetu, kjer se mi približa Federico García Lorca, mistik in pesnik romanc o smrti. Berem pesem o jezdecu in zagledam Balantiča: „Córdoba, daljna in sama. / Poznam pot, a ne bom prišel v Córdobo. / Ravnina v vetru, / črn konjič, rdeč mesec. / Smrt preži name / iz córdobskih zidov. / Dolga je pot, junaški konjič! / Ah, smrt me čaka, / preden pridem v Córdobo, / daljno, samotno...“

Ob tridesetletnici Balantičeve smrti je emigracija rekla o njem — v različnih zapisih — mnoge besede nepozabe. Pisatelj Jože Krivec je ugotovil, da je Balantič naš pesnik, to pa zato, ker ga nismo ubijali — nasprotno, dali smo mu zaslužen ceno: „Slovenci na tujem smo rešili dragocenost njegove duhovne plodnosti in jo prenašamo na mlajši rod, da jo ohrani in nekoč vrne Sloveniji... takrat, ko bo Slovenija spet mati vsem Slovincem.“

Še enkrat se je buenosaireška emigracija poklonila pesniku — leta 1976, v Cankarjevem letu, je izšla pri Kulturni akciji kot njena stota publikacija, nova in dokončna zbirka Balantičevih pesmi pod naslovom Zbrano delo, v ureditvi podpisane. Po tolikih letih se nam je pokazala poezija tega vrhunskega oblikovalca slovenske besede v novem obrazu, še vedno trpečem, a bolj dognanem. S to knjigo je podan prečiščen in dopolnjen tekst, ki se naslanja na prve izdaje: V ognju groze plapolam (1944), Drugi venec in Gonarski zvezek (DiS 1944), Književni glasnik Mohorjeve družbe za leto 1969 (soneti Na blaznih poteh) in časopis Delo, 9. maja 1970, za verz: „Zgorleli bomo kakor šop zvenele trave“.

V knjigi Zbrane pesmi, ki je končno izšla leta 1991 pri Državni založbi Slovenije in v Ljubljani, je Balantičev tekst na nekaterih mestih bolj ali manj spremljen in popravljen na podlagi — tako piše urednik

ALOJZI GERŽINIČ

Osemdeset let Vinka Beličiča

19. avgusta 1993 je prof. dr. Vinko Beličič doživel 80. leto. Je iz rodu tistih, ki so prestali 1. svetovno vojno in zoreli v meddobju „prve Jugoslavije“. Ko naj bi polagali temelje poklicnega delovanja, jih je zagrabilo zlovesčje poletje 1941-45. Odtod so vodile tri steze: v smrt, v životarjenje pod komunističnim prekletstvom, v begunstvo. Vinkovo otroštvo se je naužilo krasot belokranjskega sveta, materinega nauka, zgle-da, blagoslova. Utrdilo ga je rvanje z revščino. Tako opremljen je šel skozi šole. Obogatilo ga je spoznanje, da je pesnik. Začelo se je njegovo sodelovanje v revijah. Izšli sta tudi že dve njegovi knjigi: povest Molitev na gori (43) in pesniška zbirka Češminov grm (44). Še prej je izdal prevod Papinijevih Prič trpljenja Gospodovega. Z italijanščino se je seznanil med bivanjem v Milanu (1938). (Skoro četrto stoletja kasneje je prav v Milanu dosegel priznanje svoje diplome [slavistika] na ljubljanski univerzi in doktorat.) Doma se je navdušeno uvrstil med študente, katere je zajel duhovni prerod: Katoliška akcija, prof. Tomec, dr. Ehrlich. Beličič se je dejavno vključil med stražarje. Od 1943 do 1945 je poučeval na uršulinski gimnaziji.

Beg v svobodo

V začetku maja 1945 se je z množič-

France Pibernik — najdenih izvornih rokopisov. Kljub skrajni skrbnosti in točnosti celotnega Balantičevega dela v knjigi, ki jo je izdala SKA leta 1976, zapiše Pibernik v spremni besedi ljubljanske izdaje leta 1991: „Prav zato, ker Balantičeva prvotna rokopisna zbirka doslej še ni našla založnika, je eden od poglavitnih namenov pričujoče izdaje ravno natis Balantičevega izvornika, ki naj pokaže njegovo avtentično pesniško naravo in ozorje.“ Tine Debeljak je sam priznal, da so njegovi prepisi Balantičevih pesmi ponekod vprašljivi, vendar pa lahko rečem, da je na tistih mestih poezija ovrednotena in ne razvrednotena.

Petdeset let po tragični smrti Franceta Balantiča ugotavljamo, da so knjižne izdaje Balantiča takoj po njegovi smrti, v Ljubljani in pozneje v zdomstvu, vredne in dostojne; da je njegova pesem sveža in je globoko občuteno sporočilo uničene mladosti v letu 1943, v ognju revolucije, ki ni rodila ničesar življenjskega in vrednega. Pesmi tistega vojaka-mučenca pa bodo v slovenski literaturi ostale kot hvalnica zemlji, lepoti in Njemu, ki je „Gospodar duše in živali“.

cami umaknil na Koroško, odtod v Italijo (begunsko taborišče v Monigu pri Trevisu) in dokončno v Trst. Od jeseni 1945 do jeseni 1977 je poučeval slovenski jezik in književnost na liceju France Prešeren.

Prva tržaška leta so bila čas uvajanja v nove razmere. Vinko je bil odrezan od družine. Ženi je uspel prehod čez mejo po nekaterih mesecih, dva dečka sta bila najprej v Bosni, potem v Ljubljani. Beličič se je vpregel v mnogovrstno delo ob ustanavljanju srednjih šol. Preden je mogel misliti na izdajo nove pesniške zbirke, je sestavil antologijo Slovenska lirski pesem (1950). Iz takratnega ubornega bivališča na Proseku je 11. junija 1950 pisal: „Pesmi že dolgo ne pišem. Današnji čas je prestrašoten, da bi ga jaz mogel upodabljati v verzih. (...) Zdaj sem se dokopal do oblike, ki mi povsem ustreza in me zadovoljuje. To je črtica, v kateri se prepletata narava in misel (čas).“ Pa vprašanje: „Kje je idealizem 1945. in 1946. leta!“ Tako je najprej izšla knjižica črtic Kačurjev rod (1952). Pritegovala ga je delavnost v Argentini bivajočih prijateljev. „Vrednote sem sprejel tu z veseljem občudovanjem.“ (12. aprila 1951). Duhovno življenje „je krasen list. Nič nas ne bi moglo bolj družiti, raztresene po vsem svetu.“ (7. maja 1951)

Pesniško snovanje

Leto 1954 sta mu začeli dve dobri novici: preselitev v končno primerno stanovanje in pričakovanje prihoda obeh starejših fantov iz Ljubljane. V Trstu sta se medtem rodila dva. Tega leta je izšla

zbirka pesmi Pot iz doline.

Po daljšem premoru ji je sledila zbirka Gmajna (76) — pesnik je „vzljubil Kras kot nekako povračilo ali nadomestilo za izgubljeno Belo krajino“. (M. Maver, Vinka Beličiča pogled nazaj, Trst 83, str. 61). Iz treh dotedanjih zbirk je izbral 39 najboljših, 11 drugod objavljenih in štiri nove ter jih povezal v knjigo Bližine in daljave (73) — uspelo antologijo svoje pesniške ustvarjalnosti. V Siju slovenske svobode sem jo sprejel s tem oznamenovanjem: „Pesnikova narava in čas, v katerem mora živeti, dajeta njegovim izpovedim barvo otožnosti, bolečine, tegobe, skrbi, trudnosti, grenkobe, trpkosti. (...) V „ječi časa“, „kletki“, „akvariju“ daje pesniku moči za življenje vkoreninjenost v rodno krajino, domači hiši. K materi se vrača v preskušnjah, v ljubljenem kraju najde njegov duh vedno znova okrepčilo.“

Druga korenina, iz katere črpa sile, drži stik z „najboljšimi srci“, ki jim je žanjica Smrt dala svoj poljub: dr. Ehrlich, „pobiti, padli borci“, prijatelji, Polineik.

Mati z rojstnim krajem in „mrtvi in živi onkraj meje“ so pesniku neprestan studenec spominov, domotožja, hrepenjenja, sanj. Minulost, davčina se Beličiču spreminja v sedanost. In čarobno sredstvo, ki povezuje „tisti čas“ s sedanostjo, ki posreduje tisoče dragih spominov, „večnih snidenj in slovesov“ — to je narava. Pesnika je od nekdaj prevzemalo trepetanje barv, vonja, zvokov v nedolžni naravi; naravni pojavi pritegujejo njegovo pozornost, ob njih se proži njegova misel in vrta v skrite pomene človeškega bivanja. Če kje, je tu uteha, mir, slast, tolažba, tišina. (...) Ozka pot tega zamišljenega opazovalca se različno vidi v dolini slovenske lirike, ki se vedno bolj spušča v mrak nesmisla, v močvirje antipoezije, v strupene, vse vrednote razkrajajoče hlapce. Beličičevi verzi izžarevajo „vse blažje luč“, saj se napajajo v metafizičnih virih. Od velikega dela sodobnega slovenskega pesništva jih loči tudi oblikovna skrbnost, smisel za urejenost in čistočo, nidar razglašena ali vsiljivo zveneča melodija. Pri tem je oblikovna utemeljenost z leti zmerom manj zunanje utesnjena.“ (Sij, 15. V. 75)

Petnajst let kasneje je pesnik zbral vse svoje po času razvrščeno delo (215 naslovov, nekaj med njimi cikličnih) v knjigi Pesem je spomin. Malo je pesnikov, ki so za življenje deležni take popolne izdaje svojih stvaritev.

Močno je Beličič zastopan v Antologiji slovenskega zdomskega pesništva (SKA 1980, zbrala in uredila Tine Debeljak in France Papež, str. 69-73). Eno pesem — Moje Rodine — so sprejeli celo v antologijo Živi Orfej (70), izdano v

takrat še strogo zacenzurirani RS. Dolej so njegove pesmi uglasbili Marijan Lipovšek (5), Mirko Filej, Pavle Merku, Alojzij Geržinič, Ubald Vrabec (4), Aleksander Vodopivec.

Prevajalec, kritik, slovstveni zgodovinar

V vrh naše prevajalske umetnosti je šteti Beličičevo prepesnitev Alessandra Manzonijskih Svetih himen, najvažnejšo stvaritev v pesnikovem seznanjanju Slovencev z italijansko književnostjo. Kot zunanji sodelavec Radia Trst A je Beličič poslovenil nad 60 dramskih del.

Beličič je pomemben kritik. Vešče je ocenjeval literarna dela, izdana v emigraciji in doma. Zasedoval je dogodke in pojave v kulturnem življenju, pa tudi v političnem in cerkvenem. Vedno privlači izbranost njegovega izraza.

Nekaj Beličičevih strokovnih prispevkov k naši slovstveni zgodovini: Prikaz starejše dobe v Zgodovini slovenskega slovstva (Gorica 46, str. 7-81, najnovejša doba 218-225); Slovenska čitanka za višje razrede srednjih šol II (47); obdelava slovenskega slovstva v 128 predavanjih na tržaškem radiu (1963-1972); disertacija o pesniku in dramatik Antonu Medvedu (62).

Pisatelj („narava in misel [čas“])*

Med zbirki lirike Pot iz doline ter Bližine in daljeve so se uvrstile knjige črtic, po večini avtobiografskih, dnevniških zapiskov Dokler je dan (58), Nova pesem (61), Med mejniki (71). K Novi pesmi je avtor pripomnil: „...nove črtice mi prešinjajo srce. Še več vedrosti v črticah, več humorja, gledanja navzven, celo polemičnosti — še manj tesnobe, zvezanosti, brezupa, vdanosti in grebenja po preteklosti.“ (Glas SKA 31. XII. 61). Franc Jeza je opazil: „...ne zna v današnji slovenski literaturi nihče drug tako intimno in obzirno pisati ter so dotikati bolečih ran našega slovenskega in splošnega življenja.“ (Predavanje na tržaškem radiu).

Naslednjo prozno zbirko Nekje je luč (75) je notranje ministrstvo v Belgradu počastilo s prepovedjo uvažanja in prodaje v Jugoslaviji. O nastajanju te knjige mi je Beličič 29. V. 74 sporočil: „Od srede januarja do velike noči (...) sem pisal povest Materine roke (najprej izbrani naslov). V nji sem upodobil

* Zbirka črtic Kačurjev rod (52) je navedena že prej.

zadnja štiri leta maminega življenja (1941-45), ki pa sem jim dal kot ozadje revolucionarne dogodke tiste dobe v Beli krajini.“ Pozneje je o tem delu — s končnim naslovom Nekje je luč — povedal: „Moja deseta knjiga bo izvirna od A do Ž. Malokatera v našem slovstvu se je porajala ob tolikšni avtorjevi zavzetosti, tehtanju, ljubezni — in molitvi.“ (V pogovoru z Marijem Maverjem l. 83 je dodal: „Meni je zelo draga, vendar bi bila za drugo izdajo potrebna izboljšave.“)

Iz tistih let mnogo povesta pismi z dne 8. XI. 73 in 29. V. 74: Vsi štirje sinovi — od 21. do 30. leta starosti — so že doštudirali in so zaposleni. Potem pa: „Božji dar je bivati tu ob meji: vse zveš, svobodno lahko deluješ in varen si. Ta svoboda sicer terja od človeka v mojem položaju in mojih načel visoko ceno: samozatajevanje in odpovedi vseh vrst. A zvestoba daje pogum in mirno vest. (...) Biti moramo pričevalci.“ V drugem pismu: „Ves svet je (...) z zagatni krizi. Vedno bolj sam se čutim, vedno bolj na robu — toda na vzvišenem! Mogoče nas je tu še pet, ki nismo prekoračili meje. Ali kako je onstran, vem natanko. (...) Pritisk partije postaja neizprosno.“ Pa še posebno boleče poklicno razočaranje: „(...) je šola zadnja leta prišla tako na psa, da mi ne daje nikakega veselja več.“ Ob slovesu z gimnazije (77) je „vnovič videl, na kakšno raven je zdrknila šola, in slišal, da se obetajo še slabši časi“, ter pomislil na „usodno duhovno krizo, v kateri dorašča šolska mladina.“ (Leto borove grizlice, 101).

Potem ko ni bil več vezan na službo, je po „dnevniških črticah“ Prelistavanje poldavnine (80. Napisano ima tudi Drugo prelistavanje poldavnine 1948-1976) in pred Človekom na pragu (85) — teh dveh na žalost nimam — nastala in pri Družbi sv. Mohorja l. 1981 izšla knjiga Leto borove grizlice (grizlica = žuželka, katere ličinke uničujejo iglice, liste, sadeže — Slovar SKJ). Prevzet sem se Vinku takoj oglasil: „(...) Občudujem pretehtanost in iznajdljivost kompozicije, ne da bi pri tem trpela iskrenost izpovedi; izbrušenost besede, ki zanesljivo podaja vzdušje, nastopajoče osebe in s posebno ljubeznijo naravo z njenimi čudeži. Noben zgodovinar in težko da kakšen pisatelj bo mogel bolj zadeto predstaviti dogajanje pod pritiskom potrošniških, brezbožnih, goljufivih „idej“ in načrtno zastrupljanje zlasti mladih duš. Prizori po dijaški stavki so strahotni. Niti malo ne moti, da moliš in poučuješ. Kaj pa naj duhovno živ človek in umiranj. Ta knjiga dokazuje mogoče še bolj ko Tvoja poezija neskončno vzvišenost nedolžnosti, pa naj jo še tako zasmehujejo in žalijo, nad

genialnostjo hudobije, pokvarjenosti, brezobzirne uspešnosti. (...) Mogoče si si predstavljal, kakšen balzam za moje srce so obračuni z NOB, z režimom doma, z oportunisti, z birokracijo itd. Odlično si te in podobne teme porazdelil in vpletel v dogodke, v lirično in razpoloženjsko tkivo. Sam veš: Bog nam je v tem hudem času poslal to knjigo; hvala Ti, da si mu bil pokorno in ponižno orodje.“ (2. IV. 81).

Zadnjo Beličičevo prozno knjigo so spodbudili odločilni dogodki l. 1990 v Sloveniji. Izšla je (Leto odmrznitve) v Gorici l. 1992 kot izdaja Goriške MD, Katoliškega tiskovnega društva in Sveta slovenskih organizacij (93 strani). Avtor pozorno spremlja dogodke doma, opisuje nade in razočaranja. Med mašo na Silvestrovo vzkipi in hvalnico: „Hvala Ti, moj Stvarnik! Vsa dolga in trda leta se nisem nikdar z našel v položaju, ko bi bil moral zavoljo kruha delati proti svoji vesti, proti svojemu prepričanju. S čim sem si zaslužil to milost, ko so se toliki šolniki, prosvetarji, kulturniki, časnikarji in celo sodniki morali ravnati po političnih zapovedih, navodilih in nasvetih?“ (78). Muči pa ga, kako je slovenski narod prestal preskušnjo. Kocbek „je napovedoval, da bo revolucija značaj Slovencev oplemenitila. (...) Dejstvo pa je, da gori vsak vidi edinole sebe, a sosedja tekmovalsko opazuje spod čela. Ljudje se nimajo radi.“ (59). „Težko je vladati narodu, ki že zdavnaj več ne misli na kako odpoved (...) Še pred pomladnimi volitvami sem upal: napočil bo nov čas, ljudje se bojo vzravnali, ozrli se bojo okoli sebe, pritegnile jih bojo svetle daljave, navdušeno si bojo začeli graditi lepšo prihodnost. Preveč sem pričakoval.“ (74)

Obisk doma mu potrdi, da je tam tujec. „Jaz nisem več tukaj doma. Tukaj je doma moja mladost — a kje je že ona! Srce ti moje, ne delaj si več utvar, zakleni spomine.“ (86)

Glasnik slovenstva

Usoda do konca zvestega sinu slovenskega naroda! Bil je eden najbolj iskrenih glasnikov trpljenja, skušenj in skušnjav, pričakanj in upanja našega rodu s podarjenim življenjem. S svojo doslednostjo je dajal pogum, mladini je kazal pot poštenja, razkrival iz katolištva rastoče bistvo slovenstva. Kot ustvarjalec je bogatil naše slovstvo, v desetletjih, ko je v RS vso podporo režima uživalo razkranjanje verskih, etičnih in estetskih vrednot.

Osebnost zvestega sinu slovenstva Vinka Beličiča najlepše prikaže njegov uvid kmalu po njegovi 70-letnici: „Jaz sem Bogu hvaležen za svojo pot — moje življenje se mi zdi en sam čudež.“ (28. IX. 83).

JOŽE ŠKERBEC

Intervju z Janezom Vasletom

Operni pevec Janez Vasle, ki biva zadnja leta v Ljubljani in poje v ljubljanski operi, je julija obiskal svojo družino in prijatelje v Buenos Airesu. Rad je pristal na intervju za našo revijo.

Kdaj in kje si odkril pevski poklic?

Že v srednji šoli se mi je pojavilo veselje do petja. Ko sem bil še gojenec Rožmanovega zavoda v Adroguéju, sem se začel učiti kitaro. Nastopal sem na Pevsko-glasbenih festivalih in na raznih prireditvah, v slovenskem in argentinskem okolju. Sedem let sem bil član vokalne skupine Karantanija, pod vodstvom ge. Marije Geržiničeve, kjer sem bil tudi solist. Peli smo veliko tudi na radiu in televiziji ter širili slovensko pesem med argentinsko publiko. Vendar sem tiste čase študiral časnikarstvo in še nisem imel resnega namena poklicno se ukvarjati s petjem. Pri Karantaniji sem sodeloval, dokler me ni dirigent Carlos López Puccio povabil k takrat najboljšemu argentinskemu zboru Conjunto vocal 9 de Cámara. Z njim smo posneli na ploščo Missa brevis Zoltana Kodalyja. Kasneje sem sodeloval tudi na posnetku plošče, posvečene latinskoameriški kolonialni glasbi s skupino Cantoria del Buen Ayre. Zborovska pot me je peljala tudi zaporednih deset let v Bariloče na Navidad Coral. Z bariloškimi zborom, pod vodstvom ge. Lučke Kralj Jermanove, sem tudi sodeloval na evropski turneji, kjer smo posneli ploščo in sem tudi na kratko intervjuval papeža Janeza Pavla II. Z zborom Banco Provincia pa smo odpotovali v New York, kjer smo peli Misa Criolla pod vodstvo Ariela Ramíreza v Avery Fischer Hallu (Lincoln Center). Moj prvi učitelj solopetja je bil Rus Leonidas Ivanof, bivši pevec, ki me je učil s pomočjo kitare, oziroma balalajke. Petju sem se popolnoma posvetil takrat, ko sem vstopil v Instituto Superior de Arte v Teatro Colón in v zbor operne šole, ki danes ne obstaja več. Kasneje sem bil tudi član rednega opernega zbora. V institutu sem bil učenec Víctorja Sruga, zadnja leta pa sem študiral z Ano Sirulnik.

Kdaj si začel nastopati kot solist?

Ko sem študiral v Teatru Colón, sem začel nastopati v manjših opernih vlogah, oratorijih in raznih koncertih. Polagoma so mi začeli zaupati tudi vloge v samem Colónu. Pel sem pri operah Adriana Lecouvreur, La hacienda (P. Camps), Peter Grimes; Help, help, the Globolinks

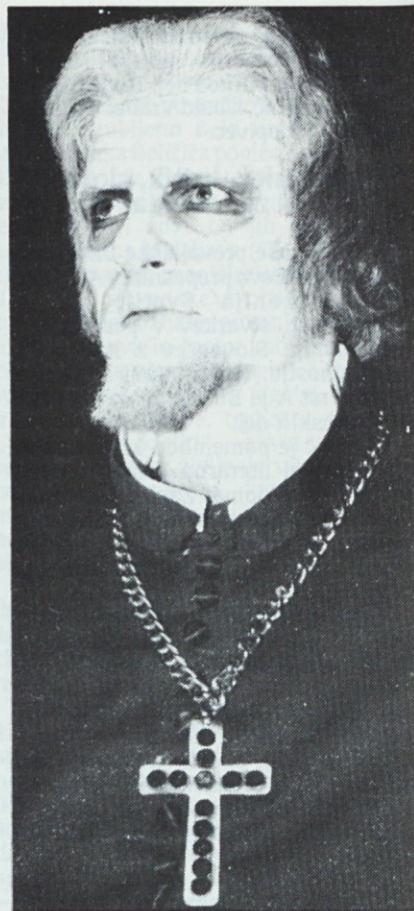
(G. Menotti). Imel sem tudi več nadomestnih vlog v operah Figarova svatba, La Fanciulla del West, Čarobna piščal, La Fiamma (Respighi), Mahagonny (K. Well), Werther. Sodeloval sem na južnoameriški praznovanju Wagnerjeve opere Rienzi pod dirigentsko palico Madžara Janoša Kulka. Pel sem pri oratoriju Golgotha Franka Martina. V Zlati dvorani sva s pianistko Haydée Trinca posvetila drugi del samostojnega celovečernega koncerta slovenski narodni pesmi. Bil sem od vsega začetka član Academie Bach, ki jo vodi Mario Videla. Pel sem z Državnim simfoničnim orkestrom, z Orkestrom policije in z Buenosairesko filharmonijo. V Teatro Argentino v La Plati sem nastopal v operah Così fan tutte, La Bohème, Rigoletto ter v Pasijonu po svätém Janezu. Pel sem v Rosariu, Paraná, Santa Fe, Córdoba in Jujuy. Vlogo Sparafucila v operi Rigoletto sem prevzel v Asuncionu (Paragvaj) in v Porto Alegre (Brazil). Leta 1989 sem gostoval v Avstraliji in imel koncerte v Melbournu, Sydneyu in Geelongu.

Prejel si tudi nagrade v raznih tekmovanjih.

Najpomembnejši je bil tisti trenutek, ko me je sam Luciano Pavarotti izbral kot finalista za Luciano Pavarotti International Voice Competition v Philadelphiji, ZDA. Tja nas je prišlo 150 pevcev iz vsega sveta, ki smo bili izbrani med dva tisoč kandidati. Bila je nepozabna izkušnja. Veliko sem se naučil. V Argentini sem zaslužil prvo nagrado na tekmovanju Marisa Maranca, prvo nagrado na desetem državnem tekmovanju za mlade pevce v Santa Fe in nagrado za najboljši basovski glas na natečaju, ki ga je priredila Asociación Richard Wagner.

Izpopolnjeval si se v Argentini in Evropi.

Sodeloval sem pri mnogih tečajih. Učil sem se v Buenos Airesu in Münchnu pri švicarskem tenoristu Ernstu Haefligerju, v Londonu pri sopranistki Heather Harper in na Dunaju pri našem rojaku Antonu Dermoti. Bil pa sem prisoten še na drugih tečajih, ki so jih vodili Erik Werba, Betty Allen, Philip Huttenlocher,

Janez Vasle — Veliki Inkvizitor — Dcn Carlos — Ljubljanska opera 1993.

Alfred Deller, Kevin Smith, Eidweeen Hurthy.

Kako si se odločil, da se preseliš v Slovenijo?

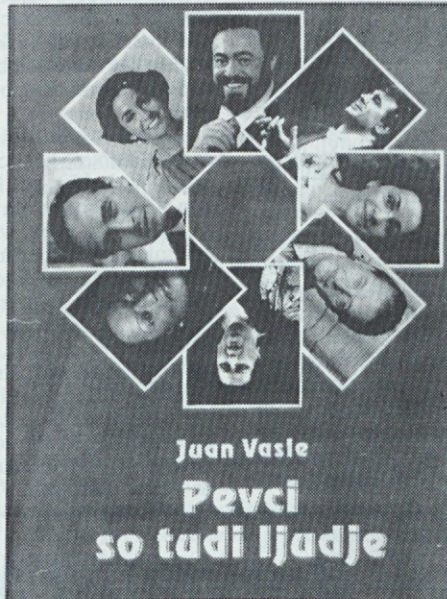
Leta 1989 sem imel koncert cerkvene glasbe v cerkvi Sv. Družine v Mostah v Ljubljani ob spremeljavi organista Huberta Berganta. Bil je okoli 500 poslušalcev. Z denarjem, ki so ga darovali, je župnik Janez Rihar nakupil knjige in jih poslal argentinskim Slovincem. Med publiko je bil takrat Mirko Cuderman, katerega do tedaj nisem dobro poznal. Povabil me je k sodelovanju na koncertih zbora Consortium Musicum. Nagovarjal me je tudi, naj pridem v Slovenijo. V ljubljanski operi so potrebovali basista in me angžirali. Tako smo v Slovenijo prispeli decembra leta 1990 z ženo Adriano in komaj en mesec in pol staro hčerko Marjanco. Že od vsega začetka smo imeli težave s stanovanjem. Rešili smo ga šele pred nekaj meseci. Medtem je bilo osem selitev. Stanovali smo malone po celi Ljubljani: v Šiški, Črnučah, v hotelu, na Viču, v Trnovem, Šentvidu, na Prulah in sedaj za Bežigradom.

V ljubljanski operi sem čedalje več pel. Lansko sezono sem sodeloval pri 53-ih predstavah. Do danes sem pel sledeče vloge: Ranyfis (Aida), Don Alfonso (Cosi fan tutte), Bazilio (Seviljski brivec), Ferrando (Trubadur), Lindorf, Coppelius, Mirakel, Dappertutto (Hoffmannove pripovedke), Veliki inkvizitor (Don Carlos), Angelotti (Tosca), Veliki svečenik (Nabucco). Pel sem Martina Krpana na svečani premieri opere Krpanova kobila Janjia Goloba, ob stoletnici ljubljanske opere. Sodeloval sem tudi pri obeh oratorijih, ki jih je zadnja leta priredila opera, v Rossinijevem Stabat Mater, ki smo ga predstavili v ljubljanski stolnici, v Mariboru in Kopru, ter v Verdijevem Rekviemu, ki sem ga pel sedemkrat zadnjo sezono. S Hoffmannovimi pripovedkami smo gostovali v Zagrebški operi. Novembra lanskega leta pa sem prevzel vlogo Osirida v Rossinijevi operi Mojzes v Reki. Pel sem Črtomira na praznični operi Krst pri Savici Matija Tomca z libretom Zorka Simčiča. Bila je koncertna priredba pod vodstvom Cudermana. Sodeloval sem tudi na zaključnem koncertu štiriletnega cikla posvečenega Mozartu, ki ga je organiziral Komorni Ansambel Slovenicum, pod vodstvom Uroša Lajovica. Peli smo koncertno izvedbo Mozartove opere La Clemenza di Tito. Pel sem tudi na mnogih koncertih opernih arij z orkestrom, med drugim na novoletnem koncertu opernih arij v Festivalni dvorani na Bledu. Tudi na televiziji v Sloveniji sem imel samostojen koncert.

Kaj pa oratoriji in maše?

Tudi na tem področju sem zelo veliko delal. Na nedeljskih koncertih zbora Consortium Musicum sem bil solist v naslednjih oratorijih: Elja (Mendelssohn), Te Deum (Jakob Zupan), Litaniae Lauretanae (Mozart), Missa in C, „Dominicus-Messe“ (Mozart), Regina Coeli (Mozart), Missa in C, „Credo-Messe“ (Mozart), Missa Solemnis „Weisenhaus-Messe“ (Mozart), Litaniae de Venerabili Altaris Sacramento (Mozart), Petit Messe Solennelle (Rossini), Maša v f-molu (Bruckner), Te Deum (Kodaly). Na abonmajskih koncertih Slovenskega komornega zbora, tudi pod vodstvom Mirka Cudermana, pa sem nastopil v treh delih: Velika h-mol maša (Bach) z neposrednim televizijskim in radijskim prenosom; Pastoralni ofertorij za bas solo, klarinet, zbor in orkester (Matej Babnik), Missa in B (Venceslav Wratny) ter Assumptio (H. Sattner). Na osrednjem koncertu Mozartovega leta sem pel v Rekviemu v Cankarjevem domu pod taktirko Uroša Lajovica z neposrednim televizijskim in

radijskim prenosom. S Slovensko filharmonijo pa sem sodeloval na zadnjem božičnem koncertu, kjer je nemški dirigent Georg Hörtznagel vodil Schubertovo Mašo v es-duru in na velikonočnem koncertu v isti dvorani, kjer sem pel Jezusa v Bachovem Pasijonu po svetem Janezu. Dirigiral je Hrvat Milan Horvat.

Ali ljubljansko glasbeno življenje odmeva v Evropi?

Čedalje bolj. Za stoletnico ljubljanske opere je revija Opera iz Londona (najvažnejša tovrstna publikacija na svetu, ki ima naročnike vsepovsod) posvetila dve strani zgodovini opere in oceni Krpanove kobile. Takoj mi je pisal prijatelj iz Španije, ker me je videl na sliki v naslovni vlogi Martina Krpana. Tudi pariška revija Opera International je pisala o pomembnem jubileju in objavila barvno sliko Krpana. Naslednjo sezono bo Ljubljanska opera tudi v knjigi, ki izhaja v Nemčiji s seznamom evropskih teatrov, repertoarjev, ansamblov in dirigentov. Že pred dvema letoma je bila ocena ljubljanske Aide v reviji L'Opera iz Milana. Tudi sam sem imel pozitivno oceno.

Si nastopal tudi po drugih evropskih državah?

Najpomembnejše je bilo sodelovanje v oratoriju Les Beatitudes (Blagri) Césarja Francka pod vodstvom svetovno znanega dirigenta Helmuta Rillinga. Imeli smo štiri koncerte: v Alte Oper v Frankfurtu, v Philharmonie v Kölnu, v Beethovensaal v Stuttgartu in v Jesuitenkirche v Mannheimu. Delo je predvajala

nemška televizija, izšla pa je tudi v CD ploščah pri založbi Hänssler, ki je bila zelo uspešna pri ocenah in v prodaji. Poleg tega pa sem pel Elja in h-mol mašo v Ambergu, Nemčiji; Mesija v cerkvi sv. Magdalene v Herzogenaurachu, vse pod vodstvom mladega dirigenta Bertholda Höpsa. V Italiji pa sem sodeloval pri Deveti simfoniji v Piazza del Duomo v mestu Pistoia pred pet tisoč poslušalci. Dirigiral je Ottavio Terreni. V mestu San Donà del Piave pa sem pel pri Mozartovi Veliki maši v c-molu pod taktirko Loris Voltolinija.

Kaj pomeni časnikarstvo v tvojem življenju?

Veliko. To delo opravljam skoraj z enakim veseljem kot petje. Vendar sem se moral odločiti in mu posvečam sedaj samó prosti čas. V Argentini sem diplomiral na Visoki časnikarski šoli. Redno sem bil zaposlen v reviji Mercado, pisal sem nogometne kritike v dnevniku Crónica in sodeloval pri mesečniku Redacción, občasno pa pri reviji „¿Qué hacemos?“ in pri časopisih La Voz del Interior iz Córdoba in El Diario de Cuyo iz San Juana. Že deset let redno pišem v Svobodno Slovenijo. Eno leto sem komentiral glasbo v zelo poslušanem jutranjem programu Matutino 103, ki ga je vodil znani napovedovalec Luis Garibotti. Oddaja je zaslužila v Barceloni nagrado Ondas, ki je največje priznanje za oddaje v španskem jeziku. Bil sem soustanovitelj in sedem let poddirektor glasbene revije Promúsica. Veliko poročil in potopisov sem napisal za razne medije iz Združenih držav, Bahamskih otokov, Urugvaja, Paragvaja, Brazila, Anglije, Nemčije, Avstrije, Italije, Slovenije, Nove Zelandije, Avstralije in raznih argentinskih mest. Tudi v Sloveniji sem zelo aktiven na tem področju. Za Radio Slovenija sem pripravil dvourni oddajo o Teatru Colón z naslovom: „Opera pod južnim križem“. V Delu pišem občasne članke o južnoameriškem nogometu, v Slovincu, Republiki in Glasbeni mladini pa o glasbi.

Pred kratkim je Ognjišče izdalo tvojo knjigo Pevci so tudi ljudje. Kako je prišlo do tega dela?

Ko sem urejal revijo Promúsica, sem intervjuval veliko pevcev. Začelo se je nabirati toliko zanimivega gradiva, da sem začel misliti na knjigo. Koprška založba Ognjišče je verjela v ta projekt in jo izdala v tri tisoč izvodih, kar je za Slovenijo izredno velika naklada. Knjiga je vzбудila veliko pozornost v slovenskih medijih še pred izidom. In tudi prodaja zelo dobro teče.

Radio Slovenija - oddaja Glasbena panorama

Ocena knjige

„Pevci so tudi ljudje“

Juana Vasleta

Avtor dokazuje na vsaki strani knjige, da je časnikiar, ki dobro pozna svoj poklic ter je hkrati spreten pisec in pevec, ki so mu znane vse skrivnosti tega zahtevnega in lepega poklica. Opisal je 25 glasbenih osebnosti, ki jih je srečal na svoji ne ravno zelo dolgi, zato pa toliko bolj zanimivi in razgibani poti časnikarja in umetnika, ki je bil urednik glasbene revije Promusica v rodnem Buenos Airesu in poročevalec domala iz vseh celin, ter operni in koncertni pevec, ki je gostoval od Južne Amerike do Avstralije. Naj naštejemo le nekaj imen v tej knjigi, ki jih je izbral iz svojih zapiskov: Victoria de los Angeles, Teresa Berganza, Mon-

serrat Caballé, José Carreras, Plácido Domingo, Nicolai Gedda, Jessye Norman in Luciano Pavarotti. Resnično največja imena sedanje in polpretekle operne scene. Med njimi so tudi trije slovenski umetniki: tenorist Anton Dermota, altistka Franja Golob in sopranistka Ana Púsar.

Utegnilo bi se zgoditi, da bi se Vasle pri popisovanjih življenjskih in umetniških zgodb opernih pevcev ponavljal in postal enoličen. Vendar je ta strah popolnoma odveč, kajti Vasle zna pri vseh umetnikih odkriti drobce, ki so zanj značilni in drugačni, hkrati pa poda celotno podobo umetnika. Spretno preplete dialog in svo-

ja lastna opažanja ter enciklopedične podatke. Zajame torej bistvo in tako postane zanimiv za vsakogar. V knjigi „Pevci so tudi ljudje“ Juana Vasleta bo našel dobrodošle podatke tako strokovnjak kot tudi ljubitelj operne glasbe. Za vse pa bo knjiga tudi prijetno branje, saj avtorju teče pero sproščeno in simpatično. Za ilustracijo knjige odlomek iz življenjske zgodbe altistke Franje Golob, ki si je za drugo domovino izbrala Argentino.

»Večkrat sem obiskal na domu Golobico, kot so ji rekli prijatelji. Veliko zanimivega sem slišal v pogovorih od gospe, ki je šla skozi vse faze umetniškega življenja. Spoznala je uspeh, trpljenje, negotovost, optimizem, priznanje in samoto, skratka, vse najrazličnejše emocije, ki doletijo opernega pevca. Tisti, ki so Golobovo slišali, pravijo, da je imela nenavadno lep, žameten, temen glas. „Bila je pravi alt. Slišal sem jo v Trubadurju,“ mi je rekel Marijan Fajdiga,

umetniški vodja Ljubljanske opere. „Bili sva dobri prijatelji. Jaz sem pela Evridiko, ko je bila ona enkrat en Orfej. Njen glas je bil temen, žameten in zelo izenačen,“ mi je zaupala bivša ljubljanska prvakinja Ksenija Vidali v odmoru operete Netopir. „Je eden najlepših glasov, kar smo jih sploh slišali,“ je nekoč zapisal časnikiar Marburger Zeitung.

Na enem od obiskov sem postavil na mizo magnetofon in posnel zelo dolg in domač pogovor. Gospa Golobova je zapela koroško narodno „Kje so tiste stezice?“.

„Jaz nimam več glasu, vendar je ta pesem sama otožnost, samo hrepenenje po rojstnem kraju, ki je daleč in ga verjetno ne bom več videla,“ je rekla, kot da bi vsebina te prekrasne slovenske narodne pesmi bila njena usoda. Franja Golobova je umrla v Buenos Airesu 14. januarja leta 1984. Nikoli več ni videla svoje rojstne Slovenije.«

Marjana Mrak

Baritonist Marko Fink poje 1. avgusta med mašo v Slomškovem domu.
Foto: Marjan LOBODA ml.

Baritonist Marko Fink

nam je pel v Buenos Airesu

Na kulturnem večeru SKA v petek 27. avgusta je imel Marko Fink, basbariton, solistični koncert v dvorani Slovenske hiše. V 1. delu koncerta je pel operne arije iz Mozartovih oper (Čarobna piščal, Don Giovanni in Figarova svatba), iz Verdijevega Don Carla, Rossinijevega Turka v Italiji in Seviljskega brivca, Puccinevega La Boheme in Donizettijevega Don Pascuala, v 2. delu pa 4 argentinske pesmi Carla Guastavina in 4 argentinske narodne pesmi in nato slovenske: Jesensko pesem Alojzija Geržiniča, Pojdem na prejo (Frana Gerbiča), Bele oblake (L. M. Škerjanca) in 5 narodnih pesmi; pri klavirju ga je spremljala Alicia Mazzieri.

Po uspešni sezoni v Salzburgu ob 200-letnici Mozartove smrti je lansko leto v Baslu pel vlogo Don Geronia v Rossinijevi operi Il Turco in Italia. Za avstrijsko in češko televizijo je v Pragi posnel božični program, ki bo letos predvajan. V Ženevi je pel skupaj s sestro Bernardo Requiem (Maurice Duruflé), v Ljubljani ob 25. obletnici zbora Consortium Musicum Puccinijevo Messa di gloria (Cuderman) isto tudi v Lizboni pod vodstvom Corboza ter sodeloval pri posnetkih na CD plošče

Händlovega Mesija, Puccinijeve maše in Haydnove Maše sv. Cecilije. V letošnji sezoni bo pel v Frankfurtu vlogo Don Alfonsa v Mozartovi Così fan tutte in vlogo Glasnika v Čarobni piščali v Bordeaux, v Salle Pleyel v Parizu Bachova mašo v h-molu s Corbozom, v Lizboni Mašo Dominga Bontempa, v Ženevi (Victoria Hall) Puccinijevo mašo, v Ljubljani Oratorij sv. Jožefa (dir. dr. Mirko Cuderman) in v dvorani Slovenske filharmonije Schubertov ciklus Zimsko potovanje. Na CD ploščo bo posnel Golgotha Franka Martina. Dobiva pa še vedno nove ponudbe.

Velik glasbeni dogodek je bila izvedba Händlovega oratorija Mesija. 27. marca so ga predstavili v cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici, 28. marca pa v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani. Izvajali so ga Slovenski komorni zbor in Slovenski komorni orkester pod taktirko dr. Vinka Cudermana, solisti pa so bili Veronika Fink (sopran), Bernarda Fink-Inzko (mezzosopran), Janez Lotrič (tenor) in Marko Fink (bas). Peli so v slovenščini in z dognanim izvajanjem navdušili številno občinstvo tako v Gorici kot v Ljubljani.

Slovenski mučenec LOJZE GROZDE

VII. V boju z nevarnim tekmečem

V Grozdetov razred je v peti šoli prišel dijak Tone, ki je bil izključen iz nekega drugega zavoda. Takoj se je pokazalo, da bo Lojzetu nevaren tekmeč: postaven fant s čednim obrazom, prikupnega, samozavestnega nastopa. Nekdo je pripomnil: „Posrečilo se mu je odnesti iz zavoda svetniški obraz.“ Obdarovan je bil z mnogimi talenti; svoje znanje je znal pred razredom prepričevalno pokazati tudi na zunaj, ker je imel gladko izgovarjavo in dober glas. Videlo se je hitro, da si hoče v razredu pridobiti vodilno mesto in neizpodmakljiv vpliv; gнал se je na vse pretege, zdaj s predavanji pri slovenščini in francoščini, zdaj z deklamacijami in drugimi nastopi pri razrednih proslavah. Zavedni dijaki so kmalu spoznali Tonetovo pravo barvo: zvedeli so, da je včlanjen v tajno mladinsko komunistično organizacijo, kamor je pač moral zaiti v času počitnic, ko je bival v bližini rudarskih krajev, tam v okolici Zagorja.

Tonetu se je poznala komunistična šola. Znano mu je bilo, da najlaže osvajaš s prijateljstvom in spretno prilagodljivostjo — vse bolj kakor pa z učenim razpravljanjem. Na tak način je hotel Tone sošolce neopazno pridobiti za svoje materialistično-marksistične nazore. Ti sošolci naj bi potem razkrajalno delo opravljali dalje. Lojze je kmalu opazil, kaj je v ozadju za Tonetovo prijaznostjo. Med njim in komunistom se je vnel tih, a oster boj.

Šlo je zlasti za nekaj nadarjenih sošolcev, ki jih Tone najprej hotel s prijateljstvom navezati nase. Tonetu je hotel Lojze postaviti po robu svoje prijateljstvo. Posebno hud je bil boj za nekega dijaka, ki je bil doma iz katoliške družine in dober, pač pa nekoliko melanholične narave. Na tega je komunist Tone vplival s tem, da je polagoma vzbudil v njem drzne dvome. Ta sošolec je bil Lojzetu še prav posebno pri srcu in na vsak način ga je hotel iztrgati Tonetovemu vplivu. — Velikokrat so drugi dobri dijaki Lojzetu dejali: „Pusti ga, škoda časa! Tone ga je že popolnoma dobil v svoje roke, je že izgubljen.“ — Lojze pa je večkrat poudaril: „Ne smemo kar takoj hudo misliti o ljudeh.“ — Začel je celo misliti na to, da bi spraval tistega fanta v organizacijo Katoliške akcije, češ da ga bo le tako mogoče zares uspešno zavarovati, da ne podleže marksističnim vplivom.

ANTON STRLE

Lojze je na vse načine preprečeval priložnosti, da bi dobil komunist tega dijaka na samem. Družil se je z njim, kolikor mu je dovoljeval hišni red, ga obiskoval na domu, se sprehajal z njim ob odmorih. Lojze je bil temu fantu kaj primeren varuh, ker sta si bila kot pesniški duši sorodna in ker sta se oba močno zanimala za slovstvo in umetnost, zlasti pa za socialno vprašanje.

Ko ta Grozdetov součenec dalj časa ni mogel hoditi v šolo, mu je Lojze potem prav požrtvovalno pomagal pri predelovanju zaostale učne snovi. — Resnično občudovanja vredna apostolska gorečnost je Lojzetu celo vdihnila misel, da bi zapustil Marijanišče, na katero je bil navezan kakor malokateri gojenec, in šel stanovat skupaj s tistim dijakom. Na ta način je mislil, da bi ga popolnoma iztrgal iz nevarnosti pred volkom v ovčjem oblačilu. Prevelike ovire so to selitev sicer preprečile, a tudi tako se zdi, da Grozdetovo prizadevanje pri tem sošolcu le ni bilo zaman.

Neki njegov sošolec pripoveduje glede Grozdetovega apostolata v peti šoli: „Lojze in borbeni rdečkar sta si bila nasprotna pola v razredu. Nikogar drugega ne bi bili mogli postaviti Tonetu nasproti, ko ne bi imeli Grozdetu, ki mu je pomagal še nekaj drugih članov Katoliške akcije. Jaz takrat še nisem tako poznal tega boja, danes pa vidim, da bi bil gotovo oni sam zapeljal pol razreda, ko ne bi imeli v Lojzetu tihega tekmeča v učenju ter mirnega, a vztrajnega besednega borca v prostem času, med odmori in iz šole grede. Spominjam se, da je Lojze mnogo razpravljal s Tonetom na samem. V razredu mu je vedno onemogočal delo. Če je Tone začel vcepljati sošolcem svoje nazore, je Lojze takoj pristopil in prevzel besedo. Dostikrat sta s Tonetom ostala sama in šele zvonec ju je ločil. Ne vem, kaj sta govorila pri debatah, gotovo pa je, da sta nekaj časa hotela drug drugega pridobiti za svojo idejo. — Nekoč sem povedal Lojzetu, da sva s Tonetom vso noč pri Čadu prepila in predebatirala (no tak način apostolata ni da bi ga posnemal!). ‚Kaj, tudi ti?‘ — ‚Seveda. Veš, pa ne bo nič z njim.‘ — ‚Da, morda res ne‘, je pritrjeval Grozde. Jaz sem poskusil prav vse, pa je zdaj zaman. Je organiziran, ni iskren. Ve, da je Bog, a ga taji in žali, ker je prenapuhnen, da bi se ponižal pred Njim. Pri debati uporablja sofizme (to sem takrat prvič slišal!). Škoda je le, da zna svoj

napuh tako skrivati. Med fanti je kar prijeten in tovariški. Vidiš, kako se znajo pri svoji akciji potuhniti, kaj vse žrtvujejo! Takrat nisem vedel, da je žrtvovanje napuha tudi žrtev. In Lojze ga je žrtvoval; saj je bil nadarjen, učil se je, šlo mu je bolj ko nam drugim; in vendar ni bil domišljav, kakor smo bili drugi. Poiskal sem v spominu, da bi morda vendar našel kako potrdilo za njegovo domišljavost, pa ga res ne najdem!“

Tisto leto — v peti — je dobil Grozde za sošolca tudi dijaka iz svobodomiselnih družine. Lojze se je trudil z njim vsa leta, dokler sta bila skupaj, razpravljal z njim o verskih vprašanjih in ga z uspehom — vsaj tako je kazalo — pridobival za pobožnost prvih petkov. Vendar si ni mogel priti docela na jasno, ali se sošolec res počasi spreminja na boljše ali pa je vse skupaj le hinavščina. Kljub temu ni odnehal. Na opazko, da je ta fant potuhnjen kakor le kaj in da se ni vredno z njim truditi, je odvrnil: „Ima velike težave. Pri taki liberalni vzgoji in okolju bi bil malokdo boljši, posebno še, ker je nadarjen. Nam je lahko, ker nas vsi tako učijo. Seveda bi lahko tudi on vedel, kaj je prav, zato pa mu je treba pomagati.“ Ta dijak je Lojzeta cenil kakor nikogar. Nekoč ga je povabil na svoj dom in ga fotografiral, kako sloni nad knjigo in si podpira glavo. Prav ta slika je bila ob Lojzetovi smrti v časopisju in na spominskih podobah. Ta svobodomiselnih dijak je kasneje odšel med partizane. Kot sedmošolec je bil dolgo v zaporu. Najbrž se je v ječi popolnoma odločil za komunizem. Govorilo se je tudi, da je prav on spoznal Lojzeta na zadnji poti in ga dal mučiti. Pomislimo, kakšno razočaranje je moral prenesti Lojze ob smrti, če je ta glas res-

nichen.

Med odmori v razredu Lojze zlepa ni sedel, ampak vedno kje kaj razpravljal. — Če pa ni debatiral ali ni imel s kom akcijskih razgovorov, je opravljal apostolat na kak drug način. Velikokrat je nalašč zato, da bi preprečil vpliv marksista Toneta, sklical fante k petju: „Ala, fantje, bomo kakšno rekli, ko bo zdaj pri grščini tako huda ura!“ Tako je pevski zbor vsak dan vsaj za odmor zaposlil vse dijake, pevce in poslušalce. Navadno so peli narodne pesmi. Lojze je imel za petje vedno kak razlog, katerega je v krogu, ki se je zbral okoli njega, podkrepil z značilnim širokim smehom, ki si ga vedno lahko točno razložil od drugih, in s svojo priljubljeno kretnjo: eno roko s hrbtom in plosk v dlan druge. — Kadar pa ni sam začel, je takoj pritekel, ko je zaslišal, da drugi pojó. Včasih je skočil kar čez dve, tri klopi, da je bil prej pri zboru. „Urezal je čez“, pripoveduje sošolec, „da so basi lahko brez skrbi pritiskali, potem pa: „Ha, ha, ha!“ na vsa usta! Če je stopil v razred kak resen gospod profesor in naznanil, da to vendar ne gre, da bi v šoli peli, saj nismo na vasi, mu je eden izmed nas (drugi so se silno vljudno muzali) razložil, da imamo gospoda ravnatelja, ki ima zelo rad petje in glasbo, in da nam je ta gospod ravnatelj, hm, dovolil, da smemo peti in da nas, hm, hm, hm, pride celo poslušat, kadar utegne. Gospod profesor je bil med tem govorom že davno izginil skozi vrata, mi pa spet v bučen smeh; in rečem vam, da Grozde ni bil najtišji; ob takih priložnostih se je smejal in ploskal za vsako reč! Imel je lep tenor, z lahkoto je zapel, a, imel je

zelo dober posluš in smisel za petje, tako da je bilo z njim prav prijetno peti.“ Tudi tako je Lojze opravljal apostolat. Ves svoj trud pa je spremljal z molitvijo. Uspeh je pričakoval bolj od molitve, od božje milosti, kakor pa od lastnega dela. Če naj namreč kdo ljudi pridobiva za Boga, mora biti Boga sam poln. Lojze je to dobro razumel. Zato se je vselej na vsako akcijo v razredu pripravljaval z molitvijo, pa naj je bila ta akcija usmerjena v to, da bi pridobil nove člane za katoliško akcijo ali pa da bi obvaroval sošolce pred slabimi vplivi drugih dijakov. Posebno je bilo veliko obiskov sv. Rešnjega telesa, posvečenih prav uspehu njegovih akcij.

Tudi v šestem razredu se je na pol skriti boj z nadarjenim levičarjem ostro nadaljeval. Ob koncu tistega leta pa je vojna zanesla marksista neznanu kam. Docela polnovrednih naslednikov v razredu ni dobil, a slaba stran se vedno rajši prime in tudi trdovratneje drži kakor dobra; tako je bilo Tonetov vpliv še znatno čutiti. Tako je tudi s te strani ostalo za Grozdeta še dovolj dela.

„Nekaj posebnega je bil v šesti šoli,“ tako pripoveduje Lojzetov tovariš, „gospod profesor Ernest Tomec... Zabrnel je zvonec — konec šumnega odmora. Ragrajači so se v zadnjih skokih postavili na mesta, razred je stal strumno urejen in vzravan v napetem pričakovanju. ‚Kdo bo zdajle stopil skozi vrata? Kdo nas bo v tem dolgem letu davil z latinščino?‘

Vrata so ses treskom odprla, v razred je bušnil zadnji predrzneš, ki je oprezoval na hodniku. ‚Fantje, nikogar še ni! Ampak, če dobimo Tomca, to se bomo

potil!’

Po razredu je šlo kakor nenaden sunek vetra po hrastovih vrhovih: ‚Tomec, ta je pa živina, moraš crkniti pri njem!‘ Pa spet: ‚Smo že izgubljeni, fantje, če dobimo Tomca!‘ — Vse, ki ga še niso poznali in ki nam je bila ta igra tuja, je navdal ta predgovor s silnim strahom in nezaupanjem do profesorja Tomca. Mesece in mesece je trajalo, preden smo se tega nezaupanja znebili.

Tedaj pa so se vbrata skoraj neslišno odprla. Vstopil je profesor Tomec, resno dostojanstveno, da nam je šepet groze in začudenja zamrl na ustnicah, še preden smo posedli.

Pa zakaj govorim o profesorju Tomcu, ko hočem vendar govoriti o Grozdetu?

Gospod profesor je takoj uvedel silno strogo ‚režim‘. Sedeti je bilo treba v vrstah in ravno, učiti se na pamet in v pesmicah, najhujši pa je bil popoln molk, ki ga je zahteval. Saj si lahko vse povedal, samo roko je bilo treba dvigniti in na glas povedati. Prvo uro smo napisali na tablo številko 1. Ko je nekdo zinil nepotrebno besedico, je moral Vladimir enico zbrisati. Naslednjo uro je morala biti spet gori, in to tako dolgo, da smo zdržali uro v popolnem molku. Zdaj smo smeli napisati 2. Še ena novost: Vsak prestopok je bilo treba popraviti. Najbolj navadno je bilo, če si moral prepisati kakšno stran, se naučiti na pamet kak potreben odstavek ali pa skandirati nekaj desetih heksametrov.

Proti disciplini, ki jo je uvedel gopod profesor, se je dvignil v razredu ogorčen odpor. ‚Saj nisem iz lesa, da bi sedel kakor pribit!‘ se je pritoževal nekdo. ‚Saj res,‘ mu je pritegnil drugi, ‚kje pa morem vse tisto spisati, še za predmete nimam časa!‘ Pa se zdi, da je vendarle rajši pisal, kakor pa bi za molčal eno samo besedico. Tu pa poglejmo Grozdeta! Sedel je kot pribit, nikdar se ni ozrl, pazil je na vsako besedico. Kadar smo gospodu profesorju nagajali in ga izzivali, se Grozde ni smejal ne jezil nad nami, še ozrl se ni, tudi če se je smejal kakemu predrznežu ves razred. Grozde je gledal naprej in sedel mirno, kakor da ga ni. Videti je bilo, da vse ukrepe gospoda profesorja odobrava in spoštuje. Toda kadar je bil vprašan, je odgovarjal gladko in natančno, a preprosto in ponižno, da me je njegov odgovor vselej ponižal. — Grozde je vedel, da bi bil del razreda radostno zavrnil: ‚protekcija, hu!‘, ko bi mu bil gopod profesor moral kar koli spregledati, zato je vedno znal vse kakor ura. Čeprav sta se tudi zunaj šolskih sten iz razgovorov in s tečajev, ki jih je vodil gospod profesor, zelo dobro poznala, ni mogel tega nihče iz razreda niti slutiti.“

Sicer pa je bilo glede Lojzetovega vedenja v šoli pri vseh sošolcih dobro

Občinstvo 24. glasbenega večera med odmorom v hali pred dvorano, kjer je razstavljaval Božo Urbančič svoje rezbarske umetnine. Foto: Marko VOMBERGAR

Iz naše kronike

Na informativnem sestanku Slovenskih krščanskih demokratov 31. julija v Slovenski hiši je govoril dr. Marko Kremžar o svojih vtisih o razmerah v Sloveniji ob zadnjem obisku.

Zdravnik dr. Miha Starriha je 1. avgusta govoril na sestanku Zveze slovenskih mater in žena v San Justu, 19. avgusta pa pri Ligi žena-mati v San Martinu; julija je pri Ligi govorila Tončka Truden o učiteljici Ivanki Novak-Škrabčevi, ki so jo nosečo umorili partizani leta 1942.

Baritonist Marko Fink je v nedeljo 1. avgusta pel pri maši v Slomškovem domu, po maši pa imel polurni koncert verske glasbe ob orgelski spremljavi Ivana Vombergarja.

Na 27. občnem zboru Slovenske pristave v Cestlarju je bil 1. avgusta izvoljen odbor za naslednjo delovno dobo; sestavljajo ga predsednik Janez Jelenc, podpredsednik Andrej Golob, tajnik Tomaž Rant, tajnikov pomočnik Frenk Klemenčič, blagajnik Andrej Kostelec, kulturni referent Dominik Oblak, pomočnik kulturnega referenta Tone Tomažević, gradbeni referent arh. Ivan Kogovšek, pomočnik gradbenega referenta France Jerovšek, gospo-

dar Polde Golob, predstavnica krožka mater in žena Kristina Jerovšek, odbornik France Rant, predsednica šolskega sveta Prešernove šole Metka Kopač, mladinska referenta Bine Magister ml. in Nevena Jelenc; v nadzornem odboru so Nande Češarek, France Pernišek in Rudi Gričar.

Otroški dan so praznovala naše šole 7. in 8. avgusta po krajevnih domovih.

Radijski oddaja Slovenski kotichek se je preimenovala v „Okence v Slovenijo“ in je vsako soboto ob 13. do 14. ure na Radio La Red AM 910.

Zdravnik dr. Boris Štrfliček je 8. avgusta govoril o tobaku in njegovih posledicah za zdravje v Slomškovem domu.

Duhovne vaje za dekleta so bile od petka 13. do nedelje 15. avgusta v Domu duhovnih vaj Marije Pomočnice v San Miguelu; udeležilo se jih je 35 deklet, vodil jih je Toni Qualizza SDB.

Dr. Katica Cukjati Debeljakova je 11. avgusta na sestanku ZSMŽ v Slovenski hiši predavala o političnih razmerah v Argentini.

Na Pristavi je bil 14. avgusta koncert, na katerem sta pela sopranistka Ani Rode in basist Luka Debevec ob orgeljski spremljavi prof. Ivana

Vombergarja.

Letno srečanje molilk Živega rožnega venca je bilo na praznik lurske Matere božje v Slovenski hiši; po molitvi rožnega venca in mašni daritvi v cerkvi Marije Pomagaj se je nadaljevalo srečanje v dvorani, kjer je 135 udeleženkam govoril o rožnem vencu župnik Tone Bidovec.

Na duhovniškem sestanku 18. avgusta sta govorila dr. Edo Škulj o verskem stanju v Sloveniji, Marjan Bečan pa med zdomci v Nemčiji.

Astrofizik dr. Janez Zorec in baritonist Marko Fink sta vodila pogovor na sestanku Slovenskega starešinstva 20. avgusta v Slovenski hiši.

Na 24. mladinskem glasbenem večeru v organizaciji SDO in SFZ v soboto 21. avgusta v Slovenski hiši so nastopili v 1. delu spreda Andrej in Franci Grilj (petje ob spremljavi kitare), orkester iz Slovenske vasi, mezzosopranistka Cvetka Kopač, moški kvintet Slovenske vasi (Franci Pavlič CM), pianist Valentin Markež, basist Luka Debevec in orkester Rock and Polka, v 2. delu pa pianist Damijan Markež, moški zbor iz San Justa (Andrej Selan), Tone Vivod (baterija), duet C. Kopač in L. Debevec, pianist Ivan Vombergar, kot gost baritonist Marko Fink in za sklep Mladinski zbor iz San Justa (Andrej Selan). Sceno je izdelal

Tone Paulič, luči in zvok pa sta urejala Janez Jereb in Pavel Malovrh. V hali je bila razstava rezbarja Boža Urbančiča.

Letno romanje v Lourdes je bilo v nedeljo 22. avgusta; po začetku ob lurski votlini se je vila procesija v gornjo cerkev med petjem in molitvijo rožnega venca; bandero svetogorske Kraljice je kot vsako leto nosil lic. Andrej Troha; po petih litanijah Matere božje je vodil romarskomašna prelat dr. Alojzij Starc s somaševanjem Marjana Bečana in dr. Eda Škulja; ljudsko petje je vodila skupina mož in fantov z organistom Gabriealom Čamernikom; mašni napovedovalec je bil Janko Filipič, berili pa sta brala dr. Janez Zorec in lic. Marija Korošec; spovedovali so dušni pastirji; po obhajilu je bila obnovitev posvetitve Materi božji; poleg lujanskega romanja je romanje v Lourdes najštevilnejša vsakoletna slovenska prireditel v Buenos Airesu.

Ob 50-letnici smrti Franceta Balantiča (ki je zgorel kot domobranec v Grahovem v noči med 23. in 24. novembrom 1843) je Naš dom v San Justu, v katerem deluje šola Franceta Balantiča, pripravil jubilejno svečanost v soboto 28. avgusta; doprsni kip pesnika Balantiča, delo akad. kiparja Franceta Ahčina, je blagoslovil delegat dr. Alojzij Starc, pozdravne besede je spregovoril predsednik

znano, da Grozde nikoli ne nagaja. Pri profesorjih, ki niso znali doseči discipline, je bil še celo bolj miren kakor pri ne, je bil še celo bolj miren kakor pri strogih. „Naj pokaže svojo drznost pri kakem strogem profesorju, če je res tako pogumen!“ je večkrat dejal o „junakih“.

„Pri nas je bilo,“ nadaljuje sošolec, „da navedem še nekaj iz šestega razreda, razmeroma zelo mnogo mladcev... Več kot polovica je imela naročeno Borce. Nič ne vem, čemu smo jih naročali, a bili so edini časopis, ki smo ga prebrali od začetka do konca (med poukom seveda, pa nič ne de). Niti treba ti ni bilo vedeti, čemu naročaš Borce, saj je Grozde vedel, da je to dobro! Med odmorom je stopil pred šolsko desko s tistim bledorumenim blokom: „No, Francelj, za Borce bova poravnala: 16 din; pa saj vem, da bi tako nenadno podjetje do temeljev pretreslo tvoje finančno stanje, bomo pa zapisali 8

din, za drugo te bom pa napadel po božičnih počitnicah, ko boš imel kaj več pod palcem! Velja! Ha, ha!“ In že je položil indigo pod vrhni list in nastavljal svinčnik. Kajsi hotel drugega, kakor seči v žep in mu odcingljati: ena, dve... sedem, osem! — „Takole, pa je vse v redu! Živio!“

Borci so izhajali menda ob četrtkih. Ob petkih jih je bilo tako lepo videti: vsakega naročnika je čakal na njegovem prostoru list z rdečim napisom: Mi mladi borci. Če si prišel bolj zgodaj, si videl Grozdeta, kako jih je polagal na mesta, potem pa vzel svojega in odprl prvo stran (mi smo pa hiteli brati zadnjo, ker je bilo tam najzanimivejše). Borci so bili nešteto krat tudi povod debate. Treba je bilo videti Grozdeta, kako se je potegnil zanje in branil njihove misli. — In kako se je skliceval na sv. očeta, kako je spoštoval avtoriteto! Nam je bilo treba

te pojme šele ustvariti. Grozde nam jih je posredoval tako naravno in primerno, kakor je bilo le mogoče.“

V sedmi šoli je bila posebno zapeljiva Osvobodilna fronta. Lojze — narodnostno izmed vsej sošolcev pač najbolj zaveden — je bil brz o njej prva v poučen in je z nje krepko trgal njen narodnostni plašč ter razkrival njeno protinarodno in protiversko delo. Takrat so mnogokrat potekale burne debate na Rakovniku, kjer je imela takrat pouk tudi klasična gimnazija in je bilo mogoče kar skozi okno opazovati goste oblake dima, ki so se zdaj tu zdaj tam dvigali proti nebu. A mnogo več je Lojze napravil s prijateljskimi pogovori in obiski, pri katerih je, kar se da naravno tovarišem kazal, da vsakdo uničuje narodno kulturo, kdor koli se postavi proti Bogu in prestopa njegove postave.

UVOŽENO IZ SLOVENIJE

- Prvi bodo zadnji polagali račune.
- Uradno sem za, potihoma sem proti, sicer me pa eno figo briga.
- Uspešen politik si izmišlja nova besedila na stare melodije.
- Za lepšo prihodnost skrbijo politiki, za lepšo preteklost zgodovinarji, a za lepšo, sedanjost časnikarji.
- Za konkretne krivice vedno odgovarjajo anonimni krivci.
- V gospodarstvu imamo zelo statično dinamiko in dinamično statistiko.
- Pesimist je srečno zaljubljen v nesrečo.
- Parole „Naj cvetejo vsi cvetovi“ se je najbolj razveselil plevel.
- Pametni odneha, neumnejši vztrajamo.
- Otroci toliko časa rastejo, dokler nam ne zrastejo čez glavo.
- Napredni toliko časa napredujejo, dokler se ne ustavijo na položajih.
- Na sončni strani Alp večkrat divjajo hušji viharji kakor na senčni.
- Nepristranski opazovalec bo moral priznati: mediji so po meri oblasti. One prejšnje.

IZ NAŠE KRONIKE

ND Janez Albreht, voditeljica Balantičeve šole Angelca Klanšek je povzela Balantičevu sporočilo mladini, dr. Mariko Kremžar pa je spregovoril o Balantiču človeku in domobrancu; v dvorani je prof. Mirjam Jereb Batageljeva v slavnostnem govoru očrta pesnikov duhovni lik, 21 Balantičevih pesmi so v režiji Frida Beznika recitali Nuška Drakslerjeva, Cilka Bregar,

Nevenka Godec, Janez Krajnik, Boštjan Modic, Gregor Modic, Irena Poglajen, Dani Zupanc in Pavlinka Zupanc ter učenci Balantičeve šole, vsi v narodnih nošah; pevske točke je pel Mladinski zbor pod vodstvom Andreja Selana; sceno je izdelal Tone Oblak, za luči je skrbel Pavle Malovrh, za zvok pa Janez Jereb.

Astrofizik dr. Janez Zorec je na kulturnem večeru 3. septembra v Slovenski hiši

predaval o supernovah in smrti zvezd.

27. dan Zveze slovenskih mater in žena je bil v soboto 4. septembra v Slovenski hiši; po zahvalni maši v cerkvi Marije Pomagaj je bil prizgrizek v hali, nato pa kulturni del v dvorani: govor predsednice ZSMŽ Pavline Dobovškove in pevski nastop mezzosopranistke Ani Rode in basista Luka Debevca ob spremljavi pianista Ivana Vombergarja.

malo za šalo

„Kaj bi bil rajši: lep ali neumen?“

„Neumen, ker lepota je minljiva.“

*

„Ko vidim, da leži vse naokrog razmetano, bi začel kar najrajši pospravljati.“

„Zakaj pa ne začneš?“

„Zadnji hip se še nekako obvladam.“

*

Neki mož je rekel de Gaulle: „Moji prijatelji niso zadovoljni z vašo politiko.“

„Izberite si druge,“ mu je ta odvmil.

*

Šef zaloti uslužbenca, da za pisalno mizo spi. Zbudi ga. „Koliko časa pa ste vi pri nas?“

„Tri dni.“

„No, ste se pa hitro vžive- li.“

*

Na vseučilišču sprašuje profesor študenta Trudna. Ta ne zna skoraj nič.

Najbližja študentka mu prišepetava, kar opazi profesor. Vpraša jo: „Ali se vi pišete Truden?“

Ta malo zardi in pravi: „Še ne.“

KJE JE KAJ

Pred petdesetimi leti - Andrej Fink	257
„Sesutje komunizma je bil velik dogodek“ - nadškof A. Ambrožič - J. Poličar	259
Je nekaj gnilega v deželi Danski - Branko Rozman	261
Odgovornost Cerkve za vzgojo in izobraževanje - Slovenska škofovska konferenca	262
Slovenci z vsega sveta — povežimo se! - Janez Rihar - Branko Rozman	263
Bogoslužni koledar za oktober in november	264
„Duhovno življenje“ v dveh obdobjih slovenskega zdomstva - France Papež	265
Monsun - Jože Cukale	266
Rožni venec - Emilijan Cevc	267
Beseda, skregana z modernim slovarjem - Alojz Rebula	268
Duhovnik Andrej Prebil CM umrl v Čilu	268

Duhovnik Stanko Kavalari — umrl	269
Post — tudi danes?	269
Novomašnik Pavle Novak CM	271
Sveti zakon — zakrament ljubezni v službi življenja	272
Ali Cerkev danes razveljavlja zakon? - Lojze Kukovica	274
Spomin na gospo Ivanko Škrabec-Novakovo - Pavlina Dobovškova	276
Spominska obeležja za pobite domobrancelce in druge žrtve revolucije	277
Prisluškovanje - Jože Cukale	278

V polstoletni spomin Francetu Balantiču - France Papež	279
Osemdeset let Vinka Beličiča - Alojzij Geržinič	280
Intervju z Janezom Vasletom - Jože Škerbec	282
Ocena knjige „Pevci so tudi ljudje“	284
Baritonist Marko Fink nam je pel v Buenos Airesu	284
Slovenski mučenec Lojze Grozde - Anton Strle	285
Iz naše kronike	287

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIJA

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo (dr. Alojzij Starc).

Urednik: Jože Škerbec; tehnični urednik: Stane Snój - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Registro de la Propiedad Intellectual N° 90.877 - Stavljeno in oblikovano: MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215 - Tiska: Talleres Graficos VILKO S.R.L., Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Ivan Marn, 131 A Trevoy Dr. Toronto M8 4C4, Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

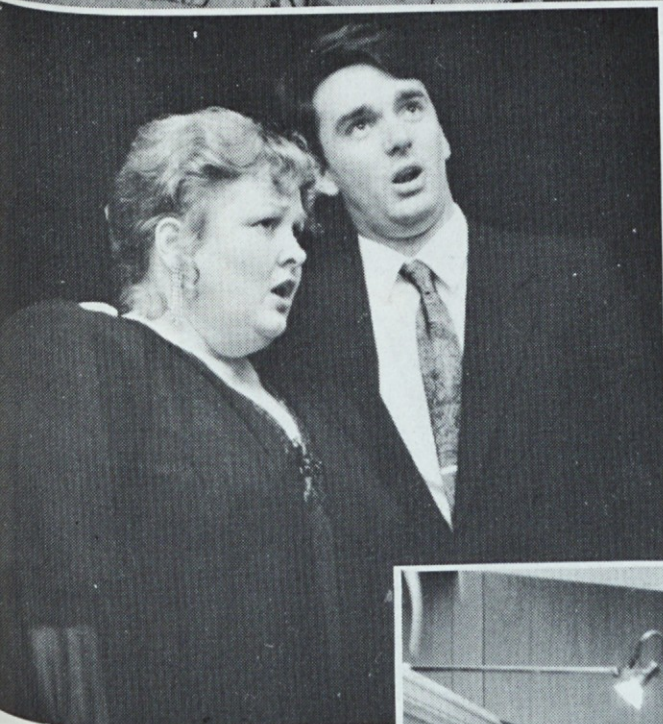
NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1992: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod U\$S 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

Desno: Andrej Makek (sredi) je na 2. kulturnem večeru SKA 5. junija razstavljal 26 akvarelov v mali dvorani Slovenske hiše.
Foto: Marko VOMBERGAR

Spodaj: Uvodne besede, s katerimi je arh. Jute Vombergar odprl 2. kulturni večer SKA, posvečen Makekovi razstavi.

Zgoraj: Sopranistka Ani Rode in basist Luka Debevec na koncertu 14. avgusta na Pristavi.
Foto: Marko VOMBERGAR

Desno: V soboto, 21. avgusta je Božo Urbančič razstavljal rezbarska dela v hali pred dvorano Slovenske hiše.

Zgoraj: Sanjuški mladinski pevski zbor na 24. mladinskem glasbenem večeru v soboto 21. avgusta v Slovenski hiši. Foto: Marko VOMBERGAR
Spodaj: Baritonist Marko Fink, gost na 24. mladinskem glasbenem večeru.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana (dr. Luis Starc). Director: José Skerbec
Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 90-877
Composición y Armado: MALIVILKO - Impresión: Talleres Gráficos VILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina